

השיבה השלוש-מאות-ותשע-עשרה של הכנסת השמינית

יום רביעי, ט"ז תמוז תשל"ו (14 יולי 1976)
ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א. גיבלבר :
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
מוכיר הכנסת נ. לורך :
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת הכלכלה בעניין עודפי בשר מהייצור המקומי ללא אפשרות שיווק, ומסקנות ועדת העבודה בעניין השביתות במשרדי הממשלה, בשירותים החיוניים וההחמרה ביחסי העבודה.

ב. שאלות ותשובות

היו"ר א. גיבלבר :
לנוכח אי-התיישנותן של עבירות מסוג זה, אודה לכבודו אם יענה לי:
א. האם אתה כשר המשפטים, מוכן, להורות על חקירה לבדיקת החשד הנ"ל כדי לקבוע אם יש מקום לעשות להבאתו לדין של מר פול פטרידס?

ב. האם בעקבות העדות הנ"ל אתה מוכן, באמצעות משרד החוץ, להורות לשגרירות ישראל בפאריס לפנות לממשלת צרפת ולדרוש בהקדם את חקירתו של מר פול פטרידס בעניין חשדות אלה לגבי סחר בציורים שנשדדו מיהודים?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :
היועץ המשפטי לממשלה ביקש ממשטרת ישראל לבדוק את הנושא ולדווח לו.

5697. פיגורים בעבודת המשרדים להוצאה לפועל
חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ו באייר תשל"ו (25 במאי 1976):

דו"ח שנתי 26 של מבקר המדינה קובע כי בין השנים 1967—1972 הופסק הטיפול בהוצאה לפועל של מאות תיקים, בלי שהליכים מוצו עד תוכם. עם הנושים נמנית אף המדינה, כשמקור החובות המגיעים לה — שירותי אישפוז שהוגשו.

אלפי פקודות מאסר בשל קנסות שהוטלו בשנים 1973—1974 אל בוצעו.

אבקש לדעת:

1. אילו צעדים ננקטו ונגקטים כדי להיטיב את המצב?

2. מה הן התוצאות?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

המספרים הנוכחים בשאלתה מתייחסים לתיקים הניתנים להוצאה לפועל על-ידי יחידת ההוצאה לפועל של פרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי) ולתיקים שבטי-פול לשכת ההוצאה לפועל של בתי-המשפט בתל-אביב. אשר ליחידת הפרקליטות: מרבית התיקים שהבי-קורת התייחסה אליהם הם בעניין חובות בגין דמי אישפוז של אנשים אשר קיבלו טיפול בבתי-חולים ממשלתיים. ברובם הגדול של המקרים מתברר תוך

חברי הכנסת, הסעיף הראשון בסדר-היום שלנו הינו: שאלות ותשובות.

5521. נקיטת צעדים נגד חברות ציבוריות שאינן ממציאות דו"חות שנתיים לרשם החברות

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ה בניסן תשל"ו (25 באפריל 1976):

בראיון לשבועון "משפט וכלכלה", שפורסם בגליון מיום 26 במארס 1976, מסר היועץ המשפטי לממשלה, בין השאר, כי בדעתו להורות על נקיטת צעדים משפטיים נגד חברות ציבוריות שהפרו חובתן להמציא לרשם החברות דו"חות שנתיים, כמצוות החוק.

אבקש לדעת:

1. ההוגשו כבר כתבי-אישום כאמור?
2. אם לאו — מתי יוגשו?
3. אם כן — נגד כמה חברות ציבוריות?
4. מדוע לא הועמדו לדין החברות הציבוריות האחרות שלא מילאו חובתן?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

טרם הושלם איסוף המידע המפורט ביחס לחברות שלא מילאו חובתן להגיש דו"חות שנתיים לרשם החברות.

עם קבלת מידע זה ישקול היועץ המשפטי לממשלה את שאלת ההעמדה לדין בהתאם למידע שיקבל.

5659. בדיקת החשד שבעל גאלריה בפאריס פוחר בתמונות שנשדדו מיהודים על-ידי הנאצים

חברי-הכנסת ג. כהן שאלה את שר המשפטים ביום כ' באייר תשל"ו (20 במאי 1976):

בתאריך 4 במאי 1976 פירסם "מעריב" כתבה (עמוד 25 בגליון) ובה גילה את דבר קיומה של עדות (שהמ-קור שלה נמצא במרכז הדוקומנטאציה בפאריס), ולפיה מר פול פטרידס, סוחר תמונות ידוע, בעל גאלריה בעיר זו, חשוד בסחר בתמונות שנשדדו מיהודים על-ידי הנאצים בעת מלחמת העולם השנייה.

חיפה והצפון. המשפט נדחה פעמיים לפי בקשת בא-כוח הנאשמים ופעם אחת בגלל יציאתו של הפרקליט לשירות מילואים פעיל.

5791. מניעת הזמנת עדים למשפט שאינו מתקיים

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ט' בסיון תשל"ו (7 ביוני 1976):

עדי התביעה בתיק פלילי 950/76, בבית-משפט השלום בתל-אביב-יפו, הוזמנו להעיד ביום 26 במאי 1976, שעה 10:00. העדים התייצבו במועד ונתבקשו להמתין במקום עד לאחר ההפסקה. כעבור שעה לערך התברר כי למעשה נסתיים הדיון בתיק שבועיים ימים קודם לכן עקב הודאת הנאשמת באשמה. עובדה זו, שהיתה ידועה לפחות לתביעה הכללית, לא הובאה לידי-עת העדים. אלה חזרו ביום 26 במאי 1976 הנ"ל כלעומת שבאו לאחר שקיבלו דמי בטלה. תופעה זו נשנתה אותו יום בתיקים אחרים, וחקירה במקום העלחה כי היא חוזרת ונשנית מדי פעם.

אבקש לדעת:

1. מי האחראים לתקלות שאירעו ביום 26 במאי 1976 בבית-משפט השלום בתל-אביב?
2. אילו צעדים ננקטו נגדם?
3. על מי רובצת החובה להודיע לעדי תביעה על אי-קיום דיון במשפט פלילי שבו הוזמנו להעיד?

4. כמה פעמים אירע בשנה האחרונה שעדי תביעה הוזמנו להעיד במשפטים פליליים, התייצבו ונשלחו כלעומת שבאו, בלי למסור עדות, משום שהדיון במשפט בוטל או נדחה קודם לכן והעדים לא קיבלו הודעה על כך?

5. הבדעת ההנהלה של בתי-המשפט להוציא הור"א-קבע למניעת ביובו של זמן וממון עקב תופעות דוגמה זו המתוארת לעיל?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. התיק האמור היה קבוע לשמיעה בבית-משפט השלום בתל-אביב בתאריך 26 במאי 1976. ביום המשפט הודיע סניגורה של החברה הנאשמת כי החברה כבר הורשעה בשל המעשה נשוא תיק זה בבית-משפט השלום בירושלים, כאשר ביקשה להורות באותו תיק ולקחתו בחשבון לצורך מתן גור-הדין במסגרת משפט מאותו סוג שבו הורשעה בירושלים. ביור העלה כי פרקליטות מחוז ירושלים איתרה בהעברת המידע על ההרשעה באותו תיק לפרקליט אשר ייצג את המדינה בתל-אביב.

2. פרקליט המדינה העיר על כך לפרקליט האחראי לאותו איחור.

3. כל אימת שהצדדים במשפט מודיעים למזכירות בית-המשפט על אי-קיומו של דיון במשפט פלילי — חובת ההודעה לעדים היא על מזכירות בית-המשפט.

4. הנהלת בתי-המשפט לא ידוע על מקרים נוספים שבהם נשלחו עדים כלעומת שבאו משום שהדיון בוטל או נדחה קודם לכן, והעדים לא קיבלו הודעה על כך.

5. פרקליט המדינה הורה לכל הפרקליטים כי עליהם לדווח מיד לעמיתיהם כל אימת שתיק מסוים "מובא בחשבון" בתיק אחר שבו הם מייצגים את המדינה.

כדי פעולות ההוצאה לפועל שמדובר במקרי סעד או באנשים המבוטחים בקופות-החולים השונות. אנשים אלה ממציאים בסופו של דבר התחייבות מקופת-החולים או מלשכת הסעד לחיסול החוב, ובכך מסתיים למעשה הטיפול.

הפיגורים ביחידת ההוצאה לפועל נבעו בעיקר ממח"סור בכוח-אדם ביחידה. עוד במהלך הביקורת נתקבלה עובדת ארעית לעזרה בחיסול הפיגורים, ואמנם חל שיפור בנדון.

אשר ללשכת ההוצאה לפועל של בתי-המשפט: פעור לתם התקינה והיעילה של משרדי ההוצאה לפועל מות-נית בסיוע משטרי בשני תחומים עיקריים: ביצוע פקודות מאסר בשל אי-תשלום חוב ומתן ליווי משטרי לפקיד ההוצאה לפועל ביצוע עיקולים ובהוצאת מעור-קלים. לצערנו, אין המשטרה מסוגלת כיום למלא ביעי-לות שני תפקידים אלה בשל מגבלות תקציב ומגבלות כוח-אדם שבהן היא נתונה.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, אשר לנקודה האחרונה — האם הוגה משרד תכנית אלטרנטיבית כלשהי לפתרון הבעיה ולהטבת המצב?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

העניין נמצא בטיפול פעיל בין שר המשטרה ובין, ואני מקווה שבהמשכו של הטיפול הזה נגיע להסדר שיניח את הדעת.

5790. סיבות העיכוב בהגשת כתבי-אישום על מציאת גופים זרים במוזן

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ט' בסיון תשל"ו (7 ביוני 1976):

הדרישבעון "חקלאות בחדשות" מוסר בגליונו מיום 15 במאי 1976 כי בעלי מאפייה הועמדו לדין והורשעו בבית-משפט השלום בחיפה לאחר שבדברי מאפה שאפו נמצאו כשנתיים-וחצי קודם לכן זחל מת ושמן מכונות, ועולה מהם ריח נפט.

אבקש לדעת:

1. הנכון המידע?
2. אם כן — מדוע חלף זמן כה רב מאז נתגלו העבירות ועד להבאה לדין?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. המידע נכון.

2. תלונות על מציאת גופים זרים במוזן מוגשות למשרד הבריאות, נחקרות על-ידי לשכות הבריאות המ-חוזיות, ורק לאחר מכן מועברות לידי הפרקליטות לצורך הגשת כתבי-האישום.

מדובר בעבירות מספר אשר נעברו בשנים 1973—1974 ואשר חקירתן הסתיימה במשרד הבריאות בסוף 1974 ובתחילת 1975.

העיכוב בהגשת כתבי-האישום הוא תוצאה מקשיי כוח-אדם בפרקליטות המחוז, שבה מטפל אדם אחד בכל התיקים המתייחסים למציאת גופים זרים במוזן באזור

שרי-המשפטים ח. י. צדוק:
היועץ המשפטי נתן דעתו על המקרה הקונקרטי הזה, כלומר על הדברים שנאמרו, ואין בכך כל דבר לגבי דברים העשויים או עלולים להיאמר בעתיד. לגבי הדברים האלה הוא החליט שלא לנקוט ביזמה של הליכים פליליים.

5877. נקטת צעדים נגד מחברו ומפרסמיו של שיר הפוגע ביהודים

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"ז בסיון תשל"ו (15 ביוני 1976):

סעיף 149 לפקודת החוק הפלילי, 1936, אוסר לחלל רגשות דת או אמונה של הזולת, בין על-ידי פירסום בכתב או בציור ובין על-ידי הבעה בעל-פה.

סעיף 59 לפקודה האמורה אוסר הסתה למרד, עבירה, שלפי סעיף 160(1) לפקודה עובר אותה גם מי שמחזק ומעורר רגשות שנאה בין חלקים שונים של אוכלוסי ישראל.

בגליון "ידיעות אחרונות" מיום 11 ביוני 1976, במאמר "קונצרטו לחליל קאסם", מוסר אליהו עמיקם כי ביום 1 במאי 1976, באסיפת-עם בנצרת, הושמע שיר מפרי עטו של סמיח אל קאסם, וכי העתון "אל איתחאד" פירסם את השיר ביום 7 במאי 1976.

השיר מכיל את השורות הבאות: "...הוי יהושע בן-נון! עצרת את השמש על גדרי יריחו, השבעת את רצונו של האלוהים הרוצח? ... דם העם שלי ניגר בראשך על רגליך ... תרצח בצהרי היום ותישר את הנרצח ... כל האוקיאנוסים של העולם לא יוכלו לרחוץ את ידיך ... כל עוד יש על האדמה אבנים, כל עוד יש כמה בקבוקים ריקים, נזרוק אותם על הטאנקים...".

אבקש לדעת:

1. ההורה היועץ לממשלה להעמיד לדין את מחברם ואת מפרסמיהם של הדברים הנ"ל, באשמת עבירות על סעיפים 59 ו-149 לפקודת החוק הפלילי, 1936?

2. אם לא — מדוע לא?

שרי-המשפטים ח. י. צדוק:
היועץ המשפטי לממשלה בודק את העניין.

5900. פתיחת חנויות בשבת בכיכר-ארתורים בתל-אביב
חברי-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר המשפטים ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976):
חלק מהחנויות שבכיכר-ארתורים בתל-אביב פתוחות בשבת.

סעיף 99 לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א—1951, אוסר על בעל חנות לסחור בחנותו בימי המנוחה. רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר ליועץ המשפטי לממשלה?
2. האם יורה היועץ המשפטי לממשלה לתביעה הכללית לתבוע לדין את בעלי החנויות על עבירה על סעיף 99 הנ"ל?

שרי-המשפטים ח. י. צדוק:

1. לא.

2. משפטים על פתיחתן של חנויות בתל-אביב ביום השבת מוגשים לפי סעיף 4 לחוק-העזר לתל-אביב (פתי-

5866. הנוסח הלוקי של התקנה 238 לתקנות סדר הדין האזרחי

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"ב בסיון תשל"ו (10 ביוני 1976):

בבר"ע 232/25, פ"ד כרך ל', חלק ראשון, עמ' 477, הצביע בית-המשפט העליון על ליקויים בנוסח תקנה 238 לתקנות סדרי-הדין האזרחי, תשכ"ג—1963 ("התקנה לוקה בפסוק הסר ובלשון מסורבלת", כאמור בפסק-הדין).

אבקש לדעת:

1. הבדעת כבודו להפעיל סמכותו לתקן התקנה 238 הנ"ל?

2. אם לא — מדוע לא?

שרי-המשפטים ח. י. צדוק:
כן. התיקון ייעשה במסגרת מערכת תיקונים לתקנות סדר הדין האזרחי.

5876. פגיעה בחברי ועדת-אגרנט על-ידי האלופ במילואים שמואל גונן

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"ז בסיון תשל"ו (15 ביוני 1976):

ביום 11 באפריל 1974 הודעת מעל במת הכנסת: "אסורה ופסולה לחלוטין ביקורת הלובשת צורה של פגיעה והטלת דופי אישית, צורת עלבון וביזוי... פג" עם בוועדת החקירה (הכוונה — לוועדת-אגרנט) איננה רק עבירה על החוק, אלא יש בה, מעבר לכך, פגיעה מהותית ביסודות של הגינות ואיזון...".

ביום 10 ביוני 1976, במשדר הראדיו "הבוקר הזה", בתכנית הטלוויזיה "עלי כותרת", ובשיחה עם סופר "הארץ" (שפורסמה ביום 11 ביוני 1976) תקף אלוף (מיל.) שמואל גונן חברים שכינה בוועדת-אגרנט, בדרך של הטלת דופי אישי בהם, העלבתם וביזויים. כן האשימם במשוא-פנים ובחריצת דין מראש.

אבקש לדעת:

1. העיין היועץ המשפטי לממשלה בנוסח דבריו של האלופ (מיל.) שמואל גונן בראיונות הנ"ל?
2. אילו צעדים נוקט היועץ המשפטי לממשלה נוכח הפגיעה החדשה בוועדת-אגרנט ובחבריה?

שרי-המשפטים ח. י. צדוק:

(1) בעוד אשר ביקורת עניינית והוגנת היא מותרת ורצויה, הרי פירסום של דברים מבזים ועולבים נגד חברי ועדת חקירה בקשר למילוי תפקידם בוועדה מהווה עבירה על החוק.

(2) בעת שהוועדה כיהנה בתפקידה החליט היועץ המשפטי לממשלה דאז, במקרים דומים, שלא יהיה זה ראוי לנהל משפטים פליליים.

(3) היועץ המשפטי לממשלה דהיום עיין בנוסח דבריו של האלופ במילואים שמואל גונן והחליט שאף במקרה זה ראוי שלא לנהל משפט פלילי.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת בארי.

ידידה בארי (הליכוד):

כבוד השר, האם עמדת היועץ המשפטי היא שבמקרה דגן לא נעברה עבירה?

משאיות מקומיות במכוניות צבאיות, מהן 41 תאונות עם נפגעים ו-40 תאונות שנגרם בהן נזק בלבד.

2-3. כל התאונות נחקרו. ב־33 מקרים נמצא אתראי הנהג המקומי, וב־37 הנהג הצבאי. תאונות מספר אירעו באשמת שני הנהגים, ואילו חלק מהחוקים נסגרו מחוסר הוכחות או מחוסר אשמה. בשום מקרה לא העלתה החקירה כי ההתנגשות נגרמה בזדון.

4. לא היה מקום להסכת מסקנות כלליות. בכל מקרה טופל בהתאם לממצאים שהועלו בחקירה. אם נמצא ליקוי בדרך שתרם לאירוע התאונה — דווח על כך לגורמים המתאימים בממשל הצבאי במגמה לתקן את הליקוי.

5572. ידיעה בדבר עינוי עצירים בעת חקירה

חברה הכנסת א. לבנבראון שאל את שר המשטרה ביום ד' באייר תשל"ו (4 במאי 1976):

בעתון "ידיעות אחרונות" מ־27 באפריל 1976 פורסמה ידיעה מאת יחזקאל אדיר, ובה מספר הפרקליט פורץ־הדין אליהו קדר על התעללות אכזרית בשולחו. בין היתר טוען הסניגור: "כהן עונה באכזריות בשיטות סאדיסטיות, והופעל נגדו טיפול בהלם חשמלי". לקחו אותו למקום שומם — מספר הפרקליט — חיברו אותו, באמצעות כבל חשמלי, למצברים של כלי רכב משטרה והוא קיבל מכת חשמל כל אימת שתשובותיו לא חשביעו את רצון חוקריו...

כל זאת — על־מנת לאלצו להודות בפריצה שלא ביצע. עוד טוען הסניגור כי השוטרים הפעילו נגד שולחן גאז מדמיע: "הם הליבשוהו במסכת גאז והחדירו לתוכה גאז מדמיע על־מנת לשבור את התנגדותו הפיזית והרוחנית".

ועוד: השוטרים כבולוהו באזיקים בידי וברגליו, ודרכו ברגליהם על גופו. "הודעו עיני ממה שראו עיני" — כתב פורץ־הדין קדר — "דרשתי להביא רופא פרטי לטפל במרשי, אך המשטרה סירבה בתוקף".

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם ידוע לו על המקרה?
2. האם משתמשת המשטרה גם במכות חשמל נגד החשודים במעשים פליליים או בטחונים בזמן חקירתם?
3. אם לא — האם נתבעו לדין על הוצאת דיבה העתונאים שפירסמו את דבר השימוש במכות חשמל נגד עצורים בזמן חקירתם?
4. האם קיימה המשטרה חקירה בתולדותו של פורץ־הדין אליהו קדר? מה תוצאות החקירה? האם נמצאו אשמים בהתעללות אכזרית בחשוד ישראל כהן? מה העונש שקיבלו?

תשובת שר המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התלונה נתקבלה במשטרה, נתבררה, ולא נמצא כי יש אמת בטענות הכלולות בה; לא היה, על כן, מקום להביא לדין איש מאנשי המשטרה.
2. התשובה שלילית.
3. עד כה איש לא נתבע לדין על פירסום כוזב ברבים, והעניין עודנו בבדיקה.

חתן וסגירתן של חנויות), 1937, והיומה להגשת משפטים לפי חוק־עזר זה היא בידי מערכת הפיקוח של עיריית תל־אביב.

השואל, כסגן ראש העיריה, חבר המועצה וחבר ועדת ההנהלה של העיריה, יוכל לקבל ודאי פרטים מלאים בנושא זה ממנהל מחלקת הפיקוח העירונית.

5935. הקריטריונים להעמדתם של עובדי ציבור לדין על קבלת מתנות וטובות־הנאה

חברה הכנסת ש. אלוני שאלה את שר המשפטים ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

1. מה הם השיקולים והקריטריונים שהיועץ המשפטי לממשלה מחליט על־פיהם להעמיד עובד ציבור לדין בשל קבלת מתנות וטובות־הנאה ישירות או עקיפות שלא במסגרת יחסי רעות אישיים?
2. האם הובאה לפני היועץ המשפטי לממשלה רשימת החברות הממשלתיות הנוהגות לשלוח שי לחגים "לפקידי ממשלה בכירים שעמם הן עומדות בקשר", כמתואר על־ידי ראש אגף החקירות של משטרת ישראל במסיבת עיתונאים, שנערכה ביום 9 ביוני 1976 או בסמוך ליום זה (ראה "מעריב" ו"ידיעות אחרונות" מיום 10 ביוני 1976)?
3. אבקש מאת השר להביא לידיעת הכנסת את רשימת החברות הנ"ל, וכן את רשימת הפקידים הבכירים המקבלים שי זה, תוך תיאור סוגי המתנות וערכן הכספי.

שר המשפטים ח. י. צדוק:

1. החלטת התביעה מתקבלת בכל מקרה על־פי נסיבותיו המיוחדות. בין היתר נלקחים בחשבון הגורמים הבאים: (א) השווי של טובת־ההנאה; (ב) מהות הקשר בין נותן טובת־ההנאה ובין מקבלה; (ג) מידת החשש שמתן טובת־ההנאה יכול היה להיות מכוון להשפיע על עובד הציבור במילוי תפקידו; (ד) מידת החשש שקבלת טובת־ההנאה תשפיעה למעשה על פעולותיו הרשמיות של עובד הציבור.
2. לא.

3. העברתי את השאלה אל שר האוצר, שהוא הממונה על רשות החברות הממשלתיות.

5535. חקירת תאונות הדרכים שאירעו למכוניות צבאיות ביהודה ובשומרון

חברה הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בניסן תשל"ו (27 באפריל 1976):

זה זמן ניכר שצה"ל חוקר תאונות דרכים שאירעו ביהודה ובשומרון שבהן התנגשו משאיות ערביות בכמוניות צבאיות קטנות.

אבקש לדעת:

1. כמה תאונות מן הסוג האמור אירעו ביהודה ובשומרון מאז המלחמה של יום־הכיפורים?
2. כמה תאונות מן הסוג האמור נחקרו עד כה?
3. מה העלתה החקירה עד לשלב הנוכחי?
4. אילו מסקנות הוסקו באשר לעתיד?

שר המשטרה ש. הלל:

1. מאז מלחמת יום־הכיפורים ועד להכנת תשובה זו נרשמו ביהודה ובשומרון 81 תאונות שבהן נתנגשו

אינני יכול לענות אם אמנם צריך חקיקה נוספת או שהחוק מכסה את העניין. אבדוק את זה.

5678. בלימת גל הפריצות והגניבות
חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר המש-
טרה ביום כ"ד באייר תשל"ו (24 במאי 1976):

נוכח גל הפריצות והגניבות הפוקד לאחרונה את גוש
דן רצוני לשאול את כבודו:

1. אילו אמצעים נקטה המשטרה כדי לבלום את
גל הפריצות והגניבות?

2. האם מוטלים על המשמר האזרחי תפקידים
בתחום זה?

3. אם לא — האם נוכח המחסור בכוח-אדם
במשטרה מצד אחד, וריבוי מעשי הגניבות והפריצות
מצד שני, אין להטיל על המשמר האזרחי גם משימות
בתחום השמירה על הרכוש?

היו"ר א. גיבלבר:

מכיוון שחברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו
איננה נוכחת, אפשר להעביר את התשובה לפרוטוקול,
בלי לקרוא.

עקיבא גוף (הליכוד):

אינני יודע מדוע צריך לנוף בחברת הכנסת דווקא
בקשר לתשובה שניתנה מעבר לזמן הקבוע בתקנון.

(קריאה: לא נזפה)

איהקראת התשובה היא מעין נזיפה לחברת הכנסת
שאיננה נוכחת. אני מבקש לקרוא את כל התשובה.
הנושא נדון כבר כמה פעמים, ויושב-ראש הכנסת אמר
לוועדת הכנסת שנוהג חדש זה אינו מעוגן בתקנון. יש
להשיב על כל השאלות מעל במת הכנסת, ובוודאי
על שאלות שמשיבים עליה מעבר לזמן הקצוב.

היו"ר א. גיבלבר:

בקשתך תידון בוועדת הפירושים. הנשיאות נוהגת
כבר בכמה ישיבות כפי שהיא נוהגת. אם אתה מבקש
לשמוע את התשובה על השאלות הזאת, השר ישיב;
אם אתה לא מבקש, תימסר התשובה לפרוטוקול.

תשובת שר-המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נוסף על סיורי המשטרה הרגילים מופעלות
במחוז תל-אביב חוליות למניעת התפרצויות, המורכבות
משוטרים בלבוש אזרחי. כן מופעלים כוחות של היחידה
המרכזית של משטרת מחוז תל-אביב וכוחות משמר
הגבול. כל זאת נוסף על המאמץ המודיעיני והחקירתי
המושקע על-ידי המשטרה לגילוי עברייני רכוש.

2. אין למשמר האזרחי תפקידים ישירים בתחום
זה, אולם אנשיו, המסיירים ברגל וברכב משטרה
והמקיימים מחסומי בדיקה בטחוניים בשכונות השונות,
מסייעים בעצם על-ידי פעילותם לצימצום הפעילות
הפלילית.

3. בהיות אנשי המשמר האזרחי אזרחים המתנד-
בים לתפקידי בטחון הפנים אין אפשרות להפעילם על-
ידי פקודה לביצוע ישיר של תפקידים משטריים רגי-
ליים. מאידך גיסא, כל עזרה בתחום זה מתקבלת בברכה.
כאמור, בעצם נוכחותם בשטח הם תורמים תרומתם
למניעת עבריינות.

5653. גניבות נשק ממחסני המשמר האזרחי

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום י"ט
באייר תשל"ו (19 במאי 1976):

דו"ח שנתי 26 של מבקר המדינה קובע כי נשק
נעלם ממחסני המשמר האזרחי.

אבקש לדעת:

1. כמה כלי נשק נעלמו ומאילו סוגים?

2. הנפרצו מחסני נשק של המשמר האזרחי?

3. אם כן — כמה?

4. אילו וכמה כלי נשק נגנבו בפריצות אלו?

5. אילו צעדים ננקטים היום כדי למנוע גניבת
נשק ממחסני המשמר האזרחי?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. נפרצו ארבעה בסיסי הפעלה של המשמר האז-
רחי מתוך כ-520 בסיסים קיימים. בהתפרצויות אלו
נגנבו 8 רובים מסוג קאראבין מ-1; 6 מהם הוחזרו
בעקבות חקירת המשטרה; 2 רובים טרם הוחזרו.

2. בהנחה שצריכה להמשיך ולקיים מאות בסיסי
הפעלה בפזיור גדול ובמבנים שלא יועדו לכך מראש,
ננקטו וננקטים, במידת האפשר, כל האמצעים הנדרשים
כדי לצמצם את אפשרויות הפריצה אליהם.

5654. שטיפת קיבתם של אסירים החוזרים לבתי-הכלא
הפריז-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום י"ט
באייר תשל"ו (19 במאי 1976):

דו"ח שנתי 26 של מבקר המדינה מצוין כי בבית-
הסוהר תל-מונד נהגו שוטף את קיבתם של החוזרים
לכלא מבית-המשפט או מביתם. זאת כדי לצמצם את
ממדי ההברחה של סמים לבית-הסוהר, אך בלא אסמכתה
חוקית.

אבקש לדעת:

1. מי נתן הוראה לנהוג כך?

2. הניתנה הוראה על דעת הנציב של בתי-הסוהר?

3. הבהדעת כבודו ליוזם חקיקה שתעגן בחוק את
הסמכות לצוות על שטיפת קיבה גם על אפס ועל חמתם
של עצירים ואסירים?

שר-המשטרה ש. הלל:

במקרים של חשד מבוסס שמשהו בלע סם העלול
לגרום לו נזק ננקטו גם אמצעים רפואיים, לרבות
שטיפת קיבה. לפי מיטב ידיעתי לא היה צורך לעשות
שטיפת קיבה מסיבות אלו בתל-מונד מאז שנת 1973.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

האם נעשתה שטיפת קיבה למטרה המתוארת בשאל-
תה בבתי-סוהר אחרים, והאם בדעת השר לנקוט יזמת
חקיקה לעגן צעד כזה בחוק?

שר-המשטרה ש. הלל:

אין לי פה סטטיסטיקה של בתי-סוהר אחרים, אבל
מתקבל על הדעת יש, קורה שכאשר אנשים יוצאים
לחופשה וחוזרים שן חשש סביר, או יותר מכך, ואז
צריכים לנקוט אמצעים, לרבות האמצעי הזה.

אבקש להשיב לי:

א. האם הטענות שזכרו לעיל נכונות? אם לא — מה נכון?

ב. האם הוקמה ועדת חקירה לבדיקת המקרים הללו?

אם כן — האם הועמדו האשמים, אם נמצאו כאלה, לדין?

מה היו תוצאות החקירה ומסקנותיה ופסקי־הדין? אם לא — מדוע לא ננקטו הצעדים הנ"ל? האם מוכן שר המשטרה להורות על נקיטתם?

חבר־הכנסת ד. זכין שאל את שר המשטרה ביום י"א בסיון תשל"ו (9 ביוני 1976):

בשבועות הסטודנטים של האוניברסיטה העברית "פי האתון" נדפס הסיפור הבא:

ב־2:00 בבוקר יום רביעי, 10 במארס 1976, הופיע בבית הוריו של הסטודנט ארי אלון שוטר, כשבידו צו מעצר (ארי לא היה בבית). צו המעצר הסתמך על מברק בהול ממשטרת אילת שבו ארי אלון מוכרז כעבריין נמלט. למחרת, אחרי נסיונות ארוכים של ארי אלון למצוא את השוטר שחיפש אותו בלילה, נמצא השוטר וארי אלון הוכנס למעצר לאחר שהסבירו לו שאשמתו היא משיכת שק ללא כיסוי. ארי שהה 48 שעות במעצר, בלי שהודיעו על כך לאיש ממשפתו. בזמן המעצר נתקל בתופעות של הכאת עצירים ערבים. עציר ערבי, שידו נשברה מהכאות השוטרים, לא זכה לטיפול אלא אחרי זמן רב. התברר שארי אלון נחשד בכך שמשך שק ללא כיסוי על סך 250 לירות מחשבון בל"ל מספר 21501/88 באוגוסט 1974, אף שמעולם לא היה לו חשבון באילת.

אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. האם הטענות האלה נכונות?

2. אם כן — אילו אמצעים עומד השר לנקוט בנדון?

3. האם מוכן השר להורות על בדיקת התנאים בבתי־המעצר, בייחוד בתחשב בעובדה שמוחזקים בהם חשודים ולא אשמים?

שר־המשטרה ש. הלל:

(1) למקרה הנזכר בעתון "פי האתון" מיום 12 במאי 1976:

(א) נערכה חקירה.

(ב) נכון המידע כי הצעיר התייצב במשטרת מרחב ירושלים לאחר שנודע לו כי המשטרה חיפשה אותו בבית הוריו, וכי הוחזק במעצר על לא עוול בכפו, וכי עובדה זו החלה להתברר לאחר כ־48 שעות מעת מעצרו.

(ג) הצעיר נעצר על־ידי משטרת מרחב ירושלים על סמך מברק מתחנת המשטרה באילת, שלפיו קיימת פקודת מאסר תקפה ומשטרת ירושלים מתבקשת לעצור.

(ד) נוכח טענת הצעיר בעת חקירתו כי אין לו נגיעה לאשמה המיוחסת לו נערך בירור ואכן התברר כי אין הוא האיש המבוקש, אף ששמו הפרטי ושם משפחתו זהים לאלה של החשוד. בעוד שהוברר שהצעיר נעצר והוחזק במעצר כתוצאה מתקלות מצעות שאירעו במש־טרה — והמשטרה הביעה צערה והתנצלותה על כך — נמשך הבירור הפנימי במגמה לחשוף שורש התקלות

אין כל זה פוטר את האוכלוסיה מלנקוט את כל האמצעים הנדרשים, לרבות התקנת מנעולים טובים, מנעולי בטחון ומנגנוני אזעקה, כדי להגן על הרכוש ולהקשות את מלאכת הפורצים.

5686. תלונות על תקיפת סטודנטים דרוזים ובדואים בקאמפוסים האוניברסיטאיים

חבר־הכנסת מ. כהן שאל את שר המשטרה ביום כ"ה באייר תשל"ו (25 במאי 1976):

בשבועות האחרונים נתרבו מקרי ההתנכלות בסטודנטים דרוזים ובדואים בקאמפוסים השונים, בעיקר בירושלים ובחיפה, מטעם קבוצות ערבים לאומנים.

בעתון "מעריב" מיום ב', כ"ד באייר תשל"ו, נמסר מפי הסטודנטים המותקפים כי בדעתם להגן על עצמם ולא לפנות עוד למשטרה מאחר שהיא אינה מטפלת בתלונות כאלה.

אבקש להשיב על שאלותי הבאות:

1. האם הוגשו למשטרה תלונות מטעם סטודנטים דרוזים ובדואים על מקרי תקיפה, וכמה?

2. האם המשטרה מטפלת בתלונות האלה, והאם העמידה לדין את התוקפים?

אם התשובה על שאלה 2 היא חיובית, האם הורשעו התוקפים, ומה העונש שנגזר?

תשובת שר־המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשטרת ירושלים הוגשו על־ידי סטודנטים דרוזים שתי תלונות על תקיפה, אימים והסגת גבול פלילית.

2. המשטרה טיפלה בשתי התלונות. המתלונן הרא־שון ביקש לבטל את התלונה, לאחר שהוגשה, ואולם המשטרה החליטה להגיש כתב־אישום, שכן היה חשש שבקשת הביטול באה בעקבות לחצים שהופעלו על המתלונן.

בתלונה השנייה כבר הוגש כתב־אישום. עד להכנת תשובה זו הדיון בבית־המשפט טרם נסתיים.

5698, 5853. מעצר שרירותי של אזרחים חפים מפשע חבר־הכנסת ש. לוי שאל את שר המשטרה ביום כ"ו באייר תשל"ו (26 במאי 1976):

בעתון הסטודנטים "פי האתון" מיום 12 במאי הת־פרסמה כתבה מאת עובד מדינה. הוא טען שנעצר על־ידי משטרת ירושלים ללא עוול בכפו, נאלץ לשבת 48 שעות במעצר עד שהחל להתברר עניינו, איימו עליו שלא יעיד כי ראה אסיר ערבי מוכה באכזריות, למשפחתו לא ניתן שום מידע על מעצרו למרות התעניינותה בגור־לם. נוסף על כך נכתב בכתבה כי העצור פנה ביוזמתו למשטרה לאחר ששמע כי באו לחפשו בבית הוריו.

ב"שידורי ישראל" שודרה באחד מימי השישי של חודש אפריל תכנית על חייל שנעצר לימים אחדים בחשד של תקיפת נשים. לפי סיפורו נתברר כי העדות הנסיבתית שהיתה נגדו באה מנערה בת 17, כי השוטר שביקש פקודת מעצר נגדו שיקר בבית־המשפט וכי השופט נזף קשות במשטרה. כמו כן סירבה המשטרה לאפשר לחייל להתקשר ליחידתו כדי להוכיח את האליבי של העצור בו־במקום.

אבקש לדעת:

1. החקרה המשטרה את המקרים הנ"ל?
2. הנקטו צעדים נגד האחראים למעשים או למח-דלים הנ"ל?
3. מה נעשה כדי למנוע הישנות המקרים בעתיד?

שר-המשטרה ש. הלל :

1. מרבית הליקויים שהובאו בדו"ח מבקר המדינה מתייחסים לרישום ולתיק מסמכים הנלווים להליכי המע-צר. העדר אסמכתאות מתאימות הוא חמור, אף שלא ניתן לקבוע שהרשלנות היתה מלווה בחריגה מסמכות ומהוראות החור.

2. פקודות הקבע ונוהלי המשטרה אמנם יש בהם כדי לספק את הצרכים. עם זאת, הצעת המבקר לחייב את היחידות בניהול פנקס עצורים נמצאת בתהליך של עיבוד ויישום.

3. נעשה שימוש בממצאי הביקורת להדרכתם של כל הנוגעים בנושא ולדירבונם ליתר ערנות והקפדה. אם יתגלו לאחר זאת מקרים דומים בעתיד, יינקטו צעדים משמעותיים נאותים.

5744. תנאי העסקת האסירים בכלא רמלה

חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר המשטרה ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

בגילוי-ידעת שנשלח לחברי הכנסת על-ידי בני משר-פה וקרובים של אסירים בכלא רמלה נאמר בין היתר: "בכלא רמלה נמשכת מזה למעלה מחודשיים שביתת עבודה של אסירים רבים. הרקע לשביתה הוא שיטת העבודה החדשה שהונהגה בכלא זה והתנגדותם הנמרצת של האסירים כלפיה.

"במקום 4—5 שעות עבודה ליום נדרשים האסירים כעת לעבוד שמונה שעות מלאות ליום. שעה נוספת אורך החיפוש המדוקדק על גופו של כל היוצא לעבודה. מכאן תשע שעות מוקדשות לעבודה.

"הגזירה החדשה איננה אלא צעד נוסף במסגרת הפחתה דראסטית בזכויות האסירים, ושיטה זו תונהג, קרוב לוודאי, בכל בתי-הכלא.

"קרוב ל-100 איש מסרבים כיום לעבוד בכלא רמלה ומוכנים לסבול כדי שתנאים מחפירים אלה יידחו. בתגו-בה על שביתת העבודה שהכריזו נשפטו אסירים אלה לכליאה רצופה של 24 שעות בתאים צפופים, חסרי אוויר ואור; נשללו מהם ביקורי קרובים למשך חודשיים ימים; נלקחו מהם בכוח ספריהם ואמצעי הכתיבה; נמנע מהם ספורט וטיול יומי של ממש".

הנני שואל:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?
2. באיזה סוג עבודה מועסקים האסירים?
3. האם מטרת עיסוקם שיקום ולימוד מקצוע?
4. מה השכר שמקבלים האסירים בעד יום עבודה?
5. מה הם הנימוקים להגדלת מספר שעות העבודה של האסירים בכלא רמלה?
6. האם מוכן כבוד השר לפעול להחזרת מספר שעות העבודה ל-4—5, כפי שהיה נוהג עד עכשיו?

ולהסיק את המסקנות האירגוניות והמשמעתיות המת-בקשות מן המקרה.

ה) התנאים בבתי-המעצר נבדקים באורח שוטף ונעשה כל מאמץ על-מנת לשפרם ככל הניתן. כפי שהבהרתי מעל במת הכנסת בהודמנויות רבות, העדר תקציבים מונע הכנסת שינויים מהותיים במערכת בתי-המעצר.

2) למקרה הנזכר בסעיף השני של השאילתה של חבר-הכנסת שלום לוי — אני מתכבד להפנות את השואל הנכבד לתשובתי המפורטת מיום 2 ביוני 1976 על שאילתה מס' 5433 של חבר-הכנסת ידידיה בארי.

היו"ר א. גיבלבר :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת לוי.

שלום לוי (המערך):

האם שר המשטרה יוכל להורות שימציאו לי את תוצאות הבירור?

שר-המשטרה ש. הלל :

איזה בירור?

שלום לוי (המערך):

המשטרה עורכת עכשיו בנוגע לשאלה הראשונה.

שר-המשטרה ש. הלל :

ברצון.

5712. עיכוב בפתיחת קורס לחשמל בשביל חבלני המשטרה

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר המשטרה ביום כ"ו באייר תשל"ו (26 במאי 1976):

נמסר לי כי משטרת ישראל החליטה בשעתה לפתוח בירושלים קורס לחשמל. הקורס היה מיועד לחבלני המשטרה המטפלים בפירוק מיתקני חבלה, לרבות מית-קני חבלה ממולכדים. אני מבין שעל פתיחת הקורס לחשמל הוחלט לנוכח ידיעות שחברים באירגוני חבלה עברו הכשרה מיוחדת באירלנד ו/או בארצות אחרות. אודה לך אם תודיעני:

מה מעכב את פתיחת הקורס על-ידי האגף להכ-שרה מקצועית של משרד העבודה?

כלום אי-פתיחת הקורס בהקדם לא תהווה סכנה לחיי אדם?

תשובת שר המשטרה ש. הלל :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בעיית תקציביות עיכבו עד כה הכנתם ופתיחתם של הקורסים. הבעיות מצאו פתרון, והקורסים יקוימו בעתיד הקרוב.

5720. ליקויים בהליכי המעצר

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום ב' בסיון תשל"ו (31 במאי 1976):

דו"ח שנתי 26 של מבקר המדינה קובע כי קטנים הוחזקו במעצר, ללא צו שופט, מעל לפרק הזמן המותר בחוק. בעשרות מקרים אחרים לא מולאו הטפסים הדרו-שים, או שלא נמסרה הודעה על המעצר לקרובי משפחה של הנעצר.

תשובת שר המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תשובת שרי המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משטרת ישראל מודעת למצוקת החנייה בערים הגדולות, ועל אף זאת נאכפים דיני החנייה במעברי חצייה בהקפדה, שכן אלה חיוניים לבטחונם של הולכי רגל ולקיום סדרי תנועה תקינים.

על ההתייחסות הרצינית לעבירות אלה תעיד העובדה כי בחודשים ינואר—מאי 1976 נרשמו כ-9,000 דו"חות על חנייה במעברי חצייה או בקירבתם.

5792. מניעת נהיגה במכוניות מאולתרות

חבריהכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום ט' בסיון תשל"ו (7 ביוני 1976):

מצ"ב כתבה שראתה אור בדו"ש שבועון "חדשות התחבורה" בגיליונו מיום 28 במאי 1976. כותרת הכתבה: "מכוניות שנכבו בשיטת 'עשה זאת בעצמך' מסכנות חיי אזרחים". תוכן הכתבה מעיד על עצמו.

אבקש לדעת:

1. הנחקרו העובדות העולות מן הכתבה?
2. אם לא — מדוע לא?
3. אם כן — מה העלתה החקירה ומה הם ממציאה?
4. אילו צעדים ננקטו בעקבותיה?

שר המשטרה ש. הלל:

(1) המשטרה לא נתקלה בתופעה כמפורט בשאלתה, אם כי היו גם בעבר מקרים בודדים.

(2) בעוד שהמשטרה תעשה לקבלת הפרטים ששימ' שו יסוד לכתבה העתונאית ותפעל כפי שיתחייב מהם, הרי בכל מקרה שנמצא בעבר אדם הנוהג בכלי רכב מאולתר, בניגוד לדיו, ננקטו הצעדים המתאימים, בין על-ידי הבאת הנוהגים לדיו ובין על-ידי מתן אוהרה מתאימה.

5878. הבטחת שלום המתפללים ליד הכותל

חבריהכנסת א. לין שאל את שר המשטרה ביום י"ז בסיון תשל"ו (15 ביוני 1976):

בעתונות הישראלית מיום שישי, 11 ביוני 1976, נמסר על מקרה של חמישה ערבים שהתנפלו על יהודי בדרכו לכותל ודקרוהו בסכין.

שאלות הן:

1. האם ידועים למשטרה שמות התוקפים?
2. מה יוכל השר להבהיר לכנסת על סידורי הבטחון באזור הכותל?
3. האם יש צורך בסידורים נוספים כדי להבטיח את בטחון המתפללים ליד הכותל?

שר המשטרה ש. הלל:

1. בעקבות התקיפה שאירעה ב-10 ביוני 1976 פתחה המשטרה בחקירה. החשודים, חמישה במספר, נתפסו בעקבות תקיפה דומה שאירעה ב-6 ביוני 1976. בחקירתם הורו גם בביצוע התקיפה מיום 10 ביוני 1976 ובתקיפה נוספת מיום 5 ביוני 1976. התוקפים יובאו לדיו בימים הקרובים.

2—3. באזור הכותל פועלים כוחות משטרה, לרבות אנשי משמר הגבול, הג"א ואנשי המשמר האזרחי. בעקבות התקיפות תוגברו הסידורים באזור.

1. בעקבות הקמת מרכז חדש של בתי-מלאכה בכלא רמלה הוגדל מספר שעות העבודה לאסירים עד לכ"ד שעות, ובמקביל גם הועלה שכרם. אסירים מספר סירבו לעבוד והובאו לדיו משמעותי בהתאם לחוק. כיום מספר המסרבים לעבוד הוא 18 אסירים.

2. בתי-המלאכה כוללים בית-דפוס, נגריה ומתפרה.

3. התשובה חיובית. מטרה נוספת היא עיסוק לשמו.

4. השכר נע בין 3 לירות ל"ד לירות, עם אפשרות לפרמיה עד ל-50% מהשכר למתקדמים.

5. ראה תשובתי על שאלות 1 ו-3.

6. התשובה שלילית.

5745. אכיפת חוקי-העיר לשמירת השבת בחיפה

חבריהכנסת ש. י. גרוס שאל את שר המשטרה ביום ג' בסיון תשל"ו (1 ביוני 1976):

בליל-שבת פרשת במדבר, כ"ט באייר תשל"ו, התקיימה בחיפה — בהתאם לרשיון שניתן על-ידי הרשויות המוסמכות לכך — הפגנה רבת-משתתפים נגד הקרינת סרטים בקולנוע "עצמון" בשבת.

במקום נכח כוח גדול של המשטרה. כוח זה לא נקט שום צעד למניעת הקרינת הסרט ומכירת כרטיסים בקופות הקולנוע, אף שהוקרה-העור העירוני של עיריית חיפה אוסר הקרינת סרטים בשבת.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא נוקטת המשטרה את הצעדים הדרושים לנוכח הפרת חוקי-העור לשמירת השבת על-ידי בעלי קולנוע "עצמון" ומדוע אין היא פועלת לאכיפתו של חוק זה?

2. האם מוכן כבוד השר להורות למשטרה לאכוף את חוקי-העור הנוגעים לשמירת השבת?

תשובת שרי המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. פקודות-הקבע של המשטרה קובעות כי במקום שיש לרשות המקומית מנגנון מיוחד לשמירת חוקי-העור העירוניים, בדרך כלל לא תטפל באכיפתם המשטרה. הסיוע המשטירתי יינתן לפקחי העיריה לשם הבטחת ציות להוראותיהם, אם מתעוררת התנגדות לכך.

2. לעיריית חיפה מנגנון טיפול בחוקי-העור שלה — פקחים ותובעים — ואלה עוסקים באכיפתו של חוקי-העור שהשואל הנכבד מתייחס אליו.

5771. מניעת חנייה של כלי רכב כמעברי חצייה

חבריהכנסת א. ורדיגר שאל את שר המשטרה ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

לאחרונה גדל מספר הנהגים המחנים את כלי רכבם על מעברי חנייה בכל חלקי הארץ.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

האם משרדו עד לבעיה זו?

אם כן — מה עושה המשטרה להחמרת העושים של העבריינים כדי למנוע מהנהגים את הפגיעה בהולכי-רגל וביכלתם לחצות את הכבישים במקומות שיועדו לכך?

5879. הסיבות לפרישת שוטרים משירותם

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר המשטרה ביום י"ז בסיון תשל"ו (15 ביוני 1976):

לאחרונה נמסר כי 850 שוטרים עזבו את המשטרה בשנה החולפת.

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. האם הידיעה נכונה?
2. מה הסיבות לעזיבה של השוטרים?
3. מה בדעת השר לעשות כדי להביא לידי כך כי השוטרים יקשרו עתידם במשטרה ובשירות בה?

שר-המשטרה ש. הלל:

בשנת 1975 התפטרו מהשירות במשטרה 735 סמלים ושוטרים, 45 מפקחים ו-20 קצינים בכירים, בסך-הכל 800 אנשי משטרה מן המניין.

הסיבות לפרישה מהמשטרה מורכבות מכדי למצות את הדיון בהן במסגרת של תשובה על שאלתה. אנשי משטרה רבים אינם מסבירים, ולעתים אף אינם יודעים בצורה מודעת, את הסיבות הנכונות להתפטרותם. יהא זה נכון להניח כי עיקרי הסיבות להתפטרות נעוצות באופייה של עבודת המשטרה ובקשיים האובייקטיביים המלווים אותה; בהכרח לעבוד בשעות לא מקובלות, במשמרות ובימי שבת וחג; בדרישות המשמעת החמורות במשטרה; בהתנגשויות עם קבוצות מהציבור; ביחסו של ציבור תובעני כלפי האנשים המשרתים אותו; ולבסוף — בתנאי השכר הנהוגים במינהל הציבורי.

משרד המשטרה שוקד דרך-קבע על שיפור תנאי השירות כדי שאנשי המשטרה יקשרו עתידם למשטרה, ואכן הישגים נכבדים הושגו בתחום זה.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך):

כבוד השר, האם יש לך רושם שההופעה הרשלנית של השוטרים והשוטרות בחוצות הערים והסרת הכובע עים של השוטרים לאחרונה משפיעות איך שהוא גם על הרגשת הגאווה העצמית והמקצועית שלהם?

אמנון לין (הליכוד):

אינני חושב שההופעה שלהם רשלנית.

שר-הפנים י. בורג:

אינני חושב שיש מקום להכללה כזאת.

שר-המשטרה ש. הלל:

בעת הכנת התשובה על השאלתה לא היתה השאלה הזאת לנגד עיני. אם חברת הכנסת הנכבדה רוצה להעלות את השאלה, אשמח מאוד לקבל אותה, לבדוק אותה ולהשיב תשובה כהלכתה.

5911. הסיבה לאי-הנפקת בול דואר הנושא את דיוקנו של הרב א. י. הכהן קוק ז"ל

חברת-הכנסת ז. ורהפטיג שאל את שר המשטרה ביום כ"ב בסיון תשל"ו (20 ביוני 1976):

אפנה אל כבודו בתוקף תפקידו כיושב-ראש הוועדה לענייני טקסים וסמלים בנושא דלקמן:

במדינת ישראל מאז קיומה הוצאו בולים רבים עם דיוקנאות. עד היום הוצאו הבולים הבאים בסוג זה:

בול ע"ש ד"ר וייצמן
בול ע"ש הרמב"ם
בול ע"ש הרצל
בול ע"ש רוטשילד
בול ע"ש איינשטיין
בול ע"ש שלום עליכם
בול ע"ש ביאליק
בול ע"ש בן-יהודה
בול ע"ש הרצל
בול ע"ש הנרייטה סאלד
בול ע"ש יאנוש קורצ'אק
בול ע"ש בן-צבי
בול ע"ש רוזבלט
בול ע"ש ד"ר וייצמן
בול ע"ש באלפור
בול ע"ש שרת
בול ע"ש מאפו
בול ע"ש טרומפלדור
בול ע"ש אשכול
בול ע"ש ז'בוטינסקי
בול ע"ש מניה שוחט
בול ע"ש נטר
בול ע"ש בן-גוריון
בול ע"ש טרומן
בול ע"ש זלמן שזר

ההוצא ביום 14 בדצמבר 1960;

ההוצא ביום 26 בדצמבר 1962;

ההוצא ביום 13 באפריל 1964;

ההוצא ביום 13 באפריל 1964;

ההוצא ביום 2 בנובמבר 1967;

ההוצא ביום 2 בנובמבר 1967;

ההוצא ביום 5 ביוני 1968;

ההוצא ביום 8 באוקטובר 1968;

ההוצא ביום 21 בינואר 1970;

ההוצא ביום 11 במאס 1970;

ההוצא ביום 11 במאס 1970;

ההוצא ביום 11 במאס 1970;

ההוצא ביום 6 במאי 1970;

ההוצא ביום 5 בנובמבר 1974;

ההוצא ביום 4 במאס 1975;

ההוצא ביום 5 באוגוסט 1975.

ידוע לי שלפני שנים אחדות הוצע להוציא בול שישא את דיוקנו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, ראש הרבנים לארץ-ישראל, מניה יסודותיה של הרבנות הראשית, איש האמונה הדתית-לאומית, מגדולי ההגות והמחשבה היהודית, אוהב ישראל.

הכל הכירו שיש ערך חינוכי רב בהוצאת בול כזה, ואכן בתאריך 9 בנובמבר 1974 החליטה ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים, בהחלטה מס' 4/ט, להוציא בול לזכרו של הרב קוק, אך משום-מה לא בוצעה החלטה זו עד עצם היום הזה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

מה בדעתך לעשות על-מנת שהחלטה זו תצא אל הפועל?

תשובת שר-המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המלצתה של ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים להנפיק בולים נושאי דיוקנאות, ביניהם זה של הרב קוק, נדונה על-ידי הממשלה ביום כ"ד בכסלו תשל"ה (8 בדצמבר 1974). הממשלה, בהמשך למדיניותה אשר נקבעה בהחלטה משנת 1952, ולפיה לא ייקבעו דמויות של אישים על בולי דואר, החליטה לא לאשר את ההמלצה וקבעה כי פרט למקרים מיוחדים לא יונפקו בולים נושאי דיוקנאות אישים.

5912. המלחמה בפשע

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר המשטרה ביום כ"ב בסיון תשל"ו (20 ביוני 1976):

יואיל נא השר להשיב לי:

1. כמה דליקות אירעו במדינה ב-1976?
2. כמה מהן היו הצתות מכוונות סביב סחיטת דמי-חסות?

חוברת ל"ו, ישיבה ש"ט
— שאלות ותשובות (י. תמיר, הלל, מואב, מ. פרידמן) —

ביום ו', 18 ביוני 1976, בשעה 7:00 בבוקר נעצר אלימלך רון, יושב־ראש אירגון שכונות העוני בתל־אביב, המכונה "מלך השכונות", לחקירה משטרתית. בל־קחה ממנו כרססת פרטית, לרבות לקט מאמרים על מצב שכונות העוני בתל־אביב שנכתבו בהדרכתו.

שאלות הן:

- א. במה חשוד מר רון?
- ב. האם מר רון סירב לתת אינפורמציה לרשויות לפי בקשתו?
- ג. האם פירסומי העתונות אינם מצויים במשטרה?
- ד. האם יש קשר בין ביצוע צווי ההריסה בשכונות לבין מעצרו של מר רון? אם כן — מה הקשר ביניהם?
- ה. האם יש קשר בין המעצר לבין הפיצוץ בביתו של מר להט? אם כן — מה הוא הקשר?

ש"המשטרה ש. הלל:

א. האיש המוזכר בשאלתה נחשד באירגון הפגנה, שהתקיימה ביום 15 ביוני 1976 בשייך־מוניס, ובהשתתפות בה. ההפגנה — נגד צווי הריסה ונגד פיגוי תושבים מבתיים הנועדים להריסה — נערכה ללא רשיון, ובמהלכה נשרפו צמיגים ונגרמה הפרעה חמורה לסדר הציבורי.

ב. לא ברור לאיזו אינפורמציה ולאילו רשויות מתכוון השואל הנכבד; אם כוונתו למשטרה — הרי שבחקירתו הודה האיש באירגון ההפגנה הבלתי־חוקית.

ג. אוגדנים שכללו פירסומי עתונות ומסמכים נוספים, שנאספו על־ידי נושא השאלתה, הובאו למשטרה, לבקשתו, עת הוזמן לחקירה בעניין ההפגנה. במהלך חקירתו נבדק החומר שהביא עמו, בהסכמתו, והושב לו עם שיתורו על־ידי בית־המשפט.

לא התעוררה כלל השאלה של קיום או אי־קיום פירסומים עתונאיים בידי המשטרה, ואין כל קושי להשיג פירסומים כאלה אם אינם ברשות המשטרה.

ד. הקשר שבין מעצרו של נושא השאלתה לבין צווי ההריסה הוא בכך שהאיש נעצר כאחראי לאירגונה ולקיומה של הפגנה בלתי־חוקית בעניין צווי ההריסה.

ה. אין זה מתפקידו של שר המשטרה להודיע מעל במת הכנסת על קיום או אי־קיום חשדות שיש למשטרה כנגד אנשים מסויימים הנחקרים על־ידה.

5919. תנאי העסקתם של אסירים ככלא רמלה

חברת־הכנסת מ. פרידמן שאלה את שר המשטרה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

בגילוי־דעת של אסירים בבית־כלא רמלה, השובתים כבר יותר מחודשיים שביחת עבודה, נאמר כי "בתוך הכלא הותקנו מפעלים השייכים לאנשים פרטיים. האסירים נדרשים לעבוד בעבודה בלתי־מומנת עבור שכר של 1.5—3.5 ל"י ליום עבודה מלא". נאמר גם שבגלל יום עבודה של שמונה שעות + שעת בדיקה לפני יציאה לעבודה, וכיבוי אורות בשעה מוקדמת כל לילה, אין האסירים יכולים לקרוא, ללמוד, להתפתח ולהשתלם.

שאלות הן:

1. למי שייכים מיתקני המפעלים שבהם האסירים עובדים?
2. האם מקובל בבתי־הכלא שאסירים עובדים במפעלים אשר בבעלות פרטית?

3. האם נתגלו במדינה קבוצות אלימות ובודדים שיש יסוד לחשוד שעשו הונס הרב מסחיטה ואלימות והפכו למיליונרים?

4. האם קבוצות הפשע העוסקות בסחיטה ובגביית דמי־חסות וכ"י נתגלו כגופים מאורגנים נוסח המאפיה?

5. ההתגלו קשרים בין "העולם התחתון" וגורמי השפעה בממשל?

6. מה עושה המשטרה (והממשלה) ללחום בנגע החברתי והמוסרי של עולם הפשע המאורגן?

ש"המשטרה ש. הלל:

1—2. בתקופה ינואר—מאי 1976 נרשמו 249 דליות, מהן סווגו 163 כהצתות.

לאור ממצאי החקירה סווגו כ־5 הצתות כקשורות לסחיטה, לגבייה אלימה וכדומה, ואולם עדיין קיימים כמה מקרי הצתות שהרקע להן טרם הוברר די צרכו וייתכן שאף הן נעשו על רקע של סחיטה.

3. מטבע הדברים כל סחיטה נעשית במגמה להכניס ממון למבצע, והמשטרה עושה כל מאמץ לחשוף מקרים אלו ולהביא את האשמים לדיון. אין בידי המשטרה מידע ספציפי, הניתן להוכחה, כי אנשים מסויימים הפכו למיליונרים מסחיטת דמי־חסות.

4. התשובה שלילית. היועץ המשפטי לשעבר לממשלה מאיר שגזר הגדיר במסמך מפורט ומעמיק שהכין בספטמבר 1971 את מהות הפשע המאורגן. וכך כתב:

"הפשע המאורגן הינו מסגרת פורמאלית של פושעים במתכונת המאפיה האמריקנית המקיימת מבנה היי־רארכי מוגדר, מערכת נורמות מיוחדות, והעוסקת בחסות כפויה ובמתן שירותים בלתי־חוקיים, תוך כדי קשרי שותף עם חברי המוסדות הנבחרים של המדינה, של הרשות המקומית ושל הרשויות והמומנות על השלטת המשפט ובסיועם של אלו".

לפי מיתב ידיעתי אין בישראל חברי מוסדות נבחרים של המדינה, או של מערכת המשפט והחוק, המשתפים פעולה עם אירגוני פשע. לעומת זאת, "ישנה בישראל" — כפי שכתב היועץ המשפטי עוד ב־1971 — "התארגנות עבריינים, ישנן חברות־רחוב ומעשי איום, סחיטה ואלימות... אולם נפתח אין עדיין ראייה לקיומו של פשע מאורגן, שהוא בעל משמעויות מוגדרות".

5. התשובה שלילית, אם מדובר ב"קשרים" במשמעותם בטרמינולוגיה המקובלת בפשע המאורגן. מאידך, גיסא, בין העבריינים שמתגלים מדי פעם נתפסו ואף נשפטו אנשים שכיחנו בתפקידים שונים בעת שעברו עבירה או בעת שנפתחו, אלה, ככל אדם אחר, מועמדים למשפטים פומביים, ואין ולא יכולים להיות שום גילויים מעבר למה שנפרסם במהלך המשפט.

6. ראוי לציין כי לאחרונה גברה נכונות הציבור לשותף פעולה עם המשטרה במלחמתה בסחיטת דמי־חסות, ולפני המשטרה נפתחת אפשרות להעמיק את פעילותה, והיא נערכה לפעילות נמרצת בנושא.

המשטרה פועלת כמיטב יכולתה בכל פשע ועבירה, אחת היא מה הטרמינולוגיה והכתרים שקושרים להם.

5916. מעצרו של מר אלימלך רון

חברת־הכנסת ב. מואב שאל את המשטרה ביום כ"ג בסיון תשל"ו (21 ביוני 1976):

בעתונות מיום 20 ביוני 1976 פורסם שאנשי "כך", אירגון מייסודו של הרב כהנא, יצורפו כאיש אחד למשמר האזרחי ברובע היהודי בעיר העתיקה ויוכנסו לשורותיו. היה זה לפי הסכם בין הרב כהנא לבין רב-פקד יעקב רווה, ראש הלשכה לתפקידים מיוחדים במש"טרת ירושלים.

אי לזאת הנני שואל:

1. מה משמעות ההסכם בין רב-פקד יעקב רווה לבין הרב כהנא בדבר צירוף אנשי האירגון "כך" למשמר האזרחי?

2. האם אין בצירוף קבוצתו של הרב כהנא "כאיש אחד" הפרה של כללי הגיוס וההצטרפות למשמר האזרחי?

3. האם אין בצירוף קבוצתו של הרב כהנא, הידועה בעמדותיה הקיצוניות והגזעניות, משום סכנה לשלומם של התושבים הערבים בעיר העתיקה?

4. האם ה"הסכם" שעשה רב-פקד יעקב רווה עם הרב מאיר כהנא, על-אודות צירוף קבוצת "כך" למשמר האזרחי, היה על דעת שר המשטרה והאם השר מוכן לשקול מחדש הסכם כזה ולבטלו?

תשובת שרי-המשטרה ש. הלל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

(א) לא היה כל הסכם כזה.

(ב) ההצטרפות למשמר האזרחי נעשית על בסיס אישי ולפי מקום המגורים.

5938. קבלת מתנות מגופים שונים על-ידי עובדי המדינה

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר המשטרה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

1. האם נשלחו התראות על-ידי משטרת ישראל לחברות ממשלתיות, לתעשיינים ו/או סוחרים בדבר החיוב להימנע ממשלוח מתנות לעובדי ציבור הקשורים עמם במסגרת עיסוקם, ואשר גופים אלה נזקקים לשירותיהם — כמתואר במסיבת עיתונאים על-ידי ראש אגף החקירות של משטרת ישראל ביום 9 ביוני 1975 או בסמוך ליום זה (ראה "מעריב" וידיעות אחרונות" מיום 10 ביוני 1975)?

2. האם ידוע לשר המשטרה אם קציני משטרה וקציני מכס, העובדים או אשר עבדו בנמל-התעופה בן-גוריון, קיבלו כרטיסי טיסה חינם מחברת "אל על" ו/או מחברות תעופה אחרות הפועלות בישראל?

אם התשובה היא חיובית, האם הטבות אלו נעשו בידיעת השר ובאישורו, ואם כן — לפי אילו קריטריונים?

3. אם התשובה על שאלה 2 היא חיובית, אודה לשר אם יודיעני שמות הקצינים הנוגעים בדבר, תוך ציון מועדי הנסיעה ויעדיהם.

שרי-המשטרה ש. הלל:

1. במסיבת העיתונאים האמורה התייחס ראש אגף החקירות של משטרת ישראל לתופעה של קבלת סלי שי לחגים על-ידי עובדי מדינה, תוך התייחסות ספציפית לכך שסלי שי נשלחו גם על-ידי גופים ממלכתיים.

לא נאמר כי תישלחנה התראות, כאמור בשאלתה, ואולם הובהר כי הנושא מחייב טיפול, אם כי באותו שלב טרם נקבע מה תהיה דרך הטיפול.

3. מה הם תנאי עבודתם של האסירים, לרבות שכרם?

4. באיזו שעה מסתיימת העבודה ובאיזו שעה מכבים אורות?

5. אם תשובות השר על השאלות 3 ו-4 הולמות את טענות האסירים השובתים, האם מסכים השר להתערב אישית בסיכסוך העבודה בכלא רמלה?

שרי-המשטרה ש. הלל:

1. המפעלים שייכים לשירות בתי-הסוהר בפיקוח מועצת מנהלים, ובה נציגי משרדי המשטרה, העבודה, האוצר, המסחר והתעשייה וחבר האגודות לשיקום האסיר.

2. אין מפעלים בבעלות פרטית, אולם בתי-הסוהר מקבלים מגורמים שונים עבודה המבוצעת בבתי-המלאכה הללו.

3. במרכז החדש ריכוז של בתי-מלאכה, והמקום מרווח ומאורר. שעות העבודה — כנהוג מחוץ לבית-הסוהר: מ-07:30 עד 16:00, עם הפסקה לארוחת-בוקר בין 09:30 ל-10:00, והפסקה לארוחת-צהריים בין 13:00 ל-13:45. שכן העבודה נע בין 3 לירות ל-7 לירות ליום, עם אפשרות של תוספת פרמיה עד 50% מגובה השכר לאסירים המתאמים והמתקדמים. השכר המקובל לאסירים העובדים במקומות עבודה מחוץ למרכז החדש עד שעה 14:00 נע בין 0.70 לירה ליום עד 2.68 לירות ליום, בתוספת פרמיות.

4. כיבוי האורות: בין השעות 22:00—23:00.

5. לא קיים סיכסוך עבודה. על-פי סעיף 14 בחוק דיני עונשין (דרכי ענישה) (נוסח משולב), 1970, ועל-פי פרק ג' מתקנות בתי-הסוהר, 1966, כל אסיר חייב לעבוד.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת פרידמן.

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):
כבוד השר, האם אפשר לדעת מי הם הגורמים שבשבילם בוצעו העבודות בבתי-הסוהר?

שרי-המשטרה ש. הלל:

אולי לא הבהרתי את הדברים. השאלה איננה אם הן בוצעו בשבילם, אלא המפעלים הללו, שהם כאמור מפוקחים גם על-ידי האוצר, משרד המסחר והתעשייה, משרד העבודה והאגודה לשיקום האסיר, מקבלים עבודות בשכר. כלומר הם מקבלים עבודה לביצוע מבעל מפעל, שאומר: אני רוצה שיעשו את העבודה הזאת. הם מקבלים את העבודה ומקבלים תמורתה תשלום. כתוצאה מכך הם משלמים גם לאסירים, וכמובן גם ממשיכים לשחרר את מערכת העבודה.

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):
ואם אני מבינה נכון, הם מקבלים 3 עד 7 לירות ליום, פלוס תוספת פרמיה.

שרי-המשטרה ש. הלל:

נכון.

5937. ידיעות בדבר צירוף אנשי "כך" למשמר האזרחי

חברת-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

3. לצורך הכנת תשובה על שאילתה זו נבדקו תיקים ונמצא ששמונה אנשי משטרה קיבלו כרטיסי טיסה, בהתאם לגוהג האמור, בשנים 1967—1972, מהם שישה סמלים ושני קצינים — האחד בדרגת מפקח-משנה והשני סגן-ניצב, הרשימה השמית, דרגותיהם של האנשים, מר-עדי הטיסה ויעדיהם נתונים ברשימה המצורפת לתשובה זו.

בהתחשב בעובדה שמדובר בתקופה שהתחילה לפני כתשע שנים ונגמרה לפני כארבע שנים, לא מן הגמנוע שהרשימה אינה מלאה וכי שמות כלשהם נשמטו ממנה.

הדבר הובא לידיעתו של שר המשטרה בשנת 1972, ומאז הופסקה השתתפותם של אנשי משטרה בטיסות כאלו.

4. אין בידי מידע לגבי עובדי המכס.

בדיון שקויים לאחר מכן בנושא זה, בין ראש אגף החקירות לפרקליטות המדינה, סוכמו עקרונות המנחים את המשטרה בנושא זה.

2. היה קיים גוהג שחברות תעופה שחנכו קו חדש, מישראל ואליה, הציעו למשטרה בנמל-התעופה בן-גוריון כרטיסי טיסה לטיסת הבכורה למי מאנשי המשטרה שייבחרו לכך. מפקד יחידת המשטרה בנמל-התעופה היה מציע איש משטרה כמועמד לנסיעה, לאו דווקא קצין, לפי קריטריונים של יעילות בביצוע תפקיד, מתן ביטוי של הערכה למאמץ בעבודה, ותק, וכדומה. ההצעה היתה מועברת להחלטתו ולאישורו של המטה הארצי של המשטרה.

רשימה

ה ש ם	דרגה דאז	תאריך טיסה	ה י ע ד
רחל לייזרסון	רס"ל	5 בפברואר 1967	הונג-קונג
שלום אלימלך שאול כהן	סמ"ר	6 באוגוסט 1968	רומא, לונדון, פאריס
(עתה פנסינור)	רס"ל	11 בספטמבר 1968	פאריס, לונדון, גרמניה
ברוך צוקר	ממש	14 באפריל 1971	מונטריאול
אפרים גואטה	רס"ל	10 בנובמבר 1971	אוסטריאליה
אליעזר ברקוביץ	סמ"ר	30 בינואר 1972	אוסטריאליה, שווייץ, גרמניה, ספרד
יצחק עוזרן	סמ"ר	14 באפריל 1972	צרפת, שבדיה, דנמארק
דב צייטלין	סנ"ץ	23 באפריל 1972	טוקיו
(עתה פנסינור)			

היו"ר א. גיבלבר :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני מתייחסת לפסיקה הראשונה בשאילתה. כבוד השר, האם תראה בעין יפה, או האם אתה סבור שזה יעזור למשטרה, אם יוכנס תיקון לחוק דיני העונשין אשר יגדיר במפורש כי קבלת מתת היא עבירה, ושאלין לקבל מתנה אלא באישור או על-ידי העברתה לרכוש המדינה?

שר-המשטרה ש. הלל :

ברור שאם יתקבל חוק כזה המשטרה, אשר מופקדת על שמירת החוק והפעלתו, תפעל לפיו. אני חושב שהעניין ראוי להסדר, ועובדה שהיה נסיון להסדירו עם היועץ המשפטי לממשלה. האם העניין מחייב תיקון בחוק או לא — מבחינה זו אין נפקא מינה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

בית-המשפט המליץ בפסקי-דין אחדים על תיקון החוק.

שר-המשטרה ש. הלל :

נקבל זאת ברצון. אני רואה כחיוני קביעת נוהלים והסדרים לפתרון הבעיה, אם באמצעות קביעת נוהלים סנימיים ואם בדרך של חוק. חוק הוא ודאי עדיף.

5939. האמצעים למניעת רעש המושמע על-ידי קטנועים חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

נוכח קובלנות של אזרחים ושל רשויות ציבוריות (המחלקה לאיכות הסביבה בעיריית תל-אביב-יפו) על הימנעות המשטרה מלפעול במרץ הדרוש להדברת הנגע של רעש מאופנועים ומקטנועים, אבקש לדעת:

1. כיצד נאבקה המשטרה במטרד הרעש שמקורו בקטנועים ובאופנועים?

2. הבודקת המשטרה אם משתיקי קול הועתקו ממקומם באופנועים או בקטנועים?

3. אילו צעדים נוקטת המשטרה משמוגשת תלונה על רעש מקטנוע או מאופנוע?

שר-המשטרה ש. הלל :

ראה-נא תשובתי מ-30 בדצמבר 1975 על שאילתה דומה, מט' 4381, מאת חברת-הכנסת דוד קורן.

5940. פירסום מודעות על גיוס כוח-אדם למשטרה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר המשטרה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

בעתונים מספר נתפרסמו על-ידי משטרת ישראל מודעות ובהן רשימת בעלי מקצוע הדרושים למשטרת ישראל. המעוניינים נתבקשו לפנות ללשכות לקליטת כוח-אדם. נמסר לי כי בלשכות משיבים לפונים כי אין עתה גיוס כוח-אדם בשל קיצוצים בתקציב. אבקש לשאול:

1. בכמה עתונים התפרסמו מודעות אלו, וכמה הן עלו למשטרת ישראל?

2. האם לא ידעו מפרסמי המודעות במשטרת ישראל על הקיצוצים בתקציב לפני פירסום המודעות?

2. עוד לפני כמה חודשים הוחלט — והוסכם עם הקצין — על מינויו לתפקיד ראש מחלקת המיבצעים במטה הארצי של המשטרה, לפי צרכי המשטרה ולאור כישוריו.

6012. רצח האסיר יפת נגר בכלא שאטה

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר המשטרה ביום ט' בתמוז תשל"ו (7 ביולי 1976):

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. האם וכיצד נרצח האסיר יפת נגר בכלא שאטה, כפי שנמסר ב"דבר" ב-28 ביוני 1976?

2. מה בדעת משרד המשטרה לעשות כדי למנוע מעשי רצח בבתי-הכלא?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. האסיר יפת נגר נרצח בכלא שאטה ב-27 ביוני 1976. אסירים פרצו את התא שבו היה האסיר והרגוהו במכה על ראשו בכלי קתה. המשטרה נקראה, והיא מקיימת את החקירה ברצח.

2. לצערי, אין אפשרות להבטיח כי אפשר למנוע כליל מעשה רצח בין כתלי בתי-הסוהר, אולם שירות בתי-הסוהר עושה כמיטב יכולתו להקטין סכנה כזו. היו כבר בעבר רציחות מספר בין אסירים, בינם לבין עצמם, במיוחד אסירים בטחוניים, והיו התנכלויות גם לגבי סוהרים.

העובדה כי מצויים עתה בבתי-הסוהר בישראל אסירי רים פליליים, הידועים כפושעים חמורים ונוקשים, מגדילה סכנות אלו. שירות בתי-הסוהר מנסה להרחיק אסירים אלה מאסירים אחרים בבתי-הסוהר בכל מקרה של סיכסוך בין האסירים, בינם לבין עצמם, אולם ברור שהאפשרויות הללו אינן בלתי-מוגבלות.

העדר תנאים הולמים בבתי-הסוהר, שלא נבנו למטרה זו, והעדר תנאי בידוד הולמים בשל סיבות תקציביות, רק מגבירים את הסכנות הללו.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך):

האם אוכל לבקש מכבוד השר שימציא את תוצאות החקירה?

שר-המשטרה ש. הלל:

את תוצאות חקירת המשטרה?

איננו מוסרים לחברי כנסת את תוצאות חקירת המשטרה, אלא אם יש תביעה והיא מוגשת לבית-המשפט. אם אין תביעה, אין תוצאות. מה שאת יכולה לקבל הוא ממצאי הבדיקה שהיתה בשירות בתי-הסוהר לגבי סידורים פנימיים — האם הכל היה בסדר או האם מישוהו התרשל. איננו חושב שיש מקום למסור לחברי כנסת את תוצאות חקירת המשטרה.

5418. שמירתם של בתי-תפילה בעלי ערך היסטורי

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הדתות ביום כ' באדר ב' תשל"ו (22 במארס 1976):

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. מה עושה משרדו לשמירתם של בתי-כנסת בעלי ערך היסטורי וארכיטקטוני באזור הנקרא "תל-אביב הקטנה"?

3. האם בדעת השר להורות על הפסקת פירסום מודעות אלו עד להפסקת הקיצוצים בתקציב המשטרה?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. מודעות המשטרה פורסמו בעתונים "הארץ", "דבר", "מעריב", "ידיעות אחרונות", "במחנה", ו"חדשות הספורט"; כל מודעה פורסמה בשלושה עתונים מאלה, בהתאם למקצועם של המועמדים הדרושים. מראשית שנת התקציב, אפריל 1976, עלה הפירסום כ-50,000 לירות, כאשר תקציב התעמולה השנתי לשנת 1975/76 מסתכם ב-200,000 לירות.

2-3. המודעות פורסמו כשהדבר היה דרוש, וראוי לציין כי למודעות היתה היענות רבה. עם האתק צב הגיוס למשטרה בחודש מאי השנה, בעקבות מגבלות תקציביות, צומצם היקף הפירסום, והוא הופסק בחודש יוני. שתי מודעות, אשר הוזמנו קודם לכן, פורסמו בחודש יוני אף שהמשטרה ביטלה את ההזמנה. בממדי הגיוס הקיימים אין, לצערי, צורך בתעמולת גיוס, ולא יפורסמו עוד מודעות כל עוד לא יחול שינוי במצב הקיים.

5941. ידיעה בדבר מכתב שנשלח לדמשק

עלידי האסיר קאפוצ'י

חברת-הכנסת א. לין שאל את שר המשטרה ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976):

בעתון "דבר" מיום 18 ביוני 1976 נאמר: "קאפוצ'י התלונן במכתב למאקסימוס ה-5 על יחס הסוהרים אליו". שאלותי הן:

1. האם ידוע לכבוד השר אם אמנם נשלח מכתב כזה על-ידי קאפוצ'י?

2. איך הצליח קאפוצ'י לשלוח מכתב לדמשק, והאם בידיעת הנהלת בית-הכלא ובהסכמתה?

שר-המשטרה ש. הלל:

לא ידוע לשלטונות בתי-הסוהר על מכתב שנשלח על-ידי האסיר הילאריון קאפוצ'י לדמשק.

5948. שינוי תפקידו של מפקד המשמר האזרחי

בירושלים

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בסיון תשל"ו (24 ביוני 1976):

בידיעות אחרונות מ-22 ביוני 1976 נתפרסמה ידיעה של העתונאי גבי ברון, ולפיה הוחלף מפקד המשמר האזרחי בירושלים לאחר שנתגלו אי-סדרים רבים בעבודתו של מטה המשמר האזרחי בבירה.

בידיעה נאמר עוד כי קצין זה נתמנה כקצין מיבצעים במטה הארצי של משטרת ישראל.

שאלותי הן:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם כן — האם תפקיד קצין מיבצעים במטה הארצי מהווה עונש או פרס לקצין משטרה שנתגלו אי-סדרים וליקויים חמורים בתחום אחריותו?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. אין זה נכון שמפקד המשא"ו בירושלים החליף תפקיד בשל אי-סדרים במשמר האזרחי.

חוברת ל"ו, ישיבה שי"ט
— שאלות ותשובות (הרליץ, רפאל, גיבלבר, מואב, בארי) —

2. מה עושה משרדו לשמירתו של מסגד חסן-בק באזור מנשיה בתל-אביב?

3. אם הנושא אינו בתחום טיפולו של משרד הדתות, מי אחראי לשמירתם של בתי-הפילה?

שר-הדתות י. רפאל :

1. באזור נווה-צדק בתל-אביב נמצאים עשרה בתי-כנסת, שלושה מהם עוברים מחוסר מתפללים מחמת התמעטות האוכלוסיה באזור זה. לפני כשנה ערכה המועצה הדתית נקיון יסודי ותיקונים בשלושה בתי-הכנסת האלה, אך כעבור שלושה חודשים שוב התקבלו תלונות על גיפוף החלונות, פריצת הדלתות וחילול המקום.

כפי שנמסר לי בעת ביקור במקום מתכוונת "עזרה ובצרון", שליד עיריית תל-אביב, לשקם את האזור. המועצה הדתית נוקטת שוב צעדים לנקיון בתי-הכנסת העוברים תוך דאגה לכבודם, אף שאין כל ערובה שהם לא יחוללו שנית.

2. ראינא תשובתי מ-29 בינואר 1975 על שאלתה מס' 2660. כבר הודענו ברבים ולכל הגורמים הנוגעים בדבר, כי משרדנו מתנגד להפוך את מסגד חסן-בק ביפו למרכז מסחרי.

אנו ערים להזנחה במסגד חסן-בק, ואנו ננקוט, בשיתוף גורמים נוספים, את הצעדים הנחוצים לשיפור המצב.

הו"ר א. גיבלבר :
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אח"כ הרליץ (המערך) :

כבוד השר לא השיב על השאלה השלישית שב-שאלתה.

שר-הדתות י. רפאל :

מכלל התשובות על שתי השאלות הראשונות מ-תמעת התשובה על השאלה השלישית, שאכן אנו אחראים לטיפול באמצעות המועצות הדתיות.

5419. רישום שמות באותיות לאטיניות ותאריכים גרגוריאניים על מצבות

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר הדתות ביום כ' באדר ב' תשל"ו (22 במארס 1976) :

1. האם קיים איסור מטעם משרד הדתות להקמת מצבות בבתי-עלמין יהודיים שרשום עליהן נוסח באותיות לאטיניות?

2. האם קיים איסור מטעם משרד הדתות לרישום תאריך גרגוריאני על מצבות בבתי-עלמין יהודיים?

3. אם יש איסורים כאלה — על איזה בסיס חוקי הם קיימים?

שר-הדתות י. רפאל :

1. לפי פסק-דין בית-המשפט העליון, עירעור אזרחי 280/71, פסק-דין כ"ז(1), עמ' 10, אין משרד הדתות אוסר רישום באותיות לאטיניות.

2. משרד הדתות איננו גס ציון תאריכים גרגוריאניים על המצבות, אולם על-פי חוות-דעתו של הרב הראשי הראשון-לציון רבי עובדיה יוסף שליט"א מייעצות חברות-קדישא להימנע מכך.

הו"ר א. גיבלבר :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

כבוד השר, אל מי יש להפנות אזרחים שחברה-קדישא מונעת מהם את האמור בשאלות 1 ו-2, דהיינו מונעת מהם לציין את התאריך הגרגוריאני או לרשום שמות באותיות לאטיניות?

שר-הדתות י. רפאל :

אל המחלקה לקבורה במשרד הדתות.

5460. שכר המוהלים

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר הדתות ביום כ"ג באדר ב' תשל"ו (25 במארס 1976) :

מוהל מבאר-שבע דרש בעד ביצוע ברית-מילה סכום של 500 לירות, בתוספת דמי כלכלה ולינה. כאשר שולם למוהל סכום של 200 לירות בפועל, הודיע המוהל לאחר ביצוע המילה כי "לא יוצלח המילה"...

שאלותי הן :

1. מה הוא המחיר הסביר בעד ביצוע המילה?

2. האם קיים פיקוח על מחירים שדורשים המוהלים?

3. מאחר שהשירות של המוהלים הוא מונופוליסטי, במיוחד במקומות מרוחקים, האם מתכוון שר הדתות לכלול את המוהלים בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים?

שר-הדתות י. רפאל :

1. אין מחיר אחיד לביצוע ברית-מילה. מוהלים רבים עושים מלאכתם שלא על-מנת לקבל פרס. אין מקום לקביעת מחיר אחיד, שכן לעתים יש צורך לקיים ביקורים ובדיקות לפני הברית וטיפול מיוחד לאחריו.

2. לא.

3. הנושא טעון בדיקה במסגרת פיקוח אפשרי על שכרם של רופאים פרטיים, רופאי שיניים ובעלי מקצועות דומים.

הו"ר א. גיבלבר :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

האם כבוד השר רואה צורך בקביעת מחיר מקסימאלי לשירות מן הסוג הזה?

שר-הדתות י. רפאל :

לדעתי היה רצוי.

5517. ההוראה שלא לפרסם כרשומות הודעה בדבר מינוי חברי המועצה הדתית באלון-שבות

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר הדתות ביום כ"ה בניסן תשל"ו (25 באפריל 1976) :

ביום 31 במארס 1976, בתשובה על שאלתה 5368, מסר שר המשפטים, במליאת הכנסת, כי היועץ המשפטי לממשלה הורה שלא לפרסם ברשומות הודעה בדבר מינוי חברי מועצה דתית באלון-שבות. הסיבה: "אלון-שבות נמצאת בשטח מוחזק על-ידי צה"ל; והמשפט, השיפוט והמינהל של מדינת ישראל אינם חלים שם".

אבקש לדעת :

1. מתי הוקמה המועצה הדתית באלון-שבות?

ש"הדתות י. רפאל :

ממונה עליו הרשות המקומית. אתמול הייתי במקרה בביקור בחיפה לרגל עניינים אחרים. קבעתי את העניין הזה עם ראש עיריית חיפה. אבל האחריות היא על הרשות המקומית.

5774. ההצעה בדבר מתן היתר ללקיחת אשה שנייה

על-ידי המוסלמים

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר הדתות ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

הגיעוני ידיעות בדבר הצעת תיקון החוק לתיקון דיני עונשין (ריבוי נישואין), תשי"ט—1959, שמגמתו לאפשר, בנסיבות מסוימות, לגבר מוסלמי לשאת יותר מאשה אחת. ידיעות אלה עוררו, וממשיכות לעורר, מורת-רוח בקרב הציבוריות הערבית האנטלקטואלית — נשים וגברים — המייחסים לחוק הקיים חשיבות רבה לייצוב חיי המשפחה ורואים בו אות להתקדמות חברתית. אתכבד לשאול:

האם עדיין נמשכים הלחצים בנדון זה מצד השייכים, ואם אמנם יש מגמה לשינוי החוק, אשר יביא לפגיעה ביציבות המשפחה הערבית ולנסיגה מהישגים חברתיים שכיום נאבקות על השגתם מרבית הארצות במזרח התיכון?

תשובת ש"הדתות י. רפאל :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הדיונים בקשר להצעת תיקון סעיף 6 לחוק לתיקון דיני העונשין (ריבוי נישואין), תשי"ט—1959, שיאפשר היתר לקחת אשה שנייה כאשר האשה הראשונה עקרה — הם פרי המלצתו הגמרצת של שופט בית-המשפט העליון חיים כהן בערעור פלילי 596/73, פסק-דין, כרך כ"ח, חלק א', עמודים 775—778. אל עמדתו זו של השופט ת. כהן הצטרפו גם עמיתיו השופטים שישבו באותו הרכב.

דיונים אלה אינם נובעים איפוא רק מלחצים של שייכים. מכל מקום אין במשרדנו נטייה כלשהי לפגוע ביציבות המשפחה הערבית, ולא אתן ידי לנסיגה מהשיי גיה החברתיים.

5785. פעילותו של האולפן לגיור בקיבוץ סער

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר הדתות ביום ט' בסיון תשל"ו (7 ביוני 1976):

נודע לי על מקרים רבים שמעוניינים בגיור פנו לאולפן הגיור בקיבוץ סער ומצאו אותו סגור.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב על שאלותי:

1. מדוע נסגר האולפן?

2. האם ומתי יפתח מחדש?

3. מה מספר התלמידים שהוא יכול להכיל?

4. מה הם תנאי הלימודים באולפן?

5. האם משתתפים תלמידי האולפן בעבודה בקיבוץ בתורת תשלום בעד האוכל והטיפול בהם?

6. אחרי גמר קורס הלימודים, אל מי מופנים התלמידים לצורך הגיור?

7. לפני חודשים רבים הבטיח שר הדתות בכנסת שיוקם בית-דין מיוחד לגיור. באיזה שלב נמצא הנושא?

2. מי הם חבריה?

3. הפועלת המועצה הדתית אלון-שבות באופן סדיר ותקין?

4. הנקט כבודו צעדים כל שהם נוכח הוראתו של היועץ המשפטי לממשלה שלא לפרסם ברשומות הודעה בדבר מינויים של חברי המועצה הדתית אלון-שבות?

ש"הדתות י. רפאל :

1. ביום כ"ג בכסלו תשל"ו — 27 בנובמבר 1975.

2. מתחיהו אלון; (2 שלמה פוקס; (3 יוסף מאיר; (4 שאול קצנברג; (5 ירמאל שפר.

3. כן.

4. הוראת היועץ המשפטי לממשלה למחלקת הפירסום ברשומות של משרד המשפטים היא הוראה מינהלית גרידא למחלקה הכפופה לשר המשפטים מבחינה מינהלית. נקיטת צעדים מצד שר הדתות בתחום מינהלי זה היא לכן מיותרת. אנסה לשכנע את הנהלת משרד המשפטים לשנות את מדיניותה.

5728. ההזנחה שבכיתה-הקברות העתיק בחיפה

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הדתות ביום ב' בסיון תשל"ו (31 במאי 1976):

לאחרונה מוסרת העתונות כי בית-הקברות העתיק בחיפה, אשר טמונים בו, לפי המסורת, חכמים ורבנים מפורסמים, נמצא במצב של הזנחה מוחלטת.

אי לזאת אודה לכבודו אם יודעיני:

1. מה מעמדו של בית-הקברות העתיק הזה בחיפה ומי אחראי לאחזקתו?

2. האם התיאור המצער נכון?

3. מה בדעת שר הדתות לעשות לגבי עתידו של אתר זה ולגבי אתרים דומים?

ש"הדתות י. רפאל :

1. משרד הדתות איננו מטפל בבתי-עלמין שנסגרו ואינם עוד בשימוש. הרשות המקומית היא האחראית לבתי-הקברות שבתחום שיפוט.

2. מנהל המחלקה לקבורה נתבקש על-ידי לבדוק את המצב, ולצערי נתברר שהתיאור שנתפרסם בעתונים נכון.

3. אף שעניין זה אינו בתחום טיפולו הישיר של משרד הדתות נגש מנהל המחלקה לקבורה עם נציגי חברה-קדישא ויושב-ראש המועצה הדתית בחיפה כדי למצוא הסדר לאחזקת המקום בצורה מכובדת. אני מקווה שבשיתוף פעולה של העירייה והמועצה הדתית יימצא הסדר לאחזקה הנאותה של בית-העלמין.

אני יכול להוסיף שאתמול קבעתי בחיפה עם ראש העיר סופית בעניין.

ה'ר"ר א. גיבלבר :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערה):

כבוד השר, לפני שבוע מעל במת הכנסת השיב שר הפנים כי האחריות לבתי-קברות זה היא לא של משרד הפנים כי אם של משרד הדתות, בהיות המקום מקום קדוש. האם בית-קברות זה הוא מקום קדוש או לא, ומי ממונה עליו?

לנוכח התוצאות החמורות הנגרמות למשק בעטיין של הדברים שהשמיע נציב מס הכנסה החדש הודיע נגיד בנק ישראל מר זנבר כי לא יחולו שינויים באג"ר-רות החוב. לעומתו השמיע מזכיר ההסתדרות תביעה חוזרת לשינויים אלה.

אבקש להשיב לי:

1. האם יש החלטה סופית באוצר בנושא?
2. אם כן — האם יכול להשיב לי שר האוצר כי אכן לא יחולו שינויים בתנאים של איגרות-החוב הממ"שלתיות שכבר הונפקו, לא בתנאי הריבית, לא בתנאי המיסוי ולא בהיותן איגרות למוכ"ז?
3. בכל הנסיבות הללו מה היא ההחלטה הממשל-תית המוסמכת והסופית לגבי איגרות-החוב שיונפקו בעתיד?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היום מנפיקים איגרות-חוב על-שם בלבד.
2. אין כל שינוי בתנאיהן של איגרות-החוב הממ"שלתיות שכבר הונפקו.
3. איגרות-החוב המונפקות כעת הן — כמו עד כה — בתנאים אשר האוצר קובע אותם מדי פעם בהתאם לצרכי המשק. בהקשר זה אני מפנה את תשומת-לבו של השואל להחלטת הממשלה מס' 276 מיום 14 בדצמבר 1976. במסגרת החלטה זו נקבע כי באגרות-החוב שתונ"פקנה מאותו מועד ואילך יופחת שיעור ההצמדה, בהדרגה, עד לכדי 70%, וכי בשלב ראשון תונפקנה איגרות-חוב הצמודות בשיעור 90% מעליית המדד. כן נקבע שם כי איגרות-החוב שתונפקנה מאותו מועד ואילך תהיינה רשו"מות על-שם.

4263. ניהול חשבונות ותשלום מס כענף היהלומים
חבר-הכנסת ש. לוי שאל את שר האוצר ביום ט"ז בחשוון תשל"ו (21 באוקטובר 1975):

"דבר" מיום 16 באוקטובר 1975 מוסר כי על-פי חוות-דעתו של היועץ המשפטי לממשלה ניתן לחייב את ענף היהלומים בניהול חשבונות על-פי דרישות הרפורמה במס.

אף-על-פי-כן הוקמה ועדה לבדיקת יישום הרפורמה בענף היהלומים. בינתיים ימאנו שלטונות המס לגבות אותו על-פי התחשיבים הקודמים. כידוע זכתה שיטת התחשיבים הזאת לביקורת קשה ונוקבת בעתונות ובחור-גים ציבוריים רחבים.

- א. האם המידע שנזכר לעיל נכון?
- ב. באיזה תאריך יחוייבו היהלומנים לנהל ספרי חשבונות מלאים על-פי החוק?
- ג. מה הן הסיבות שענף זה נבדל מכל שאר הענפים האחרים בתעשייה בכל הנוגע לענייני מס?
- ד. מה היה מחזור הכספים של ענף היהלומים בשנת 1974/75. מה היה הרווח ברוטו בענף, וכמה מס הכנסה נוכה מהענף בשנת הכספים הנ"ל?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- א. היהלומנים נישמו עד כה לפי תחשיב.
- ב. בימים הקרובים, עם סיום עבודתה של ועדה,

תשובת שר-הדתות י. רפאל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. האולפן לא נסגר. המחזור הראשון לגשים הס"תים בחודש אייר.
2. מחזור שני של האולפן יפתח, לפי התכנית, בחודש מנחם-אב.
3. 20 תלמידים.
4. הלימודים נמשכים 6 שבועות; בכל יום הם לומדים 7 שעות לימודי יהדות.
5. במחזור הראשון לא נעשה שום סידור של עבודה במשק. אנו שוקלים הצעה כזאת כדי להדק את הקשר בין התלמידים לבין חברי המשק, אולם לא כדי לקבל תמורת העבודה אוכל או כל דבר אחר מהקיבוץ. משרד הדתות נושא בכל ההוצאות של האולפן.
6. התלמידים מופנים לבתי-הדין האזוריים שבהם פתחו תיקים לפני כואם לאולפן.
7. עדיין לא התגברנו על הקשיים בנושא זה.

5887. ההזנחה שבכית-הקברות העתיק בחיפה

חבר-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר הדתות ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976):

"המודיע" מיום ט"ז בסיון תשל"ו מוסר תיאור מוזעזע של מצב בית-העלמין הישן בחיפה.

כפי שמדווח כתב עתיים "עשרות רבות של מצבות ישנות ניתצו, ולא ניתן להכיר מי קבור תחתן. הגדר פרוצה, קוצים וברקנים מכסים כל השטח, המשמש כמזבלה למוסכים ובתי-המלאכה הנמצאים בסמוך".

אבקש לדעת:

1. האם הפרטים שמדווח כתב עתיים נכונים?
2. אם כן — מה פועל משרדו למען אחזקתו הנאותה של בית-העלמין הנ"ל, שקבורים בו תושביה של חיפה מן המאה שעברה, ולפי המסורת קבור בו גם האמורא רבי אבדימי דמן חיפא?

תשובת שר-הדתות י. רפאל:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה-נא תשובתי מהיום על שאילתה מס' 5728.

4261. מדיניות האוצר בקשר לאגרות-חוב

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר האוצר ביום י"ד בחשוון תשל"ו (19 באוקטובר 1975):

נציב מס הכנסה מר מן פירסם הודעה כי יחולו שינויים בתנאי איגרות-החוב, ובהם ביטול איגרות-החוב למוכ"ז, באופן שבפועל הן תהיינה לאיגרות על-שם.

כתוצאה ישירה מפירסום זה, כפי שהדגישו כל המומחים, לרבות העתונים והעתונאים המתמחים בנו"שא, ולרבות כתבי הטלוויזיה והראדיו, חלה ירידה במחירי האגרות וחלק מן הציבור החל "בורח מהן" ופונה אל עבר הדולר השחור והזהב. התוצאה היא שסכומי-ענק מופנים מהשקעות באגרות הממשלתיות ומיברחים למערכת הכספים המנותקת מן הכלכלה הגלויה של המדינה. תוצאת-לוואי לכך הם קשיים כספיים גוברים באוצר, שבעטיים יוחמר בהכרח עול המסים על האוכ"ל-לוסיה המשלמת המס. תוצאה נוספת היא גידול הגר"עונות, הדפסת כסף ואינפלציה גוברת.

הוא אירגון ציבורי המסונף להתאחדות הסטודנטים בישראל, אבקש מאת כבוד השר להשיב לי על השאלות הבאות, הנובעות מתכנם של סעיפים 1, 2 בחזר והערה ב' בשלמותה:

א. האם סטודנט או גלווה, המשתתף בסיור הלימודי המאורגן על-ידי "איסתא", מקבל חלק מ-450 דולר המוקצבים לו, על-פי החוק, כדמי-כיס, או שמא משתמש "איסתא" בכל הסכום לשם אירגון הסיור?

ב. אם אכן לא מקבל שום סטודנט מאסתא דמי-כיס בדולרים, איך יממנו הסטודנטים את הוצאותיהם הבאות בתקופת הסיור?

ארוחות צהריים וערב בשווייץ, בערפת ובגרמניה, ארוחות ערב או צהריים באיטליה, דמי שתייה, דמי סבלות, דמי כניסה לאתרים, נסיעות מיוחדות, הוצאות לאספקה קטנה, וכיוצא בזה לצרכים קטנים יומיומיים של אדם?

ג. האם רשאי כל סטודנט לארגן לו 100—150 דולר בשוק השחור? אם כן — האם יאה הדבר לאירגון ציבורי?

ד. אם אכן זקוק "איסתא" לכל סך 450 הדולרים כדי לממן את אירגון הסיור במשך 22 הימים, האם מוכן השר להורות על בדיקת החישובים או על קיצור מסוים של הסיור?

ה. אבקש מאת כבוד השר להשיב לי דבר במליאת הכנסת: האם שיטת הסיורים המאורגנים, הננקטת על-פי חזר זה, היא השיטה המקורית ב"איסתא" ובטיור לים מאורגנים אחרים, והאם יש בדעת משרדו לתקן את עיוותיה?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

א. מתוכן החזר שהופץ על-ידי "איסתא" ומבירור נוסף שערכנו מתברר כי החברה מחייבת את משתתפיה בסך של 450 דולר בעד אותם סיורי קרקע של הנוסעים המושלמים על-ידי החברה, ואין היא מפרשה סכום כלשהו במטבע-חץ לצרכיו של הנוסע אשר אינם מכריעים על-ידי החברה.

ב. טיולים אשר אינם כוללים את כל השירותים החיוניים בחוץ-לארץ, ואשר מחייבים תשלום בסך 450 דולר בעד אותו חלק מהשירותים והמצרכים הנחוצים לנוסע המסופקים על-ידי החברה, מיועדים בדרך כלל לבעלי הקצבות גדולות יותר, כגון בעלי פמ"ז-תמ"ם, פמ"ז חפשי, וכו'.

ג. ראה תשובתי על שאלה 2.

ד. אין משרדנו מתערב ישירות בקביעת מחיר במטבע-חץ של טיולים בחוץ-לארץ, ומי שרשאי לקבל מטבע-חץ בסכום של ההקצבה של 450 דולר יכול להי"רשם גם לטיולים כגון אלה. לעומת זאת קיימים במשך השנה מספר רב של טיולים המאורגנים על בסיס של הוצאה במטבע-חץ קטנה יותר, ואלה מיועדים בעיקר לבעלי הקצבה של 450 דולר בלבד.

ה. כפי שצינתי לעיל קיים מיגוון של טיולים זולים יותר במטבע-חץ במשך השנה בנוסף על טיולים כגון זה הנזכר בשאלתה.

5004. רישום עסקות מזומנים

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר האוצר ביום כ"ג בשבט תשל"ו (25 בינואר 1976):

שבה שותפו מומחי משרד המסחר והתעשייה וענף היה-לומנים בדבר הדרכים המעשיות להפעלת ניהול ספרים, תחול חובת ניהול ספרים על היהלומנים.

ג. המדובר בדרכי מסחר מיוחדות ובלתי-מקובלות בענפים אחרים של המסחר והייצור, כגון: חוסר מסמכים, מסחר בן-לאומי בפרטים בעלי נפח זעיר וערך גדול, חוקים שונים במדינות שונות. אין מצב זה מיוחד לישראל ובעיה זו קיימת בכל המדינות העוסקות בייצור ובמסחר היהלומנים.

3. ב-1974/75 הסתכם היבוא ב-412 מיליון דולר. והיצוא ב-641 מיליון דולר. טרם נערכו שומות סופיות לכל הענף לשנה זו.

4884. צימצום מספרם של המלווים או המקבלים פני שר או פקיד בכיר בנמל-התעופה

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל שר האוצר ביום ט' בשבט תשל"ו (11 בינואר 1976):

לנוכח הנהוג הקיים במשרדי ממשלה, כי כל אימת ששר או עובד בכיר יוצא לחוץ-לארץ או חוזר ארצה יוצאים ללוותו או לקבל את פניו בנמל-התעופה עשרות עובדים ופקידים הכפופים לשר או לעובד הבכיר, למרות הבידוד הרב של כוח-אדם, זמן וכסף הכרוך בכך — פניתי בשאלתה אל שר המשטרה, הממשל כיושב-ראש ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים, ושאלתי אותו האם הוא מוכן ליוזם מתן הוראות שיגבילו את מספר המלווים או מקבלי הפנים למספר מצומצם ביותר. בתשובתו מעל במת הכנסת ביום כ"ו בטבת תשל"ו אמר שר המשטרה:

"אין הנושא מצוי בתחום טיפולה של ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים, באשר לא מדובר כאן כלל בעניין בעל אופי טקסי.

"הוראות והנחיות שצריכות לחול על עובדים ופקידים הכפופים לשרים או לעובדי מדינה בכירים נקבעות על-ידי נציב שירות המדינה, וגם בתחום המוזכר בשאלתה הן צריכות להיקבע על-ידיו."

רצוני לשאול:

1. האם קבע נציב שירות המדינה הוראות או הנחיות למשרדי הממשלה כיצד לנהוג בעת ליווי או קבלת פנים של שר או פקיד בכיר?

2. אם כן — מה נקבע בהן?

3. אם לא — האם מוכן שר האוצר, האחראי על נציב שירות המדינה, ליוזם מתן הוראות בנדון?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. טרם נקבעו הוראות בנדון.

2. היטלתי על נציב שירות המדינה לבחון את הנושא ולהוציא הוראות מתאימות, אם יתברר שיש צורך בהן.

4024. השימוש במטבע-חץ המוקצב למשתתפים בטיולי "איסתא"

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר האוצר ביום י' בשבט תשל"ו (12 בינואר 1976):

מצ"ב עותק מצולם של חזר שהופץ על-ידי "איסתא" — איגוד הסטודנטים לחיור אקדמי. מאחר שאיסתא

4. לאור האמור לעיל אינני רואה מקום לשנות את המצב הקיים.

5037. מתן פיוע להעברת חלק ממפעלי תעש לגליל
חברת-הכנסת ד. קורן שאל את שר האוצר ביום כ"ה
בשבט תשל"ו (27 בינואר 1976):

הכל מדברים על הצורך הדחוף באיכלוס הגליל
ופיתוחו. תעש מוכן להעביר חלק ממפעליו לאזור הגליל.
השטח הוקצב על-ידי מינהל מקרקעי ישראל. הפעולה
הראשונה היא תכנון וגידור.
אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה הוא הסכום הדרוש כדי להתחיל בפעולה?
2. נודע לי שהמנהל הכללי של משרד הבטיח
לשר בר-לב להקציב סכום למטרה זו. מדוע לא בוצעה
הבטחה זו עד היום?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הסכום המינימאלי הדרוש נע בין 1.5 מיליארד
לירות לבין 2 מיליארד לירות.
2. לא הובטח דבר.

5543. יישום הרפורמה במס לגבי קבוצות עובדים שונות
חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר האוצר ביום כ"ט
בניסן תשל"ו (29 באפריל 1976):
שאלותיו הן:

1. האם יושמו חוקי הרפורמה במס הכנסה במלואם
בענף היהלומים?
2. אם לא — מדוע?
3. האם יושמו חוקי הרפורמה במס הכנסה במלואם
לגבי עובדי חברת החשמל? אם לא — מדוע?

4. האם יושמו חוקי הרפורמה במס הכנסה במלואם
לגבי עובדי "אל על"? אם לא — מדוע?
5. האם יושמו חוקי הרפורמה במלואם לגבי הי-מ
אים? אם לא — מדוע?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1—2. בימים אלה מסכמת ועדה מיוחדת את המ-
לצותיה לקביעת השיטה של ניהול ספרים בענף היה-
לומים.

3. חוק מס הכנסה, כפי שתוקן במסגרת הרפורמה,
מיושם גם לגבי עובדי חברת החשמל.
4. חוק מס הכנסה, כפי שתוקן במסגרת הרפורמה,
יושם לגבי עובדי "אל על".

5. הרפורמה יושמה גם לגבי הימאים.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד השר, לגבי ענף היהלומים הוקמה הוועדה
לחודש ימים. עתה, לאחר קבלת החוק, מתי עומדת
הוועדה לסיים את עבודתה?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

טיפלתי בעניין לפני ימים מספר. אני מקווה שתוך
כמה שבועות הם יסיימו את עבודתם.

לפי הוראות הממשלה חייבים הבנקים לרשום עיס-
קות מזומנים שמעל 15,000 לירות.

לפי הפירסומים החלו הבנקים ברישום עסקאות
אלו, אך נציבות מס ההכנסה לא הוציאה הוראה למי
וכיצד עליהם לדווח על רשימות אלו.

יש להניח כי כוונת הרישום היא לקבל מידע לצורך
העמקת גביית המסים.

אני מבקש לדעת:

1. האם יש בידי נציבות מס ההכנסה אפשרות
היום לדווח באיזו מידה זרם מידע בעקבות הוראה זו?
2. האם גילו הבנקים נכונות לשיתוף פעולה במילוי
הוראה זו?

3. מה מספר הרישומים של עסקאות כנ"ל שנת-
קבלו בנציבות עד היום?

4. האם הופעל כבר מעקב בעקבות קבלת הרישום
של עסקאות מזומנים כנ"ל?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1—4. מאחר שעדיין לא נחקק החוק בדבר הדיווח
על מזומנים אין בידי המידע המבוקש על-ידי חבר-
הכנסת אפרת.

5005. מתן פטור ממס רווחי הון לבעלי מניות
בקואופראטיבים

חברת-הכנסת א. אבטבי שאל את שר האוצר ביום כ"ג
בשבט תשל"ו (25 בינואר 1976):

חברת מניות, כמוה כשאר הקואופראטיבים, חייבת
במס רווחי הון, וזאת אף שמניה בקואופראטיבים
(לרבות מניות במושבים) מבוססת על עבודה עצמית,
ואילו בחברת מניות אין תלות בין עבודה וייצור ורישית
המניה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מדוע יש להטיל מס רווחי הון על בעלי מניות
הנרכשות תמורת עבודה?

2. האין להפריד הפרדה מוחלטת בין מניות בחב-
רות ובין מניות קואופראטיביות?

3. האם מודע השר לעובדה שמניה בקואופראטיב
איננה עוברת לסוחר באשר היא מניה אישית לפי תקנון
אגודה שיתופית?

4. האם מוכן כבוד השר לשקול אפשרות שינוי
החוק, אשר במסגרתו ניתן יהיה לפטור את הקואופרא-
טיבים ממס או להקטינו כדי לא לפגוע בקיומן של האגו-
רות השיתופיות?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. חבר קואופראטיב הפורש מעבודה מקבל, בדרך
כלל, נוסף על התמורה בעד המניה גם תמורה בגין
שנות עבודתו בקואופראטיב.

2. את התמורה לעובד בעד שנות העבודה רואים
כפיצוי פרישה שחלים עליו הכללים המקובלים של
פיצוי פרישה אצל כלל העובדים השכירים, כלומר מתן
פטור עד תיקרה מסוימת. מכאן, שלא נגבה רווח הון
על התמורה לעבודה אלא לגבי עליית ערך המניה, אשר
במקרה זה אין הבדל בינה לבין מניה אחרת כלשהי.

3. העובדה שהמניה אינה עוברת לסוחר מתבטאת
בערכה של המניה, ולכן דבר זה מובא בחשבון בעת
קביעת רווח ההון.

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר המפקחים העוסקים בשומה כיום מגיע ל-443 לעומת 444 מפקחים בשנת 1965.
2. החל מחודש יולי 1975 — מועד הפעלת הרפורמה — קויימו כנסים ארציים מרוכזים לכ-1,400 מעובדי האגף, ובכללם כל מפקחי המס.
3. במהלך כנסים אלה וימי הדרכה פנימיים שקויימו בכל אחת מיחידות האגף הוסברו עקרונות הרפורמה וההשלכות החוקיות והאירגוניות המזוויבות מכך.
4. הוקמו חוליות מיוחדות לטיפול מדגמי, ובהן מועסקים כיום כ-160 מפקחים, שהתחילו בעריכת שומות לפי השיטה המדגמית.
5. סך כל השומות וההשגות שנערכו בשנת 1970/71 היה 227,384, מהן שומות סופיות 181,726; סך כל השומות וההשגות שנערכו בשנת 75/76 היה 326,538 — זהו גידול של 18% לעומת 1970/71 — מהן שומות סופיות 243,400, גידול של 34% לעומת 1970/71.

5608. תשלום משכורת אפריל לשרים על-פי העקרון של "שמירת נטר"

חבר-הכנסת י. פלומין שאל את שר האוצר ביום י"ז באייר תשל"ו (17 במאי 1976):

נודע לי כי שרי הממשלה קיבלו בחודש אפריל את משכורתם על-פי עקרון "שמירת הנטו", וזאת בלא אישורה של ועדת הכספים של הכנסת.

אבקש להשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — מה הוא הבסיס החוקי לכך?

שר-האוצר י. רבינוביץ :

1. כן.
2. ועדת הכספים אישרה בינתיים את ההסדר לגבי משכורות שופטים, שרים וחברי כנסת, רטרואקטיבית מחודש אפריל.

היו"ר א. גיבלבר :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פלומין.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

השאלה שלי, אדוני השר, היתה לא על האישור בדיעבד שוועדת הכספים אישרה בסוף מאי, אלא על המצב בתאריך תשלום המשכורת, בסוף אפריל: האם בתאריך תשלום המשכורת בסוף חודש אפריל, כשהתש-לומים בוצעו בפועל, היה אז בסיס חוקי או לא?

שר-האוצר י. רבינוביץ :

אני מוכן לבדוק את העניין, אם היה בסיס חוקי או לא. אבל לאחר שזה אושר בוועדת הכספים, אני חושב שהבעיה נפתרה.

5609. פטור ממס נסיעות לנשים המתלוות לבעליהן במשלחות רשמיות

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר האוצר ביום י"ז באייר תשל"ו (17 במאי 1976):

5566. זכויות "החברה לישראל א" ב"בתי-הזיקוק"

חבר-הכנסת ע. אמוראי שאל את שר האוצר ביום ד' באייר תשל"ו (4 במאי 1976):

ל"חברה לישראל א" ניתנו זכויות מיוחדות, הן בתחום הבטוחה ורווחים והן למימוש זכויות נוספות, בעת רכישת 26% מהבעלות על "בתי-הזיקוק".

אבקש להשיב לי:

א. מה מעמדה של "החברה לישראל א" ב"בתי-הזיקוק" (חלקה בהתווית מדיניות המפעל, וכו')?

ב. האם קיבלה מניות הטבה בגין הפיחותים האח-רונים בשער הלירה, זכות שהוקנתה לה בעת רכישת הבעלות?

ג. האם מימשה "החברה לישראל א" זכויות אחרות?

ד. האם, לאור הנסיון, מוצדק היה לדעת השר להעביר בעלות מידי המדינה ל"חברה לישראל א", ובתנאים מועדפים, במפעל חיוני כ"בתי-הזיקוק"?

שר-האוצר י. רבינוביץ :

א. ב"בתי-הזיקוק" יש ל"חברה לישראל" מעמד של בעל מניות, הרשאי להשתתף בהתווית מדיניות החברה במסגרת הדירקטוריון על-פי הזכויות שניתנו לאותו בעל מניות בתקנות החברה. זכויות אלה הן: הבטחה ועדיפות בקבלת תשואה, 26% מזכויות ההצבעה ומיגוי מנהלים; זכות למנות נציגים מטעמה בכל ועדה של הדירקטוריון וזכות למיגוי יושב-ראש ועדת הכספים; זכות ליעץ במיגוי הפקידות הבכירה והצורך בהסכמתה למיגוי המנהל הכללי; זכות לבקש בחינת תכניות הש-קעה על-ידי בורר, אם לדעתה תכניות אלו אינן מבטיחות שיעור תשואה סביר ל"בתי-הזיקוק".

ב. "החברה לישראל" קיבלה מניות הטבה בעד הפיחותים שאירעו בתקופה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 1974. נושא זה נבחן בתהליך מחדש, ובהתאם לכך לא חולקו מניות הטבה בעד הפיחותים שבוצעו ב-1975.

ג. בהתאם להסכם רכישת המניות ב"בתי-הזיקוק" קיבלה "החברה לישראל" בשנים האחרונות 25,000 לירות לשנה כדמי ניהול.

ד. כניסתה של "החברה לישראל" איפשרה ל"בתי-הזיקוק" גיוס משאבים נוספים למימון תכניות ההרחבה והפיתוח. לאור ההתפתחויות במשק וב"בתי-הזיקוק" הוסכם לאחרונה שצוות משותף לאוצר ול"חברה לישראל" יבחן את התנאים המוקנים לשותפים ב"בתי-הזיקוק".

5601. הערכות האוצר לפיקוח על ניהול ספרים

חבר-הכנסת י. גולן שאל את שר האוצר ביום י"ב באייר תשל"ו (12 במאי 1976):

בקשר להפעלת הרפורמה, ולרגל הצורך לחייב אוכלוסיה נרחבת לנהל ספרים, הנני לשאול את השאלות הבאות:

1. מה מספר מפקחי המס העובדים כיום לעומת 1965?
2. מה היקף הכשרת המפקחים לקראת הרפורמה?
3. האם החלו פקידי השומה להפעיל את שיטת המדגמים?
4. מה היה מספר השומות שהוצאו בשנת 1975 לעומת 1970?

נתפרסמו ידיעות כי לאחרונה מושקעים בישראל כספים אשר מקורם בסחיתת דמי-חסות או העלמת הכנסות.

אבקשך להודיעני:

1. מה אמת בידיעה זו?
2. מה היקף תופעה זו ובאיזו מידה היא פוגעת במדיניות הכלכלית?
3. אילו צעדים יינקטו כדי למנוע הלבנתו של הון שחור ובלתי-חוקי זה והכנסתו למחזור העסקים במדינה?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין בידי אגף מס הכנסה הוכחות חד-משמעיות לידיעות אלו.

מציאותו של הון שחור בישראל היא תופעה חמורה, הפוגעת במערך הכלכלי, החברתי והמוסרי של מדינת ישראל.

משרד האוצר ואגפי המסים נערכים, על כן, כיום למערכה ממושכת לשם תשלום מס-אמת ומניעת היווצרותו של הון שחור במדינה.

להגשמת מטרה זו נערך אגף מס הכנסה לביצוע שומה מדגמית לנישומים, איסוף מידע בארץ ובחוץ-לארץ, ועריכת משפטים פלייליים כנגד עברייני מס.

הוקם מטה מתאים בין-אגפי למס הכנסה, מכס ומטבע-חוק, אשר מטרתו העברת מידע בין שלושת האגפים ותיאום פעולות כנגד עבירות על חוק בתחומי אגפים אלו.

על-פי החלטת הממשלה הקימונו ועדה ציבורית, אשר תסייע ביצירת אווירה ציבורית למען תשלום מס-אמת.

5705. המשכורות של עובדי הבנקים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר האוצר ביום כ"ו באייר תשל"ו (26 במאי 1976):

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. מה היה השכר הממוצע של עובד בענף הבנקאות, על כל מרכיביו, בשנת 1975 וברבע הראשון של שנת 1976?

2. כמה משכורות חודשיות בשנה משלמים לעובדיה של בנק ישראל ושל שלושת הבנקים הגדולים?

3. האם נהוגה תוספת "שכר עידוד" בבנקים? אם כן — כמה, באיזו צורה היא משולמת ומה חלקה, בסך-הכל, בתשלומי השכר?

4. כמה עובדים חדשים נתקבלו לעבודה בבנקים בשנים 1973, 1974 ו-1975?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. השכר הממוצע של עובד במערכת הבנקים המסחריים בשנת 1975 היה כ-39,000 לירות, והתשלומים הנלווים — עוד כ-18,500 לירות. לגבי הרבע הראשון של שנת 1976 אין לנו עדיין נתונים.

2. הנתונים שמסרתי בתשובה על שאלה 1 מחוברים לגבי שנה שלמה, ואין משמעות לשאלה בכמה משכורות חודשיות משתלם השכר השנתי.

3. אין בנדון נתונים. במידה שיש תוספת כספית בתור שכר עידוד, הרי תוספת זו כלולה אף היא בשכר השנתי המשתלם לעובד.

במסגרת אירועי חגיגות מאתיים שנה לעצמאות ארצות-הברית יוצאת משלחת תלמידים מהעיר תל-אביב לביקור בארצות-הברית. נמסר כי מלווים אותם מר ארצי ורעייתו ומר בסוק ורעייתו, שני סגני ראש העיר.

שאלותי הן:

1. האם ניתן לשתי הגברות היוצאות לטייל עם בעליהן פטור ממס נסיעות?
2. איזה סוג נוסף של נשות יחיד סגולה זוכות בפטור כזה?

אודה אם תציין את הסעיף המתאים בחוק?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. לא.
2. לא ידוע לנו על הענקת פטור ממס נסיעות לפי קריטריונים אלו.

5672. אירש משרות פנויות באגף מס הכנסה בעובדים במשרדי הממשלה האחרים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר האוצר ביום כ"ד באייר תשל"ו (24 במאי 1976):

נוכח הפירסומים שקיים מחסור בעובדים באגף מס הכנסה, דבר המשפיע על הפעולה התקינה של האגף, ומצד שני — קיום עודף עובדים במשרדי ממשלה שונים כתוצאה מהתמורות שחלו בתחום הטיפול, רצוני לשאול את כבודו:

1. כמה עובדים חסרים לתקן באגף מס הכנסה?
2. כמה עובדים נוספים יידרשו במשרד האוצר עם הפעלת מס ערך מוסף?

3. האם נעשות פעולות להעברת עובדים המועסקים במשרדי ממשלה שונים, שבהם קיים עודף עובדים, לאיזו המשרות הפנויות באגף מס הכנסה?

4. אם כן — כמה עובדים הועברו או עומדים לעבור?

5. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תקן אגף מס הכנסה ומס רכוש מונה 3,283 משרות; מהן פנויות כ-450 משרות, אשר מהן מאווי-שות על-ידי עובדים ארעיים, זמניים ומינוריים בפועל, בעוד שכ-50 משרות פנויות לחלוטין.

2. עם הפעלת מס ערך מוסף אושר לאגף המכס לצורך מס זה תקן של 730 איש. הכוונה היא כי 350 עובדים ייספגו ממערכות מס הקנייה וכ-380 איש ייקלטו מהחוץ. עד כה ניתן אישור להעסקתם של 160 איש בלבד. היתר יתקבלו בהדרגה במשך הזמן.

3-5. נעשה בומנו נסיון, באמצעות נציבות שירות המדינה, לקבל עובדים ממשרדים אחרים למכרזים פנימיים לקורס מפקחים ולמשרות פנויות אחרות באגף מס הכנסה. בשנה האחרונה ניגשו כ-80 עובדים ממשרדים ממשלתיים אחרים למכרזים באגף מס הכנסה, ומהם נקלטו 12 עובדים.

5674. מניעת היווצרותו של הון שחור

חברת-הכנסת ח. שמעוני שאלה את שר האוצר ביום כ"ד באייר תשל"ו (24 במאי 1976):

— שאילתות ותשובות (רבינוביץ, גיבלבר, נמיר, אבטבי, ארבל-אלמולינו, אברמוביץ) —

2. הוכן נוהל פירסומים על פעילות שלטונות מס הכנסה, אשר הוכן על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

5766. בדיקת תשלום החובות למס הכנסה אצל היוצאים לחוץ-לארץ

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר האוצר ביום ד' בסיון תשל"ו (2 ביוני 1976):

בעתונות פורסם שכ-250,000 אזרחי המדינה עומדים לצאת השנה לחוץ-לארץ. נסיעה לחוץ-לארץ כרוכה השנה בהוצאה של מינימום 10,000 לירות, ולגבי טיולים או נסיעות מסוימות ההוצאה המשוועת מסתכמת בכמה רבבות לירות. נוכח ההשערה שבין היוצאים לחוץ-לארץ מצויים גישומים שלא שילמו מס הכנסה, או משלמים מס הכנסה נמוך, רצוני לשאול את כבודו:

1. האם נערכת בדיקה על שיעור מס ההכנסה שמשלמים היוצאים לחוץ-לארץ?

2. האם מוכן כבוד השר לבדוק הנהגת חובה של הגשת אישור משלטונות מס הכנסה, על-ידי כל אזרח היוצא לצאת לחוץ-לארץ, כי אכן מילא את חובתו בכל הקשור למס הכנסה?

3. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא, במצב הקיים איננו דורשים מאזרחים היוצאים לטיול וגופש בחוץ-לארץ אישור על מילוי חובותיהם למס הכנסה.

2-3. שלטונות מס הכנסה מקבלים מידע שוטף לגבי הנסיעות של אזרחי המדינה לחוץ-לארץ. תומר זה משמש את מפקחי מס הכנסה כבואם לקבוע את שומתם של הנוסעים. אם קיים חשש סביר שמי שעומד להיות נתבע על עבירה פלילית במס הכנסה עומד לצאת את הארץ, דואגים השלטונות לבקש מבית-המשפט צו למניעת יציאה מן הארץ. אולם אינני גורס להפוך את מס הכנסה לתחנה נוספת לאזרח היוצא לטייל בחוץ-לארץ.

5812. מתן סיוע לבית-החולים "שערי צדק"

חברת-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר האוצר ביום י" בסיון תשל"ו (8 ביוני 1976):

הובא לידיעתי כי צפויה הפסקה בהמשך עבודות הבנייה של המרכז הרפואי החדש של בית-החולים "שערי צדק" בירושלים בגלל הקפאת השתתפות הממשלה בתקציבו של בית-החולים.

כידוע סובל בית-החולים "שערי צדק" מצפיפות רבה ומתנאים קשים ביותר עקב הימצאו עדיין בבניינו הישן, שנבנה לפני כ-70 שנה; והנה דווקא עתה, כשהבניינים החדשים והמרווחים, שנבנו לפי מיטב השיכלולים המדרגיים תוך השקעה כספית עצומה, עומדים לפני השלמתם נאלצת הנהלת בית-החולים להפסיק את עבודות הבנייה ולדחות את חנוכתו של המרכז הרפואי החדש.

רצוני לשאול:

1. האם נכון, כי הממשלה הקפאה את השתתפותה בתקציבו של בית-החולים "שערי צדק"?

2. אם כן — האם מוכן כבוד השר לפעול להפגרת הקפאה זו ולאפשר לבית-החולים את המשך עבודות הבנייה, כדי שיוכל לחנוך את בניינו החדשים בהקדם?

4. כוח העבודה בבנקים המסחריים גדל בשנת 1973 ב-2,050 עובדים, בשנת 1974 ב-1,560 עובדים, ובשנת 1975 ב-1,600 עובדים.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

שר האוצר, הייתי מבקשת בכל זאת — בשבילי זה כן משמעותי — לדעת כמה משכורות משולמות בשנה לעובדים של הבנקים.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אינני יודע אם העניין ניתן לביורר. אבל מה שעניתי על שאלה 1 כולל את כלל המשכורות שהם מקבלים — 12 חודשים, 13 חודשים, 14 חודשים. במספרים האלה כלול כבר הכל. אני מוכן לבדוק אם ניתן לברר פרטים לגבי חודשי השכר שהם מקבלים.

5706. הביקורת שמתח בית-המשפט העליון על נוהל הפירסומים של שלטונות מס ההכנסה

חברת-הכנסת א. אבטבי שאל את שר האוצר ביום כ"ו באייר תשל"ו (26 במאי 1976):

בפסק-דין 'במשפטו של פוקה הירש מתח בית-המשפט העליון ביקורת קשה על שלטונות מס ההכנסה. השופט לנדוי, שכתב את פסק-הדין, ציין ש"למערער נגרם סבל רב בעקבות המיבצע שחוקרי מס הכנסה איר-גנו נגדו ביד רמה. הם שיסו בו את כלי התקשורת ההמונית צמאי הסנסאציות והרשו להם לחדור אל רשות הפרט של המערער, ועד לחדירה מיטות שלו הגיעו. כל זאת אחרי תידרוך מוקדם שבו הזינו את הכתבים מידע שבחלקו היה כוזב ומגופת. כך הושפל המערער בעיני הציבור ונעשה מטרה לבזו וללעג, ונגרם נזק חמור לשמו ולעסקו, עוד לפני שהובא לבית-המשפט". בהמשך פסק-הדין אמר השופט על שלטונות מס ההכנסה: "עליהם לעשות את מלאכתם הרחק מזורקורי הפרסומות ולהימנע מכל פירסום שאינו דרוש לצרכי החקירה עצמה. אין מקום לא למסיבות עיתונאים ולא לתדריכים מוקדמים לכתבים, ומוטב לנקוט את השיטה הבדוקה שהידיעה הראשונה על החקירה המתנהלת תגיע אל הציבור עם הבאתו של החשוד לבית-המשפט לשם מעצרו, ושהפירסום יהיה מוגבל למה שנאמר בישיבה פומבית של בית-המשפט". השופט הסביר "כי שיטות חקירה נפסדות מעין אלה שנקטו בפרשה זו פוגעות הן בנאשם והן במערכת עשיית המשפט. אין כוונתי לנזק שבהשפעה פסולה על השופט החייב לדון לאחר מכן במשפטו של החשוד. שופט מקצועי יודע להשתחרר מהשפעת פירסומים בלתי-מוסמכים. הצרה היא במבוכה הנוצרת בציבור כאשר נתוצאות המשפט אינן מאשרות את הפירסום המוקדם — מבוכה החותרת תחת אמון הציבור בשפיטתו של בית-המשפט".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם דן משרדו בתוצאות פסק-הדין הנ"ל, והאם הוסקו מסקנות בהתאם למומלץ בו?

2. אם כן — מה הן המסקנות שהוסקו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. המשרד דן בכך ב-1972, ואכן הוסקו מסקנות.

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שונות ולהשוות מחירים ותנאים, כפי שמקובל בארצות אחרות?

3. כיצד פועל המפקח על הביטוח להסברת נושא הביטוח ולמניעת ביטולים תכופים של ביטוח והפסד לצרכני הביטוח?

שר-האוצר י. רבינוביץ :

1. הטיפול בתלונות הוא בידי עובדי המדינה ולא בידי בית-המשפט. הברורים אינם פורמאליים, וגם אינם מושרשים בחוק. מן הסיבות הללו הרי שהסכנה של עיוות דין על-ידי פירסום השמות של חברות הביטוח שנגדן הוגשו תלונות היא גדולה. הדרך הנאותה היא לתקן את חוק הפיקוח על עסקי ביטוח ולקבוע בו הלכות בעניין דרכי רכישת עסקים על-ידי חברות ביטוח ובעניין דרכי יישוב תביעות. תיקונים מסוג זה לחוק נמצאים בשלבי הכנה. חריגות מהוראות אלה יובאו במילא לבתי-המשפט, ובמקרה זה אין, כמובן, מניעה לפירסום פסקי-הדין.

2. ידוע לנו רק על נסיון אחד בארץ אחרת לפרסם מדריך מעין זה. המפקח על הביטוח במדינת ניו-יורק עשה כן. לפי הערכתנו הדבר לא הצליח. היעוצ בעניין זה צריך להיות על-ידי סוכני הביטוח. לצערי לא ניתן להיעוצ הטוב ביותר, אך אנו חותרים לשיפור מצב הדברים.

3. גם שאלת ביטולים של פוליסות לביטוח חיים, הגורמים נזק למבוטח, חייבת בפתרון על-ידי חקיקה. על-פי יוזמת המפקח על הביטוח מדפיסות מספר חברות לביטוח חיים על פוליסות הביטוח אזהרה, באותיות בול-טות, מפני ביטול הפוליסה ללא התייעצות מוקדמת עם המבטח.

הי"ר א. גיבלר :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת מאב.

ביעז מאב (תנועה לזכויות האזרח) :

כבוד השר, לגבי הנוהג שציינת בתשובה על שאלה 3, של אזהרה בפוליסות לגבי ביטולים — האם ניתן להרחיב את הנוהג הזה לגבי כל חברות הביטוח המוכות רות ביטוח חיים?

שר-האוצר י. רבינוביץ :

אני מוכן לבדוק. אינני יכול ברגע זה לענות על השאלה. אני מוכן לבדוק את הדברים.

5946. הדברים שמרסם ד"ר קיש בקשר לחיפוש נפט

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר האוצר ביום כ"ו בסיון תשל"ו (24 ביוני 1976) :

בקשר לגילויים של ד"ר קיש על דבר ההסכמים עם משקיעים זרים בחיפוש נפט הנני מבקש תשובה:

א. מה גורל הקשרים של ד"ר קיש מיכאל קיש עם החברה המבצעת את חיפוש הנפט כיום?

ב. אם ד"ר מיכאל קיש הפסיק את עבודתו, מה הפיצוי שניתן לו?

ג. האם היה רשאי ד"ר קיש לתת פומבי להסכמים?

ד. האם נגרם נזק למדינת ישראל, ולנושא שבו טיפל ד"ר קיש, עקב גילוייו?

1. במסגרת הקיצוצים בתקציב המדינה בסכום של 1,650 מיליון לירות קוצץ גם תקציב ההשקעות במוסדות הבריאות. נקבעו איפוא סדרי עדיפות חדשים, ולפיהם הופסקה הבנייה בבתי-החולים שיבא, "איכילוב" ו"מאיר", וכן הוקפאה ההשתתפות בבניית בית-החולים "שערי צדק".

2. במגמה שלא לפגוע פגיעה חמורה בבנייה של בית-החולים "שערי צדק", הנמצא באזור בעל עדיפות נמוכה, ניתן לו סיוע בקבלת הלוואה לא-תקציבית בערב-בות המדינה. לגבי השנים 1977 עד 1979 הובטח לבית-החולים תקציב שנתי של 20 מיליון לירות.

5829. הגדלת כוח-האדם באגף מס הכנסה

חבר-הכנסת ש. לוי שאל את שר האוצר ביום י' בסיון תשל"ו (8 ביוני 1976) :

ביום 26 במאי 1976 ענה שר האוצר בכנסת על שאלתה מס' 4866 שהגשתי. בין השאר מסר השר כי מספר עובדי מחלקת החקירות של מס ההכנסה היה בפועל 96, בעוד שהתקן הוא של 113 עובדים.

כמו כן מסר שר האוצר כי ב-1974 היתה תוספת הגבייה הממוצעת למפקח בתיקי עצמאים לפחות 2.2 מיליון לירות, ובתיקי חברות — לפחות 2.7 מיליון לירות.

אבקש להשיב לי:

א. האם מתכוונ משרד האוצר למלא את תקן עובדי במחלקת החקירות של מס ההכנסה?

ב. האם מתכוונ משרד האוצר להגדיל את תקן העובדים באגף מס ההכנסה בכלל, ובמחלקת החקירות בפרט, במסגרת צעדיו להעמקת הגבייה אצל עצמאים וחברות?

אם כן — מתי ואילו צעדים ינקטו? אם אין כוונה כזאת — מדוע אין?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. אנו עושים מאמצים נכבדים בכיוון של מילוי התקנים במחלקת החקירות.

ב. למרות המגבלות והקיצוצים בתקציב נערכים דיונים להגדלת כוח-האדם במס הכנסה על-ידי הוספת משרות בתקן ותוספת חודשי עבודה. תוספת זו תתמקד בעיקר בהוספת מפקחים, תיגבור מוקד דיווחים, ביקורת ניהול ספרים, גבייה, חקירות והרחבת הרשת של משלמי מס.

תוספת כוח זו היא חיונית לשם שמירת מדיניות ההכנסות והמאמץ לחשיפת הון והכנסה בלתי-מוצהרים. ואכן ועדת שרים אישרה תוספת תקנים.

5918. הפיקוח על חברות ביטוח

חבר-הכנסת ב. מאב שאל את שר האוצר ביום כ"ד בסיון תשל"ו (22 ביוני 1976) :

1. מדוע אין המפקח על הביטוח מפרסם את ממצאי על תלונות המוגשות על טיב השירות שמעניקות חברות הביטוח למבוטחים?

2. מדוע אין המפקח על הביטוח מביא לידיעת הציבור מדריך לצרכן שיאפשר לו להשוות פוליסות

— שאלות ותשובות (אפרת, רבינוביץ, י. תמיר, גיבלבר, בן-מאיר); הצעות לסדר-היום (גיבלבר, כץ) —

ה. האם יש מקום להעמיד את ד"ר קיש לדין על גילוייו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

א. שירותו של ד"ר מיכאל קיש בחברה מסתיים ביום 29 ביולי 1976.

ב. טרם ניתן כל פיצוי. על-פי הסכם העבודה יהיה זכאי לפיצויי פיטורין על-פי החוק.

ג. לא.

ד. כן.

ה. העניין נמצא בבדיקה משפטית, בהתאם לחוק רשות והחברות הממשליות.

5956. רורבות הנפט

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום א' בתמוז תשל"ו (29 ביוני 1976):

יואיל נא השר להשיב לי:

1. מה עלה לתכניות להקמת מאגרי נפט לשעת-חירום?

2. מה היא הכמות המצויה כיום כרזרבה קבועה?

3. מה עושה הממשלה לחסוך בדלק ולהקטין את צריכתו?

4. מה יעץ לישראל בנדון שר האנרגיה של ארצות-הברית?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. נושא זה נמצא עדיין בתהליך הניסויים והבדיקות ההנדסיות, שיימשכו עוד חודשים מספר.

2. משיקולי אינטרס המדינה אין מקום להשיב על שאלה זו.

3. הממשלה מינתה ועדות מספר שעסקו בסוגיה זו במרבית תחומי הצריכה, התעשייה, החקלאות, התחבורה היבשתית, התעופה, הספנות. נערכו סקרים בתחום משק הכוח, בחקלאות ובמכוני המים. הוכנו והופצו הוברות הדרכה. הותאמו המחירים שתרמו לריסון הצריכה. ואכן צומצמה הצריכה, ובשנת 1975 צרכה המדינה פחות דלק מאשר בשנת 1973, למרות הגידול בצרכני אנרגיה במדינה במגזרי המשק השונים.

4. הממונה על ענייני האנרגיה בארצות-הברית ייעץ כדלקמן:

א) לורו מחקר ופיתוח של אלטרנאטיבות לנפט, תוך מתן דגש באנרגיה סולארית;

ב) לגוון את מקורות היבוא של הנפט הגלמי;
ג) לגוון את השימוש בסוגי דלק, תוך מתן דגש בשימוש בפחם לתחנות-כוח;

ד) לזרז הקמת תחנות-הכוח הגרעינית הראשונה.

הו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד):

שר האוצר, שמענו בחדשות ששודרו לפני כשבו-עייס, שלושה שבועות, פרטים, שיש בהם משום טעם של סודיות, בענייני אנרגיה. כיצד פורסמה ברבים הידיעה הזאת לגבי החסכון במאגרי הדלק, מיקומם והכשולן שלהם וכל היתר?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אינני אחראי. אינני יודע איך פורסם. אם אדע משהו — אני מוכן לומר לך איך פורסם, מי פירסם ואיך פירסם וכו'.

6004. בניית מאגרי נפט

חבר-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר האוצר ביום ט' בתמוז תשל"ו (7 ביולי 1976):

בשידור החדשות בטלוויזיה ביום 24 ביוני 1976 נמסרה ידיעה שכל הניסויים במאגר נפט תת-קרקעי בדרום נכשלו. כל אזור בישראל יודע כי בלי מאגרי דלק העמידים בפני פגיעה ישירה ומוגנים בפני חבלה לא יוכלו בשעת-חירום הן המשק האזרחי והן הצבאי לתפקד. בידיעה נמסר, בין השאר, כי סכום של 200 מיליון דולר הוקצבו לבניית המאגרים.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

א. הנכונות הידיעות דלעיל?

ב. האם יש בדעת הממשלה לגשת לבניית מאגרים מתאימים?

ג. מה יהיה גודל המאגרים, ומה יכללו (מיתקני תיפועל וכו')?

תשובת שר-האוצר י. רבינוביץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הידיעות אינן נכונות. הבדיקות והניסויים הטכניים וההנדסיים עדיין בעיצומם.

ב-ג. רק לאחר גמר הבדיקות והניסויים, ולאור ממצאיהם, יוחלט על תכנית הבנייה והקפה.

ג. הצעות לסדר-היום

1. הפליה בתשלומי מסים בין סוחרים מזרח ירושלים ומערבה

לבצע הלכה למעשה את איחודה של ירושלים בירתנו, ולהחיל את החוק הישראלי על כל חלקיה ושכונותיה, ללא יוצא מן הכלל.

החוק מעניק, במשטר דמוקרטי, זכויות וחובות. הכל שווים בפניו. אין שווים ושווים יותר. כלל בסיסי זה נוהג ומקובל בכל מדינת ישראל, אך הוא קורס ונופל כשאנו מגיעים לשערי-יפו, שער-שכם, רחוב סאלח א-דין, שיח ג'ראח או ואדי ג'וז.

הו"ר א. גיבלבר:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: הצעות לסדר-היום. ראשונה נשמע הצעה של חבר-הכנסת כץ, בנושא הפליה בתשלומי מסים בין סוחרים מזרח ירושלים ומערבה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת כץ.

אברהם בין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-27 ביוני 1967 קיבלה הכנסת חוק אשר איפשר לממשלה דאו

עיר הבריה. מן הדין שהכנסת חיתן דעתה על נושא זה.

הי"ר א. גיבלר :

ישיב על הצעה זו לסדר-היום שר-האוצר מר רבינוביץ.

שר-האוצר י. רבינוביץ :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לומר לחבר-הכנסת אברהם כץ שאני יודע שיש להמריץ, להרחיב ולשפר את גביית המסים במזרח-ירושלים, ואין בינינו ויכוח על כך. אבל הייתי אומר שאין משמעות לקביעה בדבר אפליה בתשלומי מסים בין סוחר מזורח-ירושלים ומערה בלא השוואה בין שתי האוכלוסיות ובלא התייחסות להתפתחות הגבייה במזרח-ירושלים מאז מלחמת ששת-הימים.

כידוע, אוכלוסיית ירושלים המזרחית מונה כ-80,000 נפש לעומת כ-300,000 נפש המצויים במחוז ירושלים שמופקד עליו משרד השומה של ירושלים. לאוכלוסיית העצמאים והחברות בכל מחוז יש 21,000 תיקים במשרד השומה ורק רבע מהם שייכים לאוכלוסיית מזורח-ירושלים. יתר על כן, הרכב התיקים מראה כי למעשה כ-12% מהתיקים הם של חברות, שהן המקור העיקרי להכנסות ממסי הכנסה, בעוד ששיעור תיקי החברות במזרח-ירושלים אינו מגיע אף לאחוז אחד.

חיים קורפו (הליכוד) :

הם גם לא משלמים מס חברות.

שר-האוצר י. רבינוביץ :

גם הרכב התיקים של העצמאים מראה כי שיעור תיקי העוסקים-הקטנים בקרב אוכלוסיית ירושלים המערבית הוא כ-23%, בעוד ששיעור תיקי העוסקים הקטנים במזרח-ירושלים הוא 60%.

ידידיה בארי (הליכוד) :

האם לכל המפרנסים יש תיקים ?

שר-האוצר י. רבינוביץ :

אני מגיח שכן, אבל יכול להיות שצריך לבדוק זאת.

הגורמים שציינתי הם שגורמים לפער, כביכול, שקיים בגביית מס הכנסה בין חושבי מערב ירושלים למזרח.

אני גם מבקש להסב שימת-לבם של חברי הכנסת לכך שאוכלוסיית מזורח-ירושלים שילמה במשך 20 שנה מס ירדני בשיעורים נמוכים מאוד. מס זה לא כלל מילווה חובה, וגם מוסר תשלומי המס היה ירדני ביותר. בשנת 1966 שילמה אוכלוסייה זו 4 מיליון לירות בלבד, בערכים של היום, ואילו בשנת 1975 הגיע סכום הגבייה ל-22 מיליון לירות. זה גידול אולי לא מספק, אבל אין ספק שזה גידול משמעותי. גידול זה נמשך גם בשנת 1976, כפי שמוכיחים הנתונים של הגבייה בחודשים הראשונים של השנה.

פקודת מס הכנסה, כפי שאושרה על-ידי הכנסת, על תקנותיה, צויה וההוראות המינהליות שהוצאו על-פיה, חלה על כל שטח השיפוט של מדינת ישראל, לרבות מזורח-ירושלים. אני אומר שעדיין לא הגענו למצב של גבייה טובה ומתוקנת במזרח-ירושלים, אבל לא הייתי מדבר

תשלום מסים ישירים הוא חובה יסודית המוטלת על כל אזרח בעל הכנסה, שכיר ועצמאי. איש אינו טוען שתשלום מסים הוא חובה נעימה, אבל הכל מסכימים שזו חובה יסודית ואי-אפשר בלעדיה בחברה כשלנו. שיעור המס נקבע בחוק ואנשי משרד האוצר עושים כמיטב יכולתם לגבותו. אני משוכנע שהם חותרים לגבות את מס ההכנסה וחבריו ללא אפליה. עד כאן אני מגיח שגם שר האוצר יסכים עמי, ודווקא משום כך מתעוררת בכל חומרתה השאלה מדוע אין גובים מס הכנסה, והוא הדין במסים מוניציפאליים, כחוק וכדין מאפלי הסוחרים ובעלי-המלאכה הערבים, אזרחי ישראל, הגרים, פועלים ועושים עסקים לגמרי לא רעים במזרח-ירושלים. מדוע מותר לסוחר מזורח-ירושלים לעשות עסקים בלי לשלם מס, ואילו לסוחר מערב-ירושלים, בקה-אל-גרביה, חדרה ושלומי אסור לסחור מבלי לשלם מס ? יודעי דבר וטענים שסוחר מזורח-ירושלים אינם מן המקופחים, לפי כל קנה-מידה.

אחד מכללי היסוד של מטחר תקין הוא תחרות הוגנת ובתנאים שווים. מאות מטרים בלבד מפרדים בין סוחר מזורח הבירה ומערבה, אך היכן השוויון בתנאי התחרות? הרי כל בר-בירב מביין שאם אינך משלם מס הכנסה ומסים אחרים אתה יכול למכור תוצרתך במחיר הרבה יותר גמון ולהיות עם רווח הגון.

אדוני השר, מדוע נמנעה הממשלה מלתקן את המצב האבסורדי שסוחר מזורח העיר שילמו, בשנת המס 1974/75, כ-3.27% מסך כל הגבייה בירושלים באותה שנה? מעריכים שסוחרים אלה מגלגלים כ-40% מהיקף מחזור המכירות בעיר. כיצד נכנה מצב שבו 40% משלמים 3.27%, ולאחר מכן עוד תובע התפלאות והשתוממות מדוע הסוחרים היהודים בירושלים קצרי-רוח ונוקטים דרכי מחאה קולניות? מדוע נימוקים פוליטיים מכתיבים לשלטונות המס וההוצאה לפועל מדיניות של שב ואל תעשה לגבי המיסוי במזרח-ירושלים? למה חותרת מדיניות זו? מה היו הישגיה עד כה? האין כאן חינוך, כמעט רשמי, לא-כיבוד החוק הישראלי ומילוי הוראותיו? אם אלה שווים יותר, מדוע לא אחרים? הייתי מבין את ההגיון הפדא-גוני — והלא שר האוצר היה פעם מורה — בעמדה האומרת: נרגלים לתשלום המס בדרך הדרגתית, בכחזית שיקוי מר שמגמיעין אותו קמעה קמעה. אך לפנינו דוגמה הפוכה. במקום להגביר את קצב והיקף גביית המסים כאן, שמעתי שאף ממתנים אותו, וההכנסה, הזעומה יחסית בלא-הכי, לא זו בלבד שאינה גדלה אלא פוחתת משנה לשנה, ואם במס הכנסה עסקינן, מה יאה מס ערך מוסף, והקופות הרושמות, והתשלומים לביטוח הלאומי ומסי העיריה ?

מס ערך מוסף הונהג בכל התקפות לגבי הסוחרים במערב העיר. כאן מוגשות תביעות משפטיות בקצב מלא, ואילו שם — שקט ושלווה, והרי מדובר כאן בממוצע של 40%—50% מס הכנסה ומס ערך מוסף, שיעור הקובע אפליה חדה בין מזורח העיר ומערבה.

אדוני היושב-ראש, לנושא המוצע על-ידי השלכות לכליות ברורות, אך לא רק אלה אלא גם השלכות חמורות במישורי התחיקה, האזרחות הטובה, מוסר התחרות והוגנת ויסודות המדיניות הישראלית לגבי

יועבר לדיון בוועדה. הסיבה העיקרית להימנעותי היא שלפי עניות דעתי ראוי הנושא שיידון בפומבי בכנסת, משתי סיבות עקרוניות, כלכלית ופוליטית: יש לנושא זה אספקט כלכלי, וחבר-הכנסת כץ דיבר עליו יפה. מן הראוי לדון בפומבי על בעיית המגזר הערבי בכל-כלת ישראל, על מוסר המסים של המשק הערבי, ולנסות ליישם את שיטות המסים שלנו לגבייה יעילה במגזר הערבי. זו בעיה קשה מנושא בלאו-הכי, ומן הראוי שיהא על כך דיון ציבורי, וישמעו גם החרו-שבים הערבים את הבעיות כפי שאנו רואים אותן.

ישנה גם בחינה כלכלית שנייה: התנגדתי למס ערך מוסף ואני בפירוש חושב כי מן הראוי לדון מחדש על מס ערך מוסף כולו, ובוודאי על "ההנחות הארטרליות" של האוצר, שהנחיות מכות של 6% או 8%, שלפי דעתי יש סכנה שיכשילו את גביית המס במגזר היהודי, קל-וחומר במגזר הערבי.

הסיבה העיקרית השנייה לכך שצריך להיות דיון בכנסת נעוצה במכלול הסיבות הפוליטיות. אי-אפשר לדון על מוצר-ירושלים בלי לחבר את הבעיה לשטחים המוחזקים. שהרי כלכלתה של מוצר-ירושלים משולבת בכלכלת השטחים המוחזקים, וזה משגה לחשוב שאם החוק הישראלי מוחל פורמאלית על מוצר-ירושלים, מוצר-ירושלים נעשית, אוטומאטית, חלק אורגאני של המשק היהודי במדינת ישראל ונפרד מהמשק של יהודה ושומרון. זו בעיה פוליטית ממדרגה ראשונה, לפי דעתי.

בעיה נוספת היא בעיית יחסינו לשטחים המוחזקים בכלל. אני חושב כי הגיע הזמן שבכנסת יהיה דיון מעמיק ורציני — ולא איכפת לי שיפתח אותו חבר-הכנסת כץ — דיון שהייתי קורא לו: שיקולים כלכליים לעומת שיקולים מדיניים בפרשת המשך החזק-תנו בשטחים המוחזקים. מיסוי הוא חלק מהבעיה, עבודה זולה היא חלק שני של הבעיה, והשאלה באיזו מידה כל חברתנו מורעלת מההחזקה הזאת היא האס-פקט השלישי. האספקט הרביעי, חשוב ביותר, הוא בעיית השלום.

ואכן אני חושב שהנושא החשוב הזה של המיסוי בשטחים המוחזקים, העבודה הזולה שבאה משם וכל הכרוך בכך, מאחר שהנושא הוא גם פוליטי, גם כל-כלי — ובעונותינו, גם מוסרי ממדרגה ראשונה — מן הדין שיידון בכנסת כולה ולא בוועדת הכספים או בוועדה שתדון רק בדינוים סגורים ותעסוק רק באספקט הכלכלי. מסיבה זו נמנעתי.

על אפליה, כי החוקים חלים גם על מוצר-ירושלים. אני יודע שהתהליך הזה של תשלום מס-אמת הוא תהליך ממושך אצלנו, והוא תהליך ממושך גם במוצר-ירושלים. יש מגמות אשר מורות על התקדמות לשי-פור הדרגתי ומתמיד. אנחנו חייבים להביא בחשבון שהפעלת אמצעי אכיפה שונים, דראסטיים לעתים, מוגבלת גם מסיבות אחרות, וצריך לקחת זאת בחשבון. לבסוף יורשה לי להציע לחבר-הכנסת כץ לערוך את ההשוואה בין תושבי מוצר-ירושלים לבין תושבי הגדה המערבית, שכן אלה היו אוכלוסיות אשר שילמו אותו מס עד למלחמת ששת-הימים. רק השוואה כזו יכולה להמחיש את מהות ההבדל בנטל המס שחל למעשה במוצר-ירושלים, הבדל משמעותי מאוד. אמרתי שיש לתקן, להמריץ, להרחיב ולשפר את גביית המסים במוצר-ירושלים, ואין לי כל התנגדות שהדיון בהצעה לסדר-היום יימשך בוועדת הכספים של הכ-נסת.

היו"ר א. גיבלבר:

חבר-הכנסת כץ, האם אתה מסכים להצעת השר?

אברהם כץ (הליכוד):
מסכים.

היו"ר א. גיבלבר:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אברהם כץ לוו-עדת הכספים. אני מעמיד אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים נתקבלה.

מאיר פעיל (מוקד):
יש נמנעים.

היו"ר א. גיבלבר:

אתה רוצה לנמק? בבקשה. חבר-הכנסת פעיל ינמק את הימנעותו והימנעות סיעתו.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביחס לתנועת "מוקד" צריך להביט גם על העתיד. אני מקווה שב-עתיד זו תהיה סיעה של ממש, סיעה גדולה.

נמנעתי מהצבעה ואני רוצה להסביר מדוע. המ-תנתי וקיוויתי שחבר-הכנסת כץ לא יסכים שהנושא

2. הכאת נשים על-ידי בעליהן

מאיר פעיל (מוקד):

אם אשה מכה את בעלה צריך לעצור את הבעל.

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

אני מתפלאת עליכם שנושא זה הופך לכל כך מצחיק בשבילכם, וזה מוכיח מה שיש לי בדיוק להגיד היום.

אהור אולמרט (הליכוד):

למה לא כל הנשים נוכחות באולם?

היו"ר א. גיבלבר:

חברי הכנסת, נעבור להצעה הבאה לסדר-היום, של חברת-הכנסת מרשה פרידמן, בנושא: הכאת נשים על-ידי בעליהן. רשות הדיבור לחברת-הכנסת פרידמן.

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, — — —

מרדכי כץ-סורת (המערך):

מה על ההצעה השנייה, על הכאת בעלים על-ידי נשים?

החוק הפלילי והמשטרה מגינים על החברה מפני אלימותם של אותם גברים, אולם ביתם של הגברים האלימים עדיין נשאר מחוץ לחוק ואשתי של האיש האלים, שאיננה יכולה להגן על עצמה, הופכת לקרבן היחיד חסר הגנה. לאותה אשה אין מוצא ממצבה האכזרי. כאשר היא פונה למשטרה — ובדרך כלל היא עושה זאת כאשר סיבלה רב והיא מגיעה עד לקצה הגבול האפשרי — היא נתקלת בתגובה משפילה וביחס של זילזול. התשובה הניתנת לה בדרך כלל היא בנוסח: "אין זה עניין ציבורי, אנחנו איננו מתערבים בענייני משפחה". לפעמים, כאשר השוטר חושב עצמו חצי-פסיכולוג ושומר מוסר, הוא עשוי לומר לה: "אילו היית בסדר, הוא לא היה מכה אותך, נסי להיות יותר נחמדה אליו".

חברי הכנסת, האם קרבן של התקפה אלימה כלשהי צריך להיות נחמד כדי לזכות בהגנה בחברתנו? האם יש מקרה אחר, מלבד האשה המוכת, שקיימת בו הנחה שהמותקף הביא את ההתקפה על עצמו? והאם מבחינה משפטית זה משנה בכלל משהו רק במקרה של שבר או שפיכת דם — מה שהמשטרה קוראת "חבלות רציניות" — תהיה המשטרה מוכנה לרשום את תלונתה של האשה. ואז התהליך הוא עוד יותר מועז. יעברו כשלוש-רבעי שנה עד שהתביעה תוגש. ובמשך כל הזמן הזה צריכה האשה לחיות עם אותו אדם שהתלונה עליו. מובן שבעלי השתמש באמצעים אלימים כדי לשכנע אותה לבטל את תלונתה, וברוב המקרים היא תבטל אותה, כי עצם הגשת התלונה משמשת עילה למכות עוד יותר רציניות. וכאשר האשה תנסה להזיק עיק שוב את המשטרה תסרב המשטרה לבוא, וכאשר יבואו השוטרים יאמרו לה שוב להיות יותר נחמדה.

עקיבא נוף (הליכוד):

מדוע ההפליה בהעלאת הנושא? מדוע אינך מעלה את הנושא של נשים המכות את בעליהן?

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

אני בקלות יכולה להביא לך קטעי עיתונים על נשים שהיכו את בעליהן ויושבות היום בבית-הסוהר.

אשת הרליץ (המערך):

אם את מאמינה בשוויון, מדוע אינך מדברת על בני-זוג?

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

כי האשה היא המוכת. זה יהיה עיוות מוחלט לבוא ולטעון שיש מספר מקביל של מקרים שהאשה מכה את בעלה. אפילו ההבדלים הפיסיים בין הגבר והאשה, שאתם רוצים להבליט אותם במקרים אחרים, אינם מאפשרים זאת.

במקרים נדירים, כשהתביעה איננה מתבטלת והיא מובאת לבית-המשפט, והבעל מואשם — העונש הסטנדרטי הוא קנס של כמה מאות לירות. מאקסימום העונש הוא חודש מאסר, ואחר כך הבעל חוזר הביתה וממשיך להכות את אשתו.

חברי הכנסת, מצב זה הוא הפקר שאין כדוגמתו. החברה הלא-מתירנית הזאת מתירה אלימות משפחתית סדירה. יתירה מזה, היא אפילו נותנת חיזוק ציודי לאלימותו של הבעל המכה. גם בתי-הדין הרבניים אשמים בכך. אשה המנסה להתגרש על רקע של מכות

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):
הרגישות מאוד מעניינת.

בימי שקספיר החוק קבע: "אם אדם מכה פושע, בוגד, כופר דת, רשע או את אשתו — אין הדבר נחשב לו לעבירה על החוק". בימינו החוק המשטרה מגינים על כל אדם מפני התקפות אלימות, גם על הפושע, הבוגד, הכופר והרשע, ובצדק, אולם אשה נשואה עדיין מופקרת בידי בעלה, והוא עלול להכות אותה לעתים קרובות יותר מאשר אנו רגילים לתאר לעצמנו.

בגלל קשר השתיקה הקיים סביב נושא זה אין לנו מידע מבוסס על היקף הבעיה בארץ. המשטרה איננה רושמת את רוב התלונות המגיעות אליה משום שרוב המכות הן "יבשות" לדבריה — כלומר אין שבר ואין דם. לכן אין אלימות זו נחשבת, לפי מדיניות המשטרה, לעניין ציבורי. גם למשרד הסעד וללשכת ראש הממשלה לענייני רווחה אין נתונים למרות העובדה שלעובדים הסוציאליים יש תיקים בשפע על התקפות אלימות. עם זאת, הרגשת הבושה סביב הנושא גורמת לכך שברוב המקרים אפילו הנשים המוכות עצמן מנסות להסתיר את העובדה שהן מוכות. ספר שנכתב באנגליה באותו נושא, כותרתו היא: — "Scream quietly so the neighbours won't hear, 'צעקי בשקט, כדי שהשכנים לא ישמעו'".

למרות קשר השתיקה אפשר להעריך שבארץ מספרן של הנשים המוכות נמדד באלפים, ולא במאות. ועדה פארלאמנטארי בריטית, שחקרה את הנושא באנגליה, גילתה שאחד מתוך כל מאה בעלים מתקיף את אשתו באופן קבוע. אין כל סיבה להניח שמצבנו טוב יותר. חשוב להבין שתופעת הכאת נשים איננה מוגבלת לשכונת עוני או לעיריית פיתוח.

אינדיקטור חלקי להיקף הבעיה הוא הסטטיסטיקה של הלשכות המשפטיות לענייני משפחה שמקיימת ויצ"ו. בהתבוננות זו אני רוצה להודות לו, ויציץ, ובמיוחד למעצה למעמד האשה, שבראשה עומדת טניה לוי-פיש, על שיתוף הפעולה המלא בחקירת הנושא. גוף זה הוא היחיד, בין כל הגופים והגורמים שפניתי אליהם, שהיה רגיש לנושא ומוכן לעזור. לו, ויצ"ו 24 לשכות, המקיפות 123 מקומות ישוב. מתברר שבאזור הדרום 80%—85% מהנשים הפונות ללשכה הן מוכות. בלשכת תל-אביב-יפו 40% מהפונות הן נשים מוכות; ובצפון הארץ 50%—55% מהפונות הן נשים מוכות. בשנה הנוכחית טיפלו הלשכות של ויצ"ו בכ-1,500 נשים שפנו לעזרה משפטית בענייני גירושין. מזה 826 נשים טענו שהן מוכות על-ידי בעליהן באופן קבוע.

האוכלוסייה הפונה ללשכות של ויצ"ו היא לרוב אוכלוסייה של נשים מהשכבות מעוטות הכוללת. אולם תהיה זו טעות לחשוב שבעיית האלימות המשפחתית קיימת רק בשכונות העוני או בעיריית הפיתוח. גם הליגה לזכויות האשה בבית-הדין הרבני, שהוקמה בכפר-יונה לפני כשנה, משמשת כתובת לנשים מוכות, והפניות אליה באות ברובן מגשים שמצבן הכלכלי טוב, ואפילו טוב מאוד. המכתבים המגיעים אלי באים ממדגם של נשים המייצג את כל השכבות הכלכליות, מנזקקות סעד ועד לנשים מבוססות מאוד. למי שמכיר את הנושא אפילו מעט אין בכך משום הפתעה. הבעל האלים איננו תוצאה של רקע כלכלי חברתי קשה בלבד; הוא בדרך כלל גבר שיש לו הפרעות נפשיות/הגורמות נטייה לאלימות.

— הצעות לסדר-היום (מ. פרידמן, גיבלבר, הלל, בן-פורת, גולן, גז, שם-טוב, גרופר) —

הי"ר א. גיבלבר :

ישיב להצעה לסדר-היום שר המשטרה.

שר-המשטרה ש. הלל :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מגיע למס-קנה שגורלו של שר המשטרה דומה במקצת לגורל המשטרה — כל דבר שלא ברור לאן צריך להעבירו ושאינו לו כתובת מדויקת מגיע איך שהוא למשטרה, ונראה שבדרך זו הגיע אלי גם נושא זה.

מורדי בן-פורת (המערך) :

זה הגיע אליך כיושב-ראש ועדת הרווחה.

שר-המשטרה ש. הלל :

בכל הרצינות בראוני לומר, שאם מדובר על תופעות אלימות הקיימות בחברה שלנו, הרי הנושא מחייב לימוד, מחשבה, דיון והחלפת דעות, לא רק משום שזו שנת שוויון הזכויות. אני רוצה לקבוע שמה שהעלתה כאן חברת-הכנסת פרידמן הינו נכון במסגרת הכללית של קיום אלימות בחברה, בין אם לרעהו, בין אדם לשכנו, בין אבות לבנים, בין אבות לבנות, בין אחים לאחיות. אינני יכול לומר שיש בעיה אחת ספציפית של תופעות אלימות מצד גברים כלפי נשותיהם.

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית) :

זו הבעיה — שאינך רואה זאת.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית) :

הבעיה קיימת מאז ימי אחשוורוש וושת.

שר-המשטרה ש. הלל :

כפי שאמרתי, הבעיה הזאת קיימת בתוך מכלול הבעיות של תופעות אלימות בחברתנו.

מטילדה גז (המערך) :

נראה כאילו הנושא משעשע ביותר.

שר-המשטרה ש. הלל :

אני מבין את הצורך לטפל בבעיה כחלק מבעיה כללית. אולם אין לי כל תשובה לגבי התופעה הזאת כתשובה משטרית גרידא. אילו היתה חברת-הכנסת מרשה פרידמן מעלה כאן הצעת חוק ספציפית שבה מוצע לנהוג כך או כך, לחייב את בית-המשפט לנהוג בצורה מסוימת, לחייב את המשטרה, לחייב את התביעה — נחא. אז אפשר היה אולי לדון על כך. אבל לבוא ולומר שיש בעיה כזאת ויש לדון בה מעל במת הכנסת — אינני חושב שיש לקבל אמירה זאת. הבעיה קיימת בתחום זה כשם שהיא קיימת בתחומים אחרים. נוסף על התופעות שהזכרתי קודם לכן יכול אני לתת דוגמה של אנשים הנדחפים בתור לאוטובוס ועוד דוג-מאות רבות. בתי-הסוהר שלנו, ברוך-השם, מלאים ומכת האלימות תופסת מקום רב בחברתנו.

שר-הבריאות ו. שם-טוב :

אם אשה באה למשטרה ומתלוננת שבעלה מכה אותה — האם המשטרה פותחת תיק?

שר-המשטרה ש. הלל :

ללא ספק.

פסח גרופר (הליכוד) :

ואם יש מקרה הפוך, אם בעל מתלונן שאשתו מכה אותו — האם גם אז פותחים תיק?

נשלחת הביתה שוב ושוב. מכריחים אותה להמשיך לחיות עם אותו בעל. הבעל בא לבית-הדין ומבקש תקופה נוספת לשלוש-בית, ובאופן קבוע עננית בקשתו. טענותיה של האשה על מכות, ואפילו על חבלות רציניות, אינן נחשבות כעילה לגט.

בגלל דעות קדומות אנו נוטים לחשוב שכאשר אשה מוכת על-ידי הבעל, "אז ודאי מגיע לה". תפקיד הבעל לשלוט על אשתו, תפקיד האשה להיות צייתנית. ביתו של הגבר ארמונו, וזכותו לעשות בו כל העולה על דעתו. אנו יודעים שלא כל הווגות מס-תדרים ביניהם, ואם בחלק מהם הבעל מכה את האשה, זה לא נעים, אבל זה לא עניינו. בפגשתי עם מספר גדול של נשים מוכות. גופן ופרצופן מלאי חבלות. מצבן הנפשי מעורער, והן על סף התמוטטות עקב הפחד הנורא, הגרשת התיסכול וחוסר אונים. רק הרי גשת האחריות כלפי ילדיהן מאפשרת להן להתחזק מעמד. הן כל כך אסירות תודה כאשר מישו סוף סוף מתעניין במצבן באופן מבין ותומך, עד שזה ממש נוגע ללב. נשים אלו חיות יום יום עם אדם אשר כל דבר קטן עלול לדחוף אותו להתקפה אלימה, בין שזו בעיה כעבודה ובין שזו בישול לא מוצלח. ורמת האלימות עולה במשך הזמן, משום שככל שהאשה נע-שית יותר חלשה, הוא נעשה יותר אלים. שמעתי על מקרים שהבעל שובר רהיטים על ראשה של האשה, בועט בבטנה בזמן ההריון, מכה אותה לאחר שעברה ניתוח, מגלגל אותה מן המדרגות, גורם לה כוויות בסיגריות, ועוד. פגשתי באשה צעירה שענייה מכוסות בשכבת דם באופן קבוע ואפה מעוקם בגלל שבר. נשים מקרים ורעדות מפחד כאשר הן מספרות על חייהן היום-יומיים. הן עצבניות וחרדות. במקרים מספר הן תקפו שוטרים בכוונה תחילה כדי להיאסר ולשבת בבית-הסוהר כמה חודשים כדי להיות רחוקות מן הבית המסוכן. הן רואות בבית-הסוהר את המקלט העדיף והיחיד הקיים בשבילן.

אדוני היושב-ראש, המשטרה חייבת לשנות את יחסה כלפי האשה המותקפת ואת מדיניותה לגבי העמדת הבעל לדיון. עם זאת יש צורך דחוף ביוזמת חקיקה כדי להגדיל את העונש המוטל על הבעל האלים ול-השוותו לכובר העונש המוטל בכל מקרה של התקפה אלימה אחרת. אולם אין די בכך. אם אין האשה יכולה לעזוב את הבית יחד עם ילדיה אחרי הגשת התלונה ועד המשפט, לא תוכל להגיש את תלונתה מחשש להת-קפה נוספת, חמורה יותר, מצד בעלה. לכן יש צורך בהקמת מקלט בשבילה, ובוודאי יש להפעיל לחצים על בתי-הדין הרבניים, שישנו את מדיניותם וגישתם בקשר לשלוש-בית משום שאין זה שלום-בית אלא זה טרור.

אולם חשוב מכל, וכצעד ראשון, יש לפרוץ את קשר השתיקה — גם מצד הגורמים השלטוניים הנוגעים בדבר וגם מצד הנשים המוכות. לצורך זה אני מבקשת דיון במליאת הכנסת. אני גם מבקשת משר המשטרה שידאג עד אז שתהיה הגנה מספקת ויהיה יחס של כבוד לאותן נשים שהן קרבנות של אלימות משפחתית. ומעל במה זו אני קוראת לנשים המוכות עצמן להזדהות ולהש-מיע את קולן, כדי שנדע מי הן, כמה הן ומה צרכיהן. ואם מותר לי להעלות בקשה צנועה נוספת — אבקש מחברי הבית להפסיק לספר בדיחות חסרות-טעם בקשר לנשים מוכות.

חוברת ל"ו, ישיבה שי"ט

— הצעות לסדר-היום (פעיל, שם-טוב, הלל, מ. פרידמן, גיבלבר, שוסטק) —

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציע — אמנם לא בהתלהבות — להסיר את הצעתה של חברת-הכנסת פרידמן מסדר-היום. אני משוכנע שהבעיה מטרידה את חברת-הכנסת פרידמן, והיא צריכה להסיר את כולנו, כאחת התופעות הכלליות במדינה. אולם אינני חושב שיכול אני להמליץ להעביר את הנושא לדיון בוועדה, אלא אם כן — כפי שכבר אמרתי — תועלה הצעת חוק ספציפית או הצעה מוגדרת אחרת כלשהי. אני חושב שדיון על נושא זה במליאת הכנסת או בוועדה לא יפתור שום בעיה. אני מציע לחברת-הכנסת פרידמן, שאם יש לה מחשבה של ממש או הצעה של ממש בנושא זה — תתייעץ עם משפטנים, עם עובדים סוציאליים, עם כל מי שיש לו קשר לנושא, על-מנת לגבש הצעה מתאימה לטיפול בנושא, גם אם הוא מהווה קטע אחד בלבד של בעיה יותר רחבה.

אינני בא לומר שמאחר שחברת-הכנסת מרשה פרידמן העלתה רק קטע אחד של הבעיה, אין לדון בה. גם אם נגיע לפתרון של קטע אחד בלבד, הרי עשינו רבות. אז לא יהיה ספק שאפשר לדון בנושא, אך לא נוכל לעשות זאת מבלי שתהיה הצעה ספציפית. אם לא תועלה הצעה כזאת — לא הייתי מציע שיערך כאן דיון בנושא.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה נוספת.

היו"ר א. גיבלבר:

בבקשה. רשות הדיבור לחברת-הכנסת פעיל, להצעה נוספת.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אולי חברת-הכנסת פרידמן שוכנעה מדברי שר המשטרה שצריך להעלות חוק ספציפי בעניין זה, והיא תפעל בהתאם לכך?

היו"ר א. גיבלבר:

היתה פנייה כזאת של השר. היא תשוב בדבר.

רשות הדיבור לחברת-הכנסת פעיל, להצעה נוספת.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטער על שאני צריך לעשות את העבודה הזאת; אני חושב שאם השר היה עונה תשובה אחרת, היה חוסך ממני את רשות הדיבור. אני מציע שנחכך ונעביר את פרשת הכאת הנשים על-ידי בעליהן לוועדה, ותחליט ועדת הכנסת איזו ועדה. נאמר שהיא תורכב מכמה חברי כנסת החברים בוועדת הפנים, בוועדת השירותים הציבוריים ובוועדת החוקה, חוק ומשפט. זו יכולה להיות ועדה קטנה, שתדון בנושא כפי שדנה הוועדה שמינה הפארלאמנט הבריטי בנושא הספציפי הזה שנה תמימה. ייתכן מאוד שכתוצאה מדינויה של הוועדה הזאת וממצאים שונים—וכנראה גם משונים — שיובאו לפניו, תצמח בעוד שנה הצעת חוק קונסטרוקטיבית, אשר תשפר במידה מסויימת את הנוהג הנוהג בישראל בנושא הספציפי שהעלתה חברת-הכנסת מרשה פרידמן. זו הצעתי הפורמאלית.

אני רוצה לומר משפטים מספר לנו לעצמנו. חברת-הכנסת פרידמן מייצגת בכנסת הזאת תנועה שהיא חדשה בישראל, את התנועה הפמיניסטית בעולם ובישראל, אשר רובנו, אולי כולנו, איננו מדעים לטיעונים שלה. חלק גדול מאתנו נוהג בציניות האופיינית לכולנו. אבל ייתכן

מאיר פעיל (מוקד):

יש כמה בעלים שאולי לא היה מוזק שנשותיהם תכינה אותם.

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

חברת-הכנסת גרופר, אתה לא נראה כזה שאשתך מכה אותך.

שר-המשטרה ש. הלל:

לא ראתי את אשתו — איך אתה יודע?

אני רוצה לקבוע בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: בכל מקרה של הגשת תלונה — ולא חשוב אם המתלונן הוא איש או אשה, נער או נערה — מטפלים בתלונה. הזכירה כאן חברת-הכנסת פרידמן, והש-תמשה בצורה מודעת בכך, שלפעמים המשטרה מוזה-מנת — יש סיכסוך משפחתי, מישוה מצלצל למשטרה, וסיכסוכים כאלה יכולים להיות לעתים קרובות בין חלקים שונים של המשפחה. מובן שקודם כל שואל ושוטר: האם זה באמת הכרחי? אבל אין כל ספק שחובתו של שוטר היא לרשום תלונה ספציפית של כל אדם על כך שרעהו פגע בו. ואם יש תלונה ספציפית — אין זה נושא לדיון בכנסת. אם אשה מתלוננת שבעלה מכה אותה — שתבוא למשטרה ותגיש תלונה.

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

ומה יקרה לה אחר כך, לאחר שירשמו את התלונה שלה? הרי היא צריכה לחזור הביתה. זו הבעיה.

שר-המשטרה ש. הלל:

יש דברים שצריך לטפל בהם בדרגים שונים: יש עובדים סוציאליים, והם בדרך כלל מטפלים במצבים שונים מעין זה. המשטרה יכולה רק לדון בתביעה כזאת כפי שהיא דנה בכל תביעה. המשטרה יכולה להבטיח הגנה לאשה כמו לכל אדם שמאיימים עליו. יש אנשים שמתלוננים על אימים, יש נשים שמתלוננות על אימים, יש חנוונים שמתלוננים על אימים. המשטרה תעשה כמיטב יכולתה לתת את מלוא ההגנה למי שמגיש תלונה על איום ותקיפה. אינני יכול לומר שהיא תוכל לעשות יותר מזה, אבל בוודאי לא תעשה פחות מזה.

יש בעיות חברתיות, בעיות חינוכיות, בעיות הגירה, בעיות של בתי-דין רבניים, בעיות המגיעות לעובדים סוציאליים ובעיות שצריכות להגיע לבית-המשפט. אני באמת אינני יודע מה יכולה הכנסת לעשות בעניין זה. אילו היתה חברת-הכנסת מרשה פרידמן מעלה הצעת חוק ספציפית, או הצעת עונש מינימום, או דבר דומה — אולי אפשר היה לפעול משהו בנדון. אבל אינני רואה מקום לדיון במליאת הכנסת בנושא הזה כפי שהועלה.

יש לעתים נושאים שאני ממליץ להעביר את הדיון בהם לאחת מוועדות הכנסת. במקרה זה האמת היא שאינני יכול לעשות גם זאת, כי אינני יכול לראות מה תעשה ועדת הפנים אם הנושא יועבר אליה. היא תזמין את אנשי המשטרה, היא תזמין את נציגי משרד הסעד. על מה ידברו? שוב, אם אמנם תוגש הצעת חוק, היא תיבחן בהתאם לכך. או אפשר יהיה לבדוק אם יש לה מקום ואפשר יהיה לדון עליה בצורה ספציפית ולהחליט מה לקבל ומה לדחות. אבל לבוא ולומר שיש בעיה כזאת ולהציע לדון עליה במליאת הכנסת — אינני רואה מה אנו יכולים לתרום, כאן או בוועדה.

— הצעות לסדר-היום (פעיל, מ. פרידמן, גיבלבר, הלל, גרוסמן, אליאב. אנקוריון, נסים);
חוק יסוד: משק המדינה (גיבלבר, פלומין) —

להעביר את זה לוועדה, אבל קיבלת איזו עצה לא לה-
עביר את הנושא לוועדה.

שר-המשטרה ש. הלל :

אמרתי שאם בכלל, אני מעדיף דיון במליאה ולא
בוועדה. כי אם זה יועבר לוועדה בצורה כזאת, זה יוצר
מצב בלתי-אפשרי לגבי כל הגורמים. אם יש חברי כנסת
הרוצים לדון על זה יום תמים — ידונו. אני מציע ש-
דונו על זה כמה זמן שצריך, לאחר שתהיה הצעה של
ממש, ולא לבוא לכאן ולהביע הנהות.

ארי אנקוריון (המערך):

האם אתה מציע להוריד את הנושא מסדר-היום או
לא להורידו?

היו"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את השאלה אם
לכלול או לא לכלול את הנושא הזה בסדר-היום של
הכנסת.

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

אני תומכת בהצעת חבר-הכנסת פעיל, ואני מורידה
את ההצעה שלי לדון בנושא במליאת הכנסת.

היו"ר א. גיבלבר :

אם כך, נצביע בעד ונגד העברו לוועדה. אין הצעה
לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת; יש הצעה
אחת — להעביר את הנושא לוועדה.

משה נסים (הליכוד):

יש הצעה של השר לא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת. יש שתי הצעות: אחת של שר המשטרה,
המציע לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת,
והצעה שנייה — להעביר את הנושא לוועדה. צריך להצי-
ביע על שתי ההצעות זו מול זו.

היו"ר א. גיבלבר :

כך נצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — 20

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת — 9

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת
הכנסת נתקבלה.

היו"ר א. גיבלבר :

ההצעה של חברת-הכנסת מרשה פרידמן הועברה
לוועדה. ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה.

ד. חוק יסוד: משק המדינה *

(הצעת חבר-הכנסת י. פלומין)

יציבות בתנאים השוררים במשק, אחד המרכיבים העי-
קריים המשפיעים על קבלת החלטות הוא מערכת המסים
החלה על העיסקה, ההסכם, או המשפיעה על תוצאותיהם.
יש במשק הרבה גורמים שקיים בהם גורם אי-הוודאות,
אך לא על כולם יש לנו שליטה. ואולם אחד השטחים
החשובים שבהם ניתן להגיע באופן מירבי לוודאות
וליציבות הוא דווקא שטח המסים. שטח זה נתון בלעדית

מאוד שלתנועה זו יש מה לומר, בעוד שאנו לא מבינים
אותה ומבטאים זאת על-ידי ציניות צברית ישראלית
טיפוסית.

אנחנו פארלאמנט ליבראלי ופלוראליסטי, יש אצלנו
אוזן כרויה להרבה דברים. מדוע לא נאפשר לטיעון כזה
שהועלה על-ידי חברת-הכנסת פרידמן, שהיא בהחלט
תופעה מיוחדת במינה בכנסת שלנו, להיות נדון בה?

מרשה פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

הנושא הזה הועלה על-ידי חברת-הכנסת כגן בכנסת
החמישית.

מאיר פעיל (מוקד):

תודה רבה, לא ידעתי. הנושא הזה ראוי שיידון
בקצת פתיחות. אם יתברר לאותה ועדה שאין בסיס
לטענת חברת-הכנסת מרשה פרידמן, בלא-הכי העניין,
לאט לאט, יגווע ויימוג. אם יתברר שיש רגליים לטענתה,
תמצא הוועדה פתרון, בין על-ידי המלצה שהיא תגיש
לנו, בין על-ידי חוק.

אני מציע שנתכבד ולא נהיה קטנוניים. אם לא
יהיה דיון בכנסת, אני מציע שהעניין יועבר לוועדה,
כדי שלא נמצא את עצמנו נוקטים שיטה כמעט פאטרי-
ארכאית, שכנסת של גברים מחליטה בהינף יד להוריד
נושאים כאלה מעל סדר-יומיה.

היו"ר א. גיבלבר :

רשות הדיבור לשר המשטרה, לתשובה.

שר-המשטרה ש. הלל :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני דוחה מכל וכל
את מה שהשתמע מדברי חבר-הכנסת פעיל, שיש פה
איזו דעה קדומה או מוקדמת. בהחלט לא; לא לגבי תנו-
עה זו ומחשבה זו. אם חברת-הכנסת פרידמן מייצגת
גוף שנתקל בבעיה, אדרבה, שהגוף הזה יחקור אותה,
יבדוק אותה, ימנה סוציולוגים, עובדים סוציאליים ועוד,
ויבוא בהצעה מגובשת לכנסת.

חייקה גרוסמן (המערך):

האם כל הצעה לסדר-היום מובאת כך ?

שר-המשטרה ש. הלל :

אני יודע בדיוק מה קורה בוועדות. יומינו את אנשי
המשטרה. מה הם יעשו ? אם יש הצעה, צריך לדון
בהצעה.

אריה אליאב (סיעה סוציאליסטית עצמאית):

כבר ראיתי בכנסת מאות הצעות הרבה פחות חשוב-
בות שהועברו לוועדה. מה יש ? מה הקמפזנות הזאת
דווקא ביחס לעניין הזה? אני יודע שאתה היית מוכן

היו"ר א. גיבלבר :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — הצעת חוק
של חבר-הכנסת פלומין: חוק-יסוד: משק המדינה. רשות
הדיבור לחבר-הכנסת פלומין.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחד התנאים
לקבלת החלטות עסקיות ולתכנון מהלכים משקיים הוא

שונוות של מס הכנסה, אם בדבר ניכוי מס במקור ואם בדבר התרת הוצאות אש"ל בתחולה רטרואקטיבית. על שולחן הכנסת הונח תאמול חוק המאפשר להגדיל את תיקרת מס עסקים מ-10,000 לירות ל-20,000 לירות בשנה. אני בטוח ומשוכנע שכל הרשויות המקומיות — ברגע שהחוק הזה יעבור קריאה שנייה ושלישית — יגדילו את תיקרת המסים, ויעשו זאת — אני מניח שזה יהיה אי שם בין אוקטובר לדצמבר — בתחולה רטרואקטיבית מ-1 באפריל 1976.

אני יודע, אדוני השר, שתבוא ותאמר שאין פסול בחקיקה רטרואקטיבית, גם בתי-המשפט כשדנו בתקנות ובחוקי-עזר, דהיינו בחקיקת-משנה, גם הם לא פסלו מכל וכל חקיקה רטרואקטיבית, ואתה בוודאי תסתמך על פסק-הדין בעניין "אל" נגד עיריית תל-אביב ועל פסק-הדין בעניין בינבונים נגד עיריית תל-אביב, ועוד כהנה וכהנה. אבל יש גם פסקי-דין אחרים, אדוני השר. יש פסקי-דין בעניין עיריית חולון נגד שוורץ; יש פסקי-דין בעניין היועץ המשפטי נגד חברת דינגוף ושות' בע"מ, והמבוכה בנושא זה רבה.

אני חושב, אדוני השר, שטוב יהיה אם אחת לתמיד נקבע כעקרון, שהוא עקרון חוקי ומחייב בחקיקת-משנה, שהוא קו מדריך וממליץ לגבי חקיקה ראשית, שלא יוטל מס, לא יוגדלו שיעוריו ולא יוטלו תשלומי חובה בתחולה רטרואקטיבית. אם ייקבע עקרון זה, כפי הצעתי בחוק-יסוד: משק המדינה, הוא יחייב ויהיה תקף לגבי כל חקיקת-משנה, הוא יסיר את הספקות שנתעוררו בנו- שאים אלה כתוצאה מסתירות בין פסקי-דין שונים, הוא יכניס יותר ויותר אלמנטים של יציבות בחיי המשק, ודווקא בשעה שכל כך הרבה דברים של חוסר יציבות ואי-ודאות מקשים קבלת החלטות, ולא אחת בשטח שהוא בשליטתנו הבלעדית. מן הראוי שנעשה סדר בדבר-ים.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאם הכנסת תיתן את ידה לקבלת עקרון זה, נעזור בכך גם לממשל להקפיד על הבאת חקיקה במועדה, להקפיד להימנע מטעויות, נמנע מעצמנו את הבזיון של אישור טעויות רטרואקטי- בית, כפי שעשינו בחוק מס שירותים ובעוד חוקים דומים, נודמה לי שבכך נתרום תרומה של ממש להקפדה על קיום סדרי ממשל תקין, דבר שאני חושב שכל חלקי הבית שותפים לרצון להשיג אותו.

הי"ר א. גיבלבר:

שר המשפטים ישיב על הצעת החוק של חברי-הכנסת פלומי.

שר המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מקובל עלי שאי- ננה רצויה הטלת מסים רטרואקטיבית, ובדרך כלל יש להימנע מהטלת מסים רטרואקטיבית. לעניין זה אני מבחין בין שני הסוגים: סוג אחד — מס המוטל על עיסקה מסוימת או פעולה מסוימת חד-פעמית, כמו למשל שיעור אגרת העברת מקרקעין — ולגבי הסוג הזה אני סבור שיש פגם בהטלת מס כזה או אגרה כזאת באופן רטרואקטיבי לאחר שהעיסקה או הפעולה הוש- למה. הסוג השני הוא מסים המוטלים לא על עיסקה מסוימת או על פעולה חד-פעמית, על בסיס תקופתי- שנה, כגון מס הכנסה, מס רכוש, ארנונות ומס עסקים של רשויות מקומיות. גם לגבי הסוג הזה רצוי ככל האפשר שהחוקים הקובעים את השיעור לגבי שנה

לממשלה ולכנסת, וניתן בהחלט להכניס בו גורם של יציבות מירבית.

מובן שאי-אפשר להתחייב שחוק מסים מסויים יעמוד בתקפו לעד. איש אינו דורש זאת, אם כי זה היה, כמובן, רצוי. אך ודאי וודאי שיש לשלול תופעות של חקיקת מיסוי רטרואקטיבית, המשפיעה בדיעבד על מצב חוקי לגיטימי, כפי שהיה בתקפו בשעת קבלת ההחלטה על ההשקעה, בעת עשיית העיסקה וההתיימה על ההס- כם — והנה במחי קולמוס של הממשלה והכנסת מצב הדברים השתנה: מס הוטל על עיסקה שהיתה פטורה, או אם היה מס חלקי הוא הוגדל בצורה רטרואקטיבית והדברים נהפכו על פיהם. אפשר עוד להבין אם קיים מקרה חריג שבו יש צורך חד-פעמי, אחת בשנה או בשנתיים, להטיל מס בתחולה רטרואקטיבית. אפשר להבין זאת, אם כי קשה מאוד להצדיק זאת. ואולם באח- רונה אנו עדים לתופעה שמקרי חקיקת מיסוי בעלי תחולה רטרואקטיבית הולכים ונהיים שכיחים יותר ויותר בהווה של הכנסת הזאת. מסתבר גם שחלק — והייתי אומר חלק בלתי-מבוטל — מאותם מעשי חקיקה רטרואקטיבים אין מקורם בצרכי השעה אלא מקורם בטעויות, במחדלים, באי-היערכות נאותה של הממונים להביא את הצעות החוק הנוגעות בדבר במועדן, ואי לכך נוקטת הכנסת יותר ויותר לאשר חוקים בעלי תחולה רטרואקטיבית, עונה אמן אחרי דרישות הקואליציה בנושא זה בלי לשים לב לכך שעל-ידי מתן גושפנקה של הפרה זו של משטר תקין גורמת הכנסת לכך שהממשלה עצמה מתחילה יותר ויותר לזלזל בעקרונות של חקיקה נכונה ובמועד.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אפשר רק מעט מאותם מקרים שהיינו עדים להם באחרונה: חוק מילווה הסכון אושר ב-22 באפריל 1976 בתחולה משנת המס 1976; חוק מס מקביל אושר ב-22 באפריל בתחולה מ-1 באפריל; חוק מס רכוש אושר ב-11 במאי בתחולה מ-1 באפריל; חוק מס יבוא שירותים הוטל על עסקאות אשר בחלקן התבצעו ומשתלמות רק עכשיו; חוק מס שירותים אושר ב-9 במארס 1976 בתחולה לשנת 1975; חוק עידוד הש- קעות הון, הנמצא היום על שולחן ועדת הכספים, מציע החמרות במסים למשקיעים, יחידים וקבוציים, לתקופה מ-1 באפריל 1976 בדיעבד; חוק ההיטל על מלאי אושר על-ידי הכנסת הזאת בדיעבד, בחשירי, יום לפני שבג"צ עמד — כך אני מניח — לפסול את תוקף תקנות-שעת- חירום שהמס מוטל לפיהן; גם ברפורמה על מס הכנסה הבאנו הוראות מספר בעלות תחולה רטרואקטיבית, המח- מירות מצבם של נישומים, כגון התקנות בדבר התרת הוצאות רכב אשר קבעו באוגוסט 1975 חייב של הקפדה על רישום, נוהלים, ציון קילומטראז' וכו', וכו', כאשר ההנחיות האלה הן בתחולה רטרואקטיבית מ-1 באפריל 1975. אני רוצה לדבר על מילווה חובה למיניהם שגם הם, עד לפני זמן לא רב, הפכו למכת המדינה, כי היו מוטלים ברובם במשך השנה וגם הם בעלי תחולה רטר- אקטיבית.

על כל זה אולי ניתן היה לומר: זה רצונה של הכ- נסת, זו חקיקה ראשית. אבל מה נעשה כשאותה תופעה של חקיקה רטרואקטיבית בדיעבד מצויה לא רק בחקיקה הראשית אלא גם בחקיקת-המשנה, אם בחוקי-עזר ואם בתקנות? רק לפני זמן-מה אישרנו צו של שר האוצר המטיל את חובת מס ערך מוסף על מוסדות פינאנסיים החל מ-1 בינואר 1976, 6 ימים, בכלל, לפני שחוק מס ערך מוסף פורסם. לפני שבועות מספר אישרנו תקנות

משה נסים (הליכוד):
יש שם ריסון עצמי.
שר המשפטים ח. י. צדוק:
שהכנסת תרסן את עצמה.

משה נסים (הליכוד):
הממשלה.

שר המשפטים ח. י. צדוק:
הכנסת.

אקרא את הרשימה: אוסטרליה, בלגיה, קאנאדה, דנמארק, פינלאנד, יאפאן, לוקסמבורג, הולאנד, שבדיה, שווייץ, ארצות-הברית, מערב-גרמניה וצרפת.

את החוקות של המדינות האלה בדקנו ואף לא באחת מהחוקות האלה אין הוראה כדוגמת זו שמציע חבר-הכנסת פלומין. אני רוצה רק להוסיף שבמידה שהדבר נוגע לארצות-הברית, אביא לפני הבית ציטוט מפסק-דין של בית-המשפט העליון של ארצות-הברית בעניין של מיליקן נגד ארצות-הברית. נאמר שם: "לא מן ההכרח ולא מן הוודאי הוא כי המס ייחשב כשרי-רותי, ועל כן מחוסר תוקף, רק מפני שאותו מס חל עם תוקף למפרע — והיו חוקים שקבעו מסים עם תכונות רטרואקטיביות ובית המשפט אישר כי יש להם תוקף לאור הנסיבות המיוחדות שנתגלו ונדונו לפניו". ופרשן בר-סמכא לדיני מסים בארצות-הברית אומר: "מעולם לא נפסל מס הכנסה פדראלי מהטעם שהוא רטרואקטיבי".

זהו המצב בארצות העולם. אם נקבל את הצעתו של חבר-הכנסת פלומין תהיה התוצאה שהכנסת תכבול את ידיה על-ידי הוראה קונסטיטוציונית יוצאת דופן, שאין כדוגמתה באיו חוקה שהיא מהחוקות שהזכרתי. לכן אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

הו"ר ב. צ. קשת:

האם חבר-הכנסת פלומין רוצה להשתמש בזכותו להשיב? אני מבין שכן. רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלומין.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני להעיר הערות מספר בתגובה על דברי שר המשפטים, ואתחיל בהתייחסותי לעובדה שאף לא באחת מן החוקות של המדינות הנאורות הוא לא מצא הוראה דוגמת ההוראה שהצעתי בהצעת החוק הפרטית. הצעתי את ההצעה לא כדי לקשט ולפאר את ספר החוקים. ההצעה נובעת ממצאות שנוצרה, שחוקקנו, על-פי הצעת הממשלה, חוקים רטרואקטיביים. אדוני שר המשפטים, לא תוכל להביא לי דוגמה של חוק שבו הכנסת מיזמתה הציעה סעיף עם תחולה רטרואקטיבית. תמיד היתה זו היזמה של הממשלה, תמיד היו אלה חברי הממשלה אשר כפו על חברי הקואליציה להצביע בעד התחולה הרטרואקטיבית. ולא תמצא, אדוני שר המשפטים, אף לא באחת מהמדינות, שפע כזה של מקרים של חקירה בעלת תחולה רטרואקטיבית.

ההוראה שהצעתי היא אמנם הוראה בחוק-יסוד, אבל היא פרי של מציאות שבה אתם כפיתם על הכנסת תחיקה רטרואקטיבית. לכן ההוראה הזאת היא דרושה וחיונית. לכן אני חושב שיהא זה לכבודה של הכנסת

מסוימת ייקבעו בחקיקה לפני ראשיתה של אותה שנה. אבל אין זה זיכר נדיר ששיעורי המס נקבעים במהלך השנה, ואני רואה ברטרואקטיביות כזו לא יותר מטרור-אקטיביות טכנית, והרוב הגדול של החוקים שחברי-הכנסת פלומין הזכיר אותם הם חוקים מהסוג הזה.

בית-המשפט העליון נדרש כמה פעמים לסוגיה הזאת בקשר למס עסקים אשר הוטל בתוקף למפרע ברשויות המקומיות, והוא לא מצא כל פגם בכך.

אקרא את דבריו של השופט אגרנט בבג"צ 21/51: "אין כל פגם חוקי או תוצאה בלתי-הגיונית בכך שמשם בעד שנת כספים שוטפת הוטל, או כבמקרה שלנו הוגדל, באמצע אותה שנה".

ולאחר מכן בבג"צ 10/55 אומר כבוד השופט ויתקון: "אין הרטרואקטיביות חורגת ממסגרת שנת הכספים השוטפת, ושבו אין המדובר בהיטל מיוחד לכיסוי הוצאה מסוימת אלא במס מקומי כללי...". והוא מציין: "כללו של דבר, אף כי ברור הדבר שחקיקה רטרואקטיבית בעניינים פסקאליים אינה רצויה ושיש להימנע ממנה עד כמה שאפשר, אין אני חושב שאפשר לפסול את חוק-העור הנדון כאן כבלתי-סביר".

השאלה שמעלה לפנינו חבר-הכנסת פלומין איננה נוגעת לסמכותה של הממשלה; היא נוגעת לסמכותה של הכנסת. הממשלה מציעה חקיקה בתחום המסים; הכנסת מחוקקת את חוקי המסים, ולא תהיה חקיקה רטרואקטיבית אם הכנסת לא תרצה בזה.

מן המפורסמות הוא שהכנסת מתייחסת בקפדנות, בחומרה ובזהירות לחקיקה רטרואקטיבית בתחום המסים, והיו דברים מעולם שהממשלה הציעה חקיקה רטרואקטיבית בתחום המסים והכנסת לא קיבלה את ההצעה. אני עצמי זוכר מנסייני שכאשר נחקק לראשונה חוק מס שבח מקרקעין, הוא הוצע בתוקף למפרע והכנסת לא קיבלה את ההצעה.

השאלה שלפנינו איננה נוגעת לסמכות של הממשלה. השאלה שלפנינו היא: האם הכנסת צריכה, על-ידי הוראה קונסטיטוציונית, לכבול — לא את ידי הממשלה, אלא את ידיה שלה עצמה? על השאלה הזאת אני משיב תשובה שלילית. כעניין שבמדיניות וכעניין שבשיקול-דעת, הכנסת צריכה ככל האפשר להימנע מחקיקה רטרואקטיבית; והממשלה צריכה ככל האפשר להימנע מלהציע חקיקה כזו, גם מטעמים שבעקרון וגם מן הטעם המעשי שהכנסת אינה רואה בעין יפה חקיקה רטרואקטיבית בתחום זה.

השאלה היא האם הכנסת צריכה על-ידי חקיקה קונסטיטוציונית לכבול את ידיה שלה באופן מוחלט. על כך אני מדבר, ועל כך בלבד, כי זוהי ההצעה של חבר-הכנסת פלומין. כעניין שבמדיניות ובשיקול-דעת צריך ככל האפשר להימנע מחקיקה כזו; אבל כעניין שבסמכות — הכנסת צריכה, לדעתי, לשמור בידיה את הסמכות הזאת לאותם מקרים מיוחדים שבהם הכנסת סבורה שחקיקה רטרואקטיבית היא דרושה, הכרחית וצודקת.

אנו במשרד המשפטים בדקנו את המצב בחוקות שונות ולא מצאנו שום חוקה שיש בה הוראה כגון זו שחבר-הכנסת פלומין מציע. לא מצאנו בשום חוקה הוראה האוסרת חקיקה פסקאלית רטרואקטיבית. לעומת זאת אביא רשימה של ארצות שאת חוקותיהן בדקנו ואין בהן הוראה כזו.

— חוק יסוד: משק המדינה (פלומין, קשת); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (קשת, יעקבסון); הצעות לסדר-היום (קשת, לין, שריר) —

אני חושב שמכל הנימוקים האלה על כנסת ישראל לאשר את העקרון הזה. אני מבין את הקשיים, הכרוכים בכך, לממשלה ולאדמיניסטרציה. אבל חושבני שאם נשקול את המאזן הכולל ונראה לנגד עינינו את טובת המשק ואת העקרונות של מינהל תקין ושל משטר של חוק מצד אחד, ומצד שני את הנוחות המינהלית — העקרון הראשון הוא אשר צריך להכריע.

היו"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו נגישים להצבעה. אני מעמיד הצעה מול הצעה — הצעתו של חבר-הכנסת פלומין להעביר את הצעת החוק שלו לוועדה מול הצעתו של שר המשפטים להסיר את ההצעה.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אבקש למנות את הקולות.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון

מוקדם בוועדה — 24

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-

היום — 34

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: משק המדי-

נה, מסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

(שיעור תשלומי חובה) (ויתים) (תיקון מס' 2), תשל"ו (1976—1976; ציר-שעת-חירום) (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 23), תשל"ו—1976; צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 24), תשל"ו—1976; צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 25), תשל"ו—1976; צו מס קנייה על סחורות ושיעורו (תיקון מס' 19), תשל"ו—1976; צו מס קנייה על טובין ושיעורו (תיקון מס' 23), תשל"ו—1976; צו מס קנייה על טובין (הטלת מס על מלאי), תשל"ו—1976; צו מס קנייה על טובין (קביעת שיעורי תוספת), תשל"ו—1976.

ו. הצעות לסדר-היום

1. הלוחמה בטרור הערבי ודרכי הענישה כלפי המחבלים

עונש מוות למחבלים ושליחי טרור המבצעים בישראל מעשי רצח.

יוסי שריר (המערך):

על איזה עם אתה מדבר?

אמנון לין (הליכוד):

העם היהודי.

לעומת זאת, אולי אחד הדברים המאלפים ביותר והמאפיינים את חברתנו הוא: שאילו היינו שואלים את פי העם אותה שאלה לאחר הצלחת מיבצע אנטבה, גדמה לי ששוב התוצאה היתה שונה.

נראה, חברי הכנסת, שאנו חברה הנוטה להתלהבות רגשית ולקטביות במסקנותינו. וטוב אולי שנדון בסו-

אם היא תכלול בחוק את העקרון הזה, שהוא עקרון חשוב ומקובל על הכלל.

אדוני השר, הבאת דוגמה שהכנסת בשעתה סירבה לאשר חקיקה רטרואקטיבית. משום-מה שכחת לציין שהדברים אמורים בחוק מס שבח מקרקעין אשר אושר על-ידי כנסת ישראל בשנת 1963, לפני 13 שנה. צר לי שלא הצלחת למצוא במשך תקופה כה ארוכה תקי-דימים יותר טריים ויותר ענייניים. דווקא עובדה זו מוכיחה עד כמה יש כאן יוצא מן הכלל המוכיח על הכלל אשר מחייב לנגן הוראה זו בחוק. יתר על כן, ודאי יש לכך חשיבות לתקנות-משנה ולחוקי-עזר.

מן הראוי שהכנסת תביע את דעתה ולא רק תגביל את עצמה אלא תגביל גם את המחוקק האחר, שסמכותו פחותה מסמכותה של כנסת ישראל.

אדוני שר המשפטים, טענת שאין להטיל מס על עיסקאות שכבר נסתיימו. אני רוצה להזכיר לך כי חוקי המילואות חלים גם על רווחי הון על עיסקאות שנסתיימו, סוכמו, הועברו וחוסלו לפני שהועלו שו-עורי המס או לפני שהוטל המילואה. אני רוצה להזכיר שחוק מס רכוש חל על מי שהיו בעלים על קרקע ב-1 לאפריל של כל שנת מס. ודאי שהשינויים שאישרנו בחוק מס רכוש לפני כחודשיים הם בעלי תחולה רטרואקטיבית. ויכולתי להביא דוגמאות כהנה וכהנה.

היו"ר ב. צ. קשת:

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום, מטעם הממשלה, על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה: חוק איגרות מדינת ישראל (הנפק מישי להשקעת פיתוח), תשל"ו—1976.

החלטות בדבר אישור הוראות בצו-שעת-חירום

היו"ר ב. צ. קשת:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אמנון לין: הלוחמה בטרור הערבי ודרכי הענישה כלפי המחבלים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת לין.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעקבות מעשה החטיפה האחרון של אווירון "אייר פראנס", שביתת ישראלים ויהודים שאינם ישראלים והפיכתם לבני-ערובה, שוב התחדש אצלנו הטיפול בנושא של דין מוות למחבלים ומבצעי טרור הרצח כנגד ישראלים.

בטוחני כי אילו היינו שואלים את פי העם באותם ימים שקדמו למיבצע אנטבה הנועז והמפואר, היה רוב העם מצביע בחיוב על הצעה לאפשר לתביעה לדרוש

ובעזריהם משנת 1950. ואמנם הפושע אייכמן נתלה לפי חוק זה.

ובכן, חברי הכנסת, יש גם צווים אחרים וחוקים אחרים המאפשרים להוציא פסקי-דין מוות. אבל כבר בשני המעשים האלה — היינו ביטול עונש המוות בשנת 1954 והשאת עונש מוות לנאצים ועזריהם — הוכיח זה הכנסת שאין היא מבינה את המשמעות האמיתית הנודעת למלחמת הערבים בישראל. כי ממה נפשך? אם לא היה לנו ספק שמבחינה מוסרית רשאים אנו לגזור פסקי-דין מוות על נאצים ועזריהם — מדוע לא חשבנו כי אותה זכות מנחה אותנו לעשות כן כלפי כל מי שדוגל ופועל בהתאם לדוקטרינת השמדת ישראל? ואני קובע כי הפילוסופיה של אירגוני החבלה הקרויים פלשתינאים והדוקטרינה שלהם הן לא פחות חמורות מהפילוסופיה שהנחתה את דרכם של הנאצים בגרמניה. מבחינה עקרונית כל אדם הפועל בשם אירגוני החבלה והטרור הקרויים פלשתינאים פועל למען חיסול מדינת ישראל והשמדתה.

אין לי כל צל של ספק, חברי הכנסת, כי מבחינה מוסרית רשאים אנו, אף חייבים, לראות בהם פושעים השואפים לבצע פשע של השמדת-עם, בדיוק כפי שחשנו זאת לגבי הנאצים ועזריהם.

השאלה השלישית: האם עלי-ידי ביטול ההוראה הזאת של הממשלה, והאם עלי-ידי כך שבת-המשפט בישראל אמנם יפסקו פסקי-דין מוות למחבלים ולמבצעי טרור ורצח, נוכל להרתיע את האחרים מלהמשיך במלחמתם בנו? תשובתי היא: אין כוונת הצעתנו לקבוע קו מנחה של הוצאה לפועל אוטומאטית של פסקי-דין מוות אלה. מגמת הצעתי היא שיהיה ברור למעצבי לוחמת הטרור נגדנו כי אנו בהחלט לא מעוניינים להוציא להורג את השופטים למוות, כי איננו מעוניינים בכך מנקודת ראות שלנו, מחמת האופי המיוחד של חברתנו. אולם לא נהסס להשתמש באותם שופטים למוות כבני-ערובה בכל מקרה של ניסיון לשבות שוב ישראלים ולהפכם לבני-ערובה.

אינני יודע, חברי הכנסת, אם אמנם צעד זה בלבד יהא בו כדי להרתיע. אולם נראה לי כי רצוי בהחלט שנוסח אותו, בידיעה כי שינוי זה הוא רק פרט אחד במכלול של צעדים שישאל תבצע וחייבת לבצע במלחמתה נגד הטרור.

השאלה הרביעית היא: האם אין בהוצאת פסקי-דין מוות אלה כנגד חבלנים ושליחי הטרור והרצח כדי להכריח אותם להילחם עד הסוף כשייפגשו בקרב עם כוחות הבטחון הישראליים, דבר שיוכל לגרום לנו הרבה יותר אבידות בקרב? ומי מאתנו, חברי הכנסת, לא השתמש פעמים רבות בנימוק זה כדי להימנע עד עתה מהצורך לשנות את ההוראה של הממשלה לתביעה בישראל? תשובתי היא: אם מראש יהיה ברור לאי-רגוני החבלה כי אנו לא נוציא לפועל פסקי-דין מוות אלא רק במקרה של הוצאה להורג של ישראלים הנגמ-צאים בידם כבני-ערובה, הרי למעשה לא שינינו לרעה את המצב הקיים כעשיו. ולאותם מחבלים המעוניינים להרים ידיהם בקרב ולפועל בשבי הישראלי תהיה אותה סיבה טובה שהיתה להם גם בעבר שלא להילחם עד הכדור האחרון.

השאלה החמישית היא: עד כה מקובל היה אצלנו כי מדינות ערב רואות בשליחי אירגוני החבלה והטרור

גיה זו לאחר עבור גל רגשות הנקם, ולאחר שחלפה ההתלהבות שזכינו לה, בעקבות מיבצע אנטבה המזהיר.

ובכן, חברי הכנסת, אני מעמיד לדיון במליאת הכנסת שתי הצעות הקשורות למלחמתנו בטרור הערבי אשר הוכרו עלינו: הראשונה — שהכנסת תחליט כי על ממשלת ישראל לבטל את ההוראה שלה אשר מגעה עד כה מהתביעה במשפטים נגד מחבלים לדרוש עונש מוות; השנייה, העוסקת בצו מינהלי אשר תכליתו פעולת-מנע הנראית לי חיונית ביותר — שממשלת ישראל תורה לצה"ל להרחיק מארץ-ישראל אל מעבר לגבולות אותם אנשים מהשטחים המזוהרים המוחזקים עלי-ידי צה"ל הידועים לנו כחברי אירגוני החבלה. לפי הצעתי זו יהיו שני שלבים להרחקת אנשים אלה מגבולותינו: הראשון — פעולה מתמדת המכוונת נגד מסירת ידועים המסכנים את השלום בשטחים; השני — שלב רחב יותר, כתגמול על מעשי פיגוע, חטיפות וחבלה ושימוש בישראלים כבני-ערובה. במקרה כזה המספרים של המורחקים יהיו גדולים יותר, בשיעור שיותאם לנסיבות, ובקצב משתנה.

חברי הכנסת, בבואנו לדון בשתי ההצעות האלה יהא עלינו קודם כל להשיב על שבע שאלות יסודיות. הראשונה — ביטול אותה הוראה של הממשלה לתביעה בישראל, אשר יאפשר לדרוש עונש מוות למחבלים ולמבצעי טרור, האם יהיה בו כדי לגרום לתפנית מהפכנית מענישת המחבלים? כלומר, האם צפוי שבעקבות ביטול ההוראה ייפסקו פסקי-דין מוות רבים למחבלים ולמבצעי טרור הרצח? ותשובתי היא — כי אינני מתייחס לשאלת הכמות ולתחזיות של מספרים — כמה שפטים למוות יימצאו בידינו. מגמת הצעתי היא, שתוחזר לבתי-המשפט הצבאיים בישראל האפשרות של שימוש בשיקול-דעת השופטים להחליט, בהתאם לנסיבות של כל מקרה ומקרה, האם לפסוק עונשי מוות בהסתמך על אותם סעיפי החוקים המצויים בידינו.

ידידיה בארי (הליכוד):

גם אם אין שני משפטים בהרכב?

אמנון לין (הליכוד):

אין זה משנה. למרות זה, על-אחת-כמה-וכמה. כיום המצב הוא הפוך. הוראת הממשלה לתביעה גרמה לכך שבת-המשפט מנועים מהשתמש בשיקול-דעתם, ומראש ברור כי עונש מוות נמצא מחוץ לתחום שיקולי-הם.

השאלה השנייה היא: האם מבחינה מוסרית אנו רשאים לדון את המחבלים ושליחי הטרור הרצח למוות? ותשובתי היא: בשנת 1954 היתה החברה בישראל חזונית אמונה כי העולם כולו יידע להעריך אל נכון את האופי ההומאני שלנו ואת מוסריותנו. אז, באותם ימים, התייחסו בעיקר לנושאי פנים שלנו ולפשיעה בתוך חברתנו, שהיתה אז מצומצמת ביותר. בית המחוקקים הישראלי האמין כי לנו יהיו תשובות יותר מתקדמות מאשר לעמים אחרים בנושא של ענישת פושעים פוליטיים מבצעי רצח בתוך חברתנו. ולכן חוקקה הכנסת את החוק לחייון דיני עונשין (ביטול עונש מוות על רצח), תשל"ד, ובו נאמר: "אם הורשע אדם בשל רצח — יטיל עליו בית-המשפט עונש מאסר עולם ועונש זה בלבד". ואולם השאירה הכנסת את עונש המוות בתקפו לפי החוק לעשיית דין בנאצים

אירגוני הטרור הפלשתינאים קשורים בהסכמים נסתרים עם אירגוני טרור הקרובים שמאלניים בעולם הרחב, האידיאולוגיה המנחה אותם היא שימוש באי-גוני הטרור הפלשתינאים לקידום מטרתם של האיר-גונים השמאלניים, שהיא ניפוח והריסת העולם הישן, אשר על חורבותיו ייבנה עולם חדש. הברית הזאת שבין אירגוני הטרור הפלשתינאים לבין אירגוני הטרור השמאלניים מעניקה להם מרחב רב-ממדים של פעולה בעולם הגדול.

ישראל חייבת להבין כי לא נוכל להילחם בהם בדרכים מקובלות, ויש בידינו הרבה דרכים בלתי-שיגריות, שבהצטרבותן תהיה אפשרות להכניע את אירגוני החבלה הפלשתינאים. כל הדרכים שאני רומז עליהן, מגמתן היא להכריח את העולם החפשי לפעול במשותף לחיסול כנופיות הטרור ומאידך גיסא להכריח את מדינות ערב לפעול במרץ לחיסול אירגוני הטרור הפלשתינאים.

לסיעת הליכוד הגשתי סידרה של הצעות מעשיות, אשר כולן מבוססות על מידע שלי מהנעשה בחברה הערבית ועל התגובה האפשרית הצפויה של מדינות ערב כלפי המחבלים, שתביא בעקבות פעולות אלו, אלא שאני, בהיותי חבר ממושמע בסיעת הליכוד, קיי-בלתי על עצמי שלא להעלות אף לא אחת מההצעות האלה, ואני מסתפק בשתי ההצעות הראשונות שהב-הרתי כאן. אני חוזר ומדגיש אותן, ההצעה הראשונה מדברת על ביטול ההוראה של הממשלה, שעד כה מנעה אפשרות מהתביעה לדרוש עונש מוות למחבלים בבתי-משפט בישראל, בהתאם לכל הסעיפים העומדים לרשותנו. ההצעה השנייה מדברת על צווי הרחקה, מהשטחים המשותפים, של אנשים אשר ידועים כתכרי אירגוני הטרור ונמצאים בשליטתנו. אני מאמין, חברי הכנסת, שעליידי שתי הפעולות האלה נשיג שתי תוצאות: האחת — נאלץ את המשפחות של קרובי המחבלים ואנשי הטרור הערבים ללווץ על אירגוני החבלה והטרור ומעצבי המדיניות והטקטיקה שלהם להימנע ולהירתע משימוש בבני-ערובה ישראלים: השנייה — אני מאמין שעליידי צווי הרחבה ייחזק מאוד שיגדל המעגל של הלוחצים על דעת-הקהל בארצות ערב, והציבור שם ילחץ על מעצבי המדיניות של אירגוני החבלה להימנע בעתיד משימוש בישראלים כבני-ערובה.

אני מציע לכנסת לדון בנושא זה מהר ככל האפשר.

הו"ר ב. צ. קשת :

רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר המשפטים ח. י. צדוק :

אדוני הו"ר-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת ליו, העלה שני נושאים: האחד — עונש מוות למחבלים, והשני — צווי גירוש נגד אנשים החשודים בפעילות חבלנית.

אומר מיד שכל חלקי הציבור בישראל וכל חלקי הבית הזה מאוחדים ברצון הנחרץ להילחם במחבלים בכל הדרכים העומדות לרשותנו ולהגן על המדינה ועל כל אדם בישראל מפני פעולותיהם ומוזמיותיהם הרצחניות. מתוך גישה זו, המשותפת לכולנו, עלינו לדון גם בשאלה של הטלת עונש מוות למחבלים.

כידוע, מאפשר החוק הקיים, בפשעים חמורים מסויימים, הטלת עונש מוות כעונש מאקסימאלי על

חיילים לכל דבר, שאמנת ז'נבה חלה עליהם. לפיכך, אם אנו נפסק לפי טענה זו עונשי דין מוות עליהם, צפוי שמדינות ערב יוציאו להורג את חיילי צה"ל אשר במקרים מסויימים יפלו בשבי בידם. תשובתי היא: (1) בכל המלחמות שנכפו עלינו עד כה על-ידי מדי-נות ערב היו בידינו יותר שבויים מבין חיילי צבאות ערב מאשר שבויינו בידם. (2) מי מאתנו אינו יודע כי גם במצב הקיים, ועוד לפני שהחלטנו על שינוי ההוראה ומתן אפשרות לתביעה לדרוש פסק-דין מוות, היו מקרים טראגיים, ובעיקר במלחמת יום-הכיפורים, שצבאות ערב לא שמרו על הוראת אמנת ז'נבה? אולם, חברי הכנסת, התשובה העיקרית לשאלה זו היא אחרת: נראה לי כי כיום השתנה בארצות ערב היחס אל אירגוני החבלה. פה ושם אני חש שקיימת עייפות לא מבוססת — או על כל פנים קיימים סימנים של עייפות במדינות ערב — מאירגוני החבלה. אני חושב שבמקרה כזה לא ינסו מדינות ערב לעשות הקבלה בין אירגוני החבלה לבין החיילים שלהם.

כלל אחד עלינו לדעת: מוטב לנו למצוא פתור-נות עם מדינות ערב מאשר עם אירגונים ששום חוקים ומסגרות לא חלים עליהם. עלינו להדגיש את ההבדל בין חיילי מדינות ערב לבין חבלנים ושליחי טרור ורצח, המבצעים למעשה מעשי פשע של השמדת עם בישראל.

השאלה השישית: האם אין אנו מסתכנים בכך, והאם לא צפוי שאירגוני הטרור הפלשתינאים יכריזו על אותם שפוטם אצלנו למוות כעל קדושים? לאחר הו-צאתם לפועל של פסק-דין המוות? ובכן, חברי הכנסת, תשובתי היא: לעתים קורה אצלנו שמישהו זורק לשי-מושנו נושא מסויי, ואיש מאתנו אינו טורח לאחר מכן לבחון אותו, האם יש לו רגליים והאם יש לו בסיס, והאם הוא בכלל מבוסס על המציאות. עלי לקבוע כי הסכנה הגדולה ביותר הצפויה כיום היא הפיכתם לקדו-שים של מפקדיהם של אירגוני החבלה החיים בארצות ערב והמלהיבים את ההמונים לפעול בהתאם לדוקטרינת השמדת ישראל שלהם. והסכנה הנשקפת דווקא מאותם מפקדים חיים, המפיצים רעל ושנאה נגד ישראל, חמורה יותר מזו הנשקפת ממפקדים או מחיילים שיוצאו להורג, ואינני מאמין עוד שהחברה הערבית תהפוך אותם לקדושים. לפי הערכתי עברו הימים שהערבים הפכו מתים לקדושים, וכל מי שמשתמש בנימוק זה כדי למנוע דין מוות לחבלנים — שוגה.

השאלה השביעית והאחרונה: האם עליידי שינוי בדרכי הענישה כלפי המחבלים והשימוש בעונש מוות נרתע את המחבלים, והאם עליידי צווי הרחקה מהארץ של חברי אירגוני החבלה נפגע ביוקרת אירגוני הטרור הקרובים פלשתינאים? תשובתי: חברי הכנסת, עלינו לזכור ולדעת היטב כי אירגוני הטרור הקרובים פלש-תינאים מונחים על-ידי אידיאולוגיה של השמדת יש-ראל. אין שום סיכוי שאירגונים אלה יפעלו בהתאם לערכי מוסר וכללי המשפט הבין-לאומי המקובלים בעולם. זאת ועוד: אידיאולוגיה זו היא כשלעצמה מטפחת עליונות, התנשאות והרגשת ביטול כל המוס-כמות, וככל שישיראל תגלה רגישות או גישה מוסרית-הומאנית, הם ינצלו את רגישותה ואת מוסריותה של ישראל לרעתה, בצנייות, לצרכי קידומה של מלחמת הטרור נגדה.

אדוני היושב-ראש, כאשר לצויו גירוש, הרי לפי תקנה 112 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945, העומדות בתקפן הן בישראל והן בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל, הסמכות בידי רשויות הבטחון להוציא צו בדבר גירושו של אדם אל מחוץ לשטח שלטונה של ישראל, ואדם שניתן עליו צו גירוש — חייב להישאר מחוץ לשטח שלטונה של ישראל כל זמן שהצו נשאר בתקפו. הסמכות נתונה לגבי תושב ישראל בידי שר הבטחון, ולגבי תושב השטחים המוחזקים — בידי מפקדי האזורים.

יש לזכור שהמדובר כאן אינו בענישה אלא באמצעי מגינה מינהלי, שנועד, לפי ההגדרה שבתקנה 108 לתקנות שהזכרתי, להבטחת שלומם של הציבור, להגנתה של ישראל, לקיומם של הסדר הציבורי או לדיכוי התקוממות, מרד או מהומה. הרשות הבטחונית המוסמכת — שר הבטחון או מפקד האזור, לפי השטח — בטרם הוא נותן צו לגירושו של אדם חייב להשתכנע, על-יסוד החומר שלפניו, שגירושו של אותו אדם דרוש לאחת המטרות הקבועות בתקנות. מי שניתן גזר צו גירוש — הזכות בידי לדרוש שהצו יובא לעיון לפני ועדה מייעצת, שנחמנתה על-פי התקנות. הוועדה מעיינת בצו ומגישה את המלצותיה לממשלה. בראש הוועדה עומד שופט בית-המשפט העליון כשמדובר בצו גירוש לגבי תושב ישראל, ושופט צבאי משפטי כשמדובר בצו גירוש לגבי תושב השטחים המוחזקים.

בנוהל הנוהג בנושא זה נקבע שיש למסור למיועד לגירוש את החלטתו של שר הבטחון או של מפקד האזור, לפי העניין, ולאפשר לו, אם ירצה בכך, לעמוד בקשר עם בא-כוחו ולפנות אל הוועדה המייעצת, וכן יש לאפשר לבא-כוחו של המיועד לגירוש לייצגו לפני הוועדה. אם היתה פנייה לוועדה המייעצת — לא יבוצע הגירוש. בטרם נתנה הוועדה את המלצותיה והרשות עיינה באותן המלצות והחליטה לקיים את הצו.

כידוע, בוצעו צווי גירוש מתאימים בעבר, והסמכות להוציא צווי גירוש, כפי שהסברתי, בעינה עומדת. אינני סבור שיהיה זה מועיל לקיים דיון בכנסת על המדיניות המדינית אתה לבא-כוחו של המיועד לגירוש לא יבוצע. ההנחה היא שהעלה חבר-הכנסת לין, והוא נושא עונש מוות למחבלים, נמצא כבר לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט על-פי הצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת שערי ושמיר, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת לין לאותה ועדה.

הי"ר כ. צ. קשת:

רשות להצעה גוספת לחבר-הכנסת לבנבראון.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע לא לכלול בסדר-היום של הכנסת את הצעתו של חבר-הכנסת אמנון לין בדבר הלוחמה בטרור הערבי ודרכי הענישה כלפי המחבלים, כי לדעתי, לפי דברי הנמקתו, ההצעות הקונקרטיות שלו לענישה בלוחמה נגד הטרור לא רק שלא יביאו להפסקת הטרור, לא יביאו להפסקת שפיכות הדמים, לא יקרבו אותנו לשלום, אלא אף יגבירו את המתרחקות באזור, יחריפו את פעולות הטרור וירחיקו כל סיכוי להשגת שלום באזור שלנו.

חברי הכנסת, אנו גינינו ומגנים חטיפת מטוסים, פעולות טרור נגד אזרחים, נגד אנשים חפים מפשע גם מבחינה הומאנית וגם מבחינה פוליטית. לדעתנו אין

מחבלים. באוקטובר 1967 החליטה הממשלה את ההחלטה הבאה: "עד לקבלת החלטה חדשה — להורות ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליט הצבאי הראשי, כי הפרקליטים והתובעים הצבאיים המופיעים בבתי-המשפט ובבתי-דין צבאיים יודיעו, בקשר לגזרי-הדין, שאינם דורשים הטלת עונש מוות על הנדונים". בראשית כהונתה של הממשלה הזאת הבאתי, ביזמתי, את הנושא לפני הממשלה לדיון מחדש. ב-4 באוגוסט 1974 החליטה הממשלה כי תעמוד בעינה החלטת הממשלה מ-29 באוקטובר 1967, שקראתי אותה קודם, והממשלה תראה את עצמה חפשיה לחזור ולדון בכל עת בשאלת יישומה של החלטתה הנ"ל למקרה קונקרטי. אי לזאת המדיניות, כפי שנקבעה בהחלטת הממשלה מיום 29 באוקטובר 1967, עומדת בעינה.

ההחלטה בנושא זה איננה, כאמור, עניין שבחוק אלא עניין שבמדיניות ענישה, ומן הראוי שמדי פעם נחזור ונשקול את העניין; וגם עניין יש לבחון את הנושא נוכח האירועים וההתפתחויות של התקופה האחרונה.

ההחלטה חייבת, לדעתי, להיות מבוססת לא על תגובה רגשית ספונטאנית אלא על שיקול ענייני מפורח. בלבד של כל אחד מאתנו מפעמים רגשי זעם, וזוהי וסלידה ממעשי המחבלים ושאיפה טבעית לגמול להם ולנקום בהם. אבל אסור שרגשות אלה ושאיפת פורקן זו יכתיבו לנו את מדיניותנו. אני יודע שיש בתוכנו אנשים השוללים עונש מוות מעיקרו —

(חבר-הכנסת א. שוסטק קורא קריאת-ביניים)

מותר לדעתי, בנקודות מסוימות, גם להזדהות עם דבריו של חבר-הכנסת לין, כשם שיש בוודאי דברים שבהם דעותינו חלוקות.

— יש בתוכנו אנשים השוללים עונש מוות מעיקרו, מטעמים מצפוניים-הומאניטריים עקרוניים. אני מדבר בשם עצמי ומדגיש כי אין חלקי עם אלה, אם כי אני מכבד את עמדתם. בעיני השיקול המכריע הוא אם הטלת עונש מוות על מחבלים וביצוע העונש יהיו מועילים ומסייעים במלחמתנו בטרור. שאלה זו איננה פשוטה כלל וכלל. יש לה היבטים רבים והשלכות רבות, ובטרם החלטה היא חייבת להיבדק בדיקה יסודית, כי רק לאחר שיקול מאוזן של הבעיה על כל צדדיה נוכל להחליט החלטה נבונה ומועילה. אני רוצה לומר כבר עכשיו שאני שולל את ההצעה אשר הועלתה על-ידי חבר-הכנסת לין, שבתי-המשפט יטילו עונש מוות על מחבלים אבל העונש לא יבוצע, והיה אם המחבלים יחטפו בני-ערובה ישראלים, נזהיר אותם שאם לא ישתחררו את בני הערובה — נוציא להורג את המחבלים שנדונו למוות אצלנו, ואם לא ישעו לאזהרתנו — נבצע את גזרי-הדין.

לא שוכנעתי ביעילותה של הדרך הזאת, אבל גם אילו שוכנעתי שהיא עשויה להיות אפקטיבית הייתי שולל אותה, כי הצעה זו אומרת, למעשה, שאדם יוצא להורג לא על מעשה שעשה ולא כדי להרתיע אחרים מעשות בעתיד מעשים דומים למעשה שהוא עשה, אלא בשל מעשים שיעשו אחרים לאחר שהוא נתפס ונדון. למעשה זה אומר שחוקי מחבלים אלה במשך תקופה בלתי-מוגבלת כבני-ערובה. אילו הלכנו בדרך זו היינו עושים מעשה שאין ליישבו עם מדינת חוק ומשפט אף בתנאי חירום קיצוניים ביותר והיינו יורדים לרמתם המוסרית של המחבלים.

(חבר-הכנסת מ. בגין קורא קריאת-
ביניים)

יש פשעים נגד המדינה. אנו מדברים על הצעדים נגד פעולות הטרור. לפי דעתי, ההצעות שמביא חבר-הכנסת אמנון לין לא יביאו להפסקת פעולות הטרור. מי שרוצה באמת, בכנות, להביא להפסקת פעולות הטרור, להפסקת שפיכות הדמים, צריך לתת את דעתו לרקע שצמחו עליו פעולות אלה. צריך לעשות הכל כדי להביא להסדר של שלום צודק. חברי הכנסת, אם לא ימצא פתרון צודק לבעיה של העם הערבי הפלשתינאי — לא יהיה שלום באזור הזה. צריך לראות את המציאות כפי שהיא. על כן, אם רוצים שיהיה שלום, יש לעשות כל המאמצים כדי להגיע להסדר של שלום. אנו חיים בתקופה שניתן להגיע להסדר צודק, להסדר ריאלי לטובת כל הצדדים. לכן אני מציע לפעול בכיוון זה. אם אז יהיו, וייתכן שיהיו עוד, פעולות טרור — אפשר יהיה בצורה יותר קלה לפעול ולמנוע פעולות אלה.

לכן אני מציע שלא לכלול בסדר-יומה של הכנסת את הצעתו של חבר-הכנסת אמנון לין.

הי"ר ב. צ. קשת :

חבר-הכנסת לין, האם אתה מסכים להצעתו של שר המשפטים ?

אמנון לין (הליכוד):
כן.

הי"ר ב. צ. קשת :

לפנינו שתי הצעות: הצעתו של חבר-הכנסת לבנבראון שלא לכלול את הנושא בסדר-היום והצעתו של שר המשפטים להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני מעמיד אותן להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

2. זילול משווע של חברות תעופה זרות בבטחון נוסעיהן בכלל והנוסעים הישראלים בפרט

רעות האחרונים שהתרחשו ונוכח מה שצפוי אולי לנו בעתיד יש לה חשיבות מרובה.

המביצע המזוהר של צה"ל באוגאנדה, שהביא לשי-חרור החטופים והצוות של המטוס הצרפתי, איננו יכול בשום פנים ואופן להשכיח את האחריות של חברת התעופה "אייר פראנס" לתנאי בטחון לקויים במטוסיה שיאפשרו את חטיפת המטוס וכמעט וגרמו לקרבנות ולאסון כבד.

אנו, כמדינה וכציבור, מתייחסים בחיוב רב לפעולות

בצעדים אלה לשרת את המאבק לשיחרור לאומי ואת האינטרסים הלאומיים הלגיטימיים של העם הערבי הפלשתינאי, אלא להיפך, הם מעוררים דעת-קהל נגד התביעות הצודקות. אבל אי-אפשר, חברי הכנסת, להתעלם מהרקע, מהסיבה לצמיחת גידולי-פרא אלה. אם נתעלם מזה לא נצליח לפעול ולחסל את הטרור. אם יש אנשים שחיים במשך שנים כפליטים במחנות, אם יש עם שמסרבים להכיר בזכותו, אם הוא לא רואה כל סיכוי להשיג לו את התביעות הצודקות שלו — יש בו מי שנאחזים בפעולות יאוש ובמעשי יאוש שאנו מגנים אותם, אבל אם נתעלם מהם לא נמצא דרך לפתור אותם.

צעדים אדמיניסטרטיביים, ההצעות הקונקרטיות שהביא חבר-הכנסת אמנון לין — להרחיק אל מעבר לגבול כל מי שידועים לנו כמשתייכים לאירגוני מחבלים — מה פירושם המעשי? רוב תושבי השטחים הכבושים אינם מוכנים לקבל את השלטון הישראלי. הם מתנגדים לכיבוש. האם פירוש הדבר להעביר אל מעבר לגבול את רוב רובה של האוכלוסיה? למה נגיע?

מנחם בגין (הליכוד):

הוא לא הציע את זה.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
הוא הציע לגרש את כל מי שידועים לנו כמשתייכים. מה הפירוש המעשי ?

אמנון לין (הליכוד):

אתה קובע דבר מעניין, שכולם משתייכים לאירגוני החבלה.

מנחם בגין (הליכוד):

מי שמסית שייך לאירגון חבלה. הוא מסוגל להרוג גם אותך.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
השאלה היא לא אם מצדיקים או לא מצדיקים פעולות, השאלה היא מה צריך לעשות כדי למנוע אותן. ביחס להצעה של הנהגת עונש מוות — מי שהולך לפעולות כאלה מוכן להקריב את החיים שלו. יכולה להיות בהחלט תוצאה הפוכה: להפוך אותם לגיבורים.

מנחם בגין (הליכוד):

אתה יכול לומר לנו מה המצב התחוקתי ברוסיה בעניין זה ?

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
שם יש חברה סוציאליסטית, הבנויה על שוויון זכויות האדם, המאפשרת לאנשים לחיות.

הי"ר ב. צ. קשת :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, של חבר-הכנסת יהודה דרניצקי (יודין): "זילול משווע של חברות תעופה זרות בבטחון נוסעיהן בכלל והנוסעים הישראלים בפרט". רשות הדיבור לחבר-הכנסת דרניצקי (יודין).

יהודה דרניצקי (יודין) (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני להביא הצעה לדיון במליאת הכנסת, ונדמה לי כי נוכח המאור-

מדוע בתקופה זו של צורך באבטחה מפני טרור וחבלה באוויר לא ייחשבו אמצעים נגד מחבלים ונגד אפשרות של טרור כאמצעים חיוניים באותה מידה כמו אמצעי השמירה על תקינות מערכת הניזוט או צמיגי המטוס, או אמצעי בטיחות באניות? וכי נוסף על מקרי חטיפת מטוסים לא היה מקרה של אבדן נפש בפיצוץ מטוס "סוויסאיר", או במקרה של צלילת המטוס האמריקני בים האדריאטי? וכי במקרי חבלה אלה, שנגרמו על-ידי קבוצות טרוריסטיות ערביות, לא היו עשרות ומאות קרבנות?

והנה, עובדה היא כי יש נמלי תעופה ויש חברות תעופה שאינם מבטיחים סדרי בטיחות אלמנטאריים. אני עצמי נזכר שלפני שנים מספר, בלית ברירה, כאשר לא יכולתי להשיג מקום במטוס "אל על", טסתי במטוס "אייר פראנס" מנמל זר ולא יכולתי שלא לשים לב להעדר כל ביקורת בשעת עליית נוסעים למטוס. בחברות תעופה זרות וברבים מנמלי-התעופה הזרים אין שמירה אלמנטרית על המטען, על המטען האנושי של הנוסעים, ואין מלווים את המטוסים בקציני בטחון.

אדוני היושב-ראש, אם אין ברירה, הכרחי כי יחוקק חוק בעניין זה. אם ישראל עומדת בשורה הראשונה של חזית זו, אם היא ראשונה לכל נסיון התנכלות ופגיעה באזרחיה ובהייחם, כי-אז תהיה היא החלוצה של חקיקת חוק ההולם את המצב. אמנם קיימת אמנה בין-לאומית, אך לא כל חברות התעופה חתמו על אמנה זו. גם התברר שחתמתה על האמנה אינן שומרות בפועל על התנאים שנקבעו בה ואשר בלעדיהם אמנה זו הופכת להיות פיסת נייר גטולת כל ערך ממשי.

אין ברירה אלא לחוקק חוק אשר יקבע מה הם התנאים החיוניים בביקורת מטען אשר מטוסים מקבלים להובלה מסחרית, בביקורת מטען אישי של נוסעים העו-לים לאווירונם, וכן מה הליווי הבטחוני המינימאלי הדרוש במטוסים הנוסעים מכאן או באים לכאן, בתנאים הפוליטיים הקיימים כיום בעולם.

אין כל ספק כי החוק לבטחון באוויר, אשר ינסה לענות על כל הבעיות האלה ולהשליט סידורי בטחון הכרחיים במקרים שחברות תעופה אינן רוצות לנקוט אמצעים אלה מרצונן החפשי — לא יוכל לפתור את כל הבעיות ולא יהלום אכן את הצרכים. אולם אנו חייבים לנקוט את כל אמצעי הזהירות כתשובה לטרור. זה חלק של המלחמה בטרור, אותו חלק אשר בלעדיו, כפי שכבר אמרתי, מלחמה של ממש בטרור היא בלתי אפשרית.

אני רואה בנקיטת אמצעים אשר יחייבו — אם בדרך של שיינוע ואם בדרך של חוק — את חברות התעופה הזרות לעמוד בסטאנדארטים של בטחון תנאי הכרחי באותו שלב של המלחמה בטרור שבו נמצאת ישראל שלב שכל העולם מתחיל להבין את משמעותו.

אני מבקש מאת שר התחבורה להסכים לקיום דיון בנושא זה בכנסת, אשר גם יבליט ויפגין את אחדותה של דעת הציבור בישראל בנושא, את חרדתה, את דאגתה, את תביעותיה, וגם יתווה קווים מעשיים להבטחת בטחון מלא ככל האפשר בטיסות באוויר.

ה"ר ב. צ. קשת :

אבקש מאת שר התחבורה להשיב על ההצעה לסדר-היום.

חברות תעופה זרות בישראל. יש לנו עניין שחברות רבות ככל האפשר תפקודנה את נמלי האוויר של הארץ, תבאנה לכאן ותובלנה מכאן למרחקים נוסעים ותיירים ותוספנה לתנועה החפשית בין ישראל ובין מדינות אחרות.

עם כל הגאווה שיש לתושבי הארץ על הישגיה הגדולים של החברה הלאומית שלנו, "אל על", אין אנו רוצים בשום פנים ואופן שתהיה זו החברה היחידה המקיימת קשר בין ישראל ובין המדינות שמעבר לים. אולם הפעולה של חברות התעופה הזרות בארץ חייבת להתחשב במציאות הבין-לאומית, במצב שבו נתונה מדינת ישראל ובמצבם של אזרחיה הפונים לקבלת שירותיה. פעולת חייבת להיות מותנית בסידורי בטחון הכרחיים. שמירה על סדרי בטחון נאותים היא תנאי חיוני וקובע להצלחת המלחמה בטרור, שכל העולם הנאור הכיר בצורך שבה.

מאז 1968, כאשר המחבלים הפלשתינאים עשו את הנסיון הראשון של חטיפת מטוס שלנו, היו כמה מאות מקרים של חטיפת מטוסים בעולם כולו ועשרות מקרים של חטיפת מטוסים על-ידי מחבלים פלשתינאים. חטיפת מטוסים מסכנות את שלום הנוסעים ועלולות בסופו של דבר לא רק לגרום לקרבנות בנפש, אלא גם לסבך יחסים בין-לאומיים.

"אייר פראנס", החברה הממלכתית לתעופה של צרפת, בנתה עד כה על "פרוטקשן", שנדמה היה לה שהשיגה בזכות התשלום המדיני של ממשלת צרפת למחבלים הערבים, שנעשה על חשבון מדינת ישראל ותושביה. המקרה האחרון של חטיפת מטוס "אייר פראנס" הוכיח כי ה"פרוטקשן" הזה, ש"אייר פראנס" דימתה לעצמה כי השיגה, לא היה אפקטיבי דיין. ואילו חברות תעופה זרות אחרות נוהגות לעתים קרובות בזילזול, ברשלנות ובקלות דעת, לפרקים אולי משתמשים על חסכון, שבסודו הוא חסכון מדומה, שמשלמים בעדו באבדן חיים של אנשים חפים מפשע.

אין הציבור בישראל מוכן עוד להשלים עם יחס זה של זילזול נפשע צמד חברות התעופה הזרות בסידורי בטחון אלמנטארי. הציבור בארץ חפשי, כמובן, להגיב. ואמנם הוא מגיב באופן ספונטאני, כאשר פונה ל"אל על", לא רק ולא דווקא משום שזו החברה הלאומית של ישראל, אלא מפני שחברת "אל על" מגלה את האחריות המירבית לתפקידה כחברת תעופה ונוקטת את אמצעי הבטחון הנותנים סיכוי מירבי לאדם להמריא ולנחות בשלום.

על חברות התעופה האחרות, שאינן מגלות אותה אחריות, צריך להפעיל כל אמצעי שידול ושיכנוע. אולם אם אמצעים אלה, שהופעלו עד עכשיו ובוודאי מופעלים גם עכשיו, אינם מביאים לתוצאות הרצויות וההכרחיות, כי-אז יש לחשוב על אמצעים אחרים ועל הסדרים על-פי חוק.

הבטחון מפני טרור באוויר חשוב לא פחות מכל האמצעים החוקיים שנוקטת מדינת נאורות להשגת הבטיחות הטכנית של הטיסה. שום מדינה נאורה לא תסכים שמגמליה ימריאו מטוסים שלא נבדק אם הם עומדים בקריטריונים האלמנטאריים והמקובלים בעולם כולו לגבי בטיחות הטיסה. שום מדינה מוקנת לא תיתן לאניות להפליג מגמליה אם לא נבדק מושב בהן אמצעי בטיחות העומדים בקריטריונים המקובלים בעולם כולו.

יוצאות או עוברות 25 נמלי-תעופה ב־20 מדינות. זו מערכת מורכבת ומסועפת.

אנו משקיעים באמצעי הבטחון בנמלי-התעופה וב־חברת התעופה הלאומית שלנו יומה טכנולוגית מתחדשת, כוח-אדם רב, ויותר מ־100 מיליון לירות בשנה. אין ספק שלא להשפעה רבה במניעה ובהרתעה של פיגועים בקשרי האוויר שלנו. אנו פועלים להגברת בטחון התעופה במערכת יחסים דו־צדדיים מסועפים מאוד עם מדינות ועם חברות תעופה. ברצוני להבהיר כי האחריות לאב־טחת מטוסיהן ונוסעיהן של החברות ולבדיקות הבטחוניות השונות אינה חלה רק על חברות התעופה. עיקרה מוטל על גורמי בטחון ממלכתיים ומקומיים, המופקדים על נמלי-התעופה. באמצעותם של גורמי בטחון ממלכתיים בישראל ובאותן מדינות, על־ידי מגע ישיר בין יחידה מיוחדת במשרד התחבורה לבין ממשלות זרות וחברות תעופה, וכן על־ידי קשרים בין "אל על" וחברות תעופה לאומיות, הושגה התקדמות מסוימת, אם כי לא מספקת, בתחום זה. ראוי גם שנדע כי אין המצב דומה בכל חברות התעופה; כמה מהן נוהגות באורח אחראי ותקין, וכמה מהן — באורח בלתי־מספק.

חטיפת מטוס "אייר פראנס" לאחר המראתו מאתונה נותנת עתה משנה־תוקף לתביעותינו החוזרות מממשלות וחברות תעופה להחמרתם והגברתם של אמצעי הבטחון, והגנה והבקרה בנמלי-תעופה ובמטוסים בעולם כולו, ובמיוחד בקווים לישראל.

לאחר החטיפה פניתי לשרי התחבורה של ארצות־הברית, צרפת, איטליה, יוון, תורכיה, קפריסין, דנמרק ופינלנד, כדי שיתקנו ליקויים מסויימים במערכת בטחון התעופה שלהן. כמה מהם כבר השיבונו על נכר־נותם לכך. פנינו גם אל חברות התעופה כי יבטלו את תחנות־הביניים מישראל ואליה, לבד מן הקווים למזרח התיכון והאטלנטיק. "אייר פראנס" ביטלה בעקבות זאת את תחנת־הביניים באתונה.

אך מוטב שלא נשלה את עצמנו. זהו מאבק ומאמץ מתמשך. אין אמצעי או מהלך אחד שיכול להביא לפתרון מוחלט של הבעיה. יחסי התעופה מושחתים על הדדיות, וקווי התעופה הם ארוכים ומבוססים על חוליות ושלבים שפגיעותם רבה.

בכוונתי להביא בזמן הקרוב לממשלה ולכנסת הצעת חוק הטיס (בטחון בתעופה האזרחית), שעיקרה הם: מפעיל כלי טיס ישראלי או בישראל או מפעיל נמל־תעופה, תיאסר עליהם ההפעלה אלא אם כן ינקטו אמצעי בטחון כמפורט בגוף החוק. כמו כן ייאסר על מפעיל כלי טיס כזה להוביל כל אדם שלא יסכים לביצוע חיפוש בו או במטענו כדי לקבוע אם הוא מכיל כלי נשק או חומר חבלה כלשהו.

אני סבור שחובתנו להדגיש כי אל לנו לנוח על זרי הדפנה של אנטבה או להשלים עם אי־מעש של מדינות וחברות תעופה זרות. יש לנו עתה צידוק מוסרי ולאומי בעל תוקף עליון לתבוע ממדינות ומגורמי תעופה להגביר את מאבקם בטורר האווירי. כל עוד תהיה יד רכה בנמל־תעופה אחד, כל עוד תשרור רשלנות במטוס אחד, כל עוד תהיה היענות לסחטנות ותוקפנות של פיראטים באוויר, יימשך האיום על נוסעים חפים מפשע, והשיבוש של מערכת התעופה הבין־לאומית עלול לגבור. על כן, בנוסף על תביעתנו להגברת בטחון נמלי-התעופה והמטוסים ראוי כי יקום אירגון בין־לאומי של מדינות

שרי-התחבורה ג. יעקבי :

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, בטחון התעופה והטרור האווירי הפכו לנושא חיוני ומרכזי. בהחלט היתה מצדקת העלאתו על סדר־היום של הכנסת, אם כי אינני בטוח שראוי שמליאת הכנסת תדון בו, לא רק משום שחלק מן הנושאים ויסודות המידע הם חסויים בהקשר זה, אלא גם משום שאינני סבור שיש טעם בקיום דיון במליאה בנוכחות כל כך מצומצמת, אשר אינה דווקא מדגישה את חשיבות העניין.

מנחם בגין (הליכוד):

אם הנוכחות היא כל כך מצומצמת, אפשר לדון בזה בסודיות.

שרי-התחבורה ג. יעקבי :

לכן אני בהחלט מציע שוועדת החוץ והבטחון תדון בנושא זה.

הפיראטיות באוויר הולכת והופכת למחלה ממארת בעולם הפתוח שאנו חיים בו, המושתת על חיפוש תנועה, חופש תנועה המבוסס על התעופה האזרחית. בשנים 1968–1975 נערכו בעולם כולו כ־370 חטיפות ונסיונות חטיפה של מטוסים. אירגוני המחתלים הפלשתינאים ביצעו, מאז חטיפת מטוס "אל על" ל"אלג'יריה בשנת 1968, 30 חטיפות ופיגועים במטוסים ו־3 התקפות בנמלי־תעופה. בפעולותיהם בלבד נהרגו יותר מ־200 אזרחים, ועוד רבים נפצעו.

חטיפת מטוסים נוגדת כללים יסודיים והכרחיים, שהחברה הבין־לאומית והתעופה האזרחית חייבות להיות מושתתות עליהם. אִמְנֶת־טְרוֹקוֹי שנחתמה ב־1963 ואִמְנֶת־הָאָג מ־1970 קובעות הלכות ברורות בתחום זה. בין השאר נקבע בהן כי "חטיפת מטוס בכוח או באיום שלא כדין היא עבירה" וכי "כל מדינה שבשליטתה מטוס חטוף חייבת להחזיר את השליטה בו לקברניטו ולהתיר לנוסעיו ולצוותו להמשיך בדרכם". הן מחייבות "מדינה אשר הגיעו אליה חוטפי של מטוס, להענישם או להסגירם למדינה אשר מטוסה או נוסעיה נחטפו". גם "אי. קי.או." — אירגון התעופה הבין־לאומי, לא חסך בהחלטות חד־משמעיות בנושא זה. כך, ב־30 ביוני 1970 גינה האירגון כל מעשה אלימות המסכן את התעופה, קרא למדינות החברות בו להרתיע ממעשים כאלה, להבטיח ענישת מב־ציעיהם ולשתחרר כל מטוס חטוף, על נוסעיו וצוותו.

אולם בכל אלה, כפי שהתברר פעמים רבות, אין כדי למנוע, להרתיע או להעניש מעשי אלימות ופיגוע בנמלי־תעופה או חטיפת מטוסים. מגמת הפיוס הרווחת בעולם כולו, ובמיוחד ההשלמה הגוברת והולכת עם אש"פ, יוצרות אקלים ואווירה נוחים לריבויים של מעשים אלה. ישראל, לדאבון לבנו, משלמת לא אחת את מחיר מחודל־הן של מדינות אחרות וחברות תעופה זרות. כך גם בקשר לאירוע האחרון אשר התרחש עם חטיפתו של מטוס "אייר פראנס" לאחר המראתו מאתונה. המחלל היה באח־ירותם של גורמים שמחוץ לישראל, ויותר ויותר מתבהר כי אין תחליף ליזמתנו ולפעולתנו שלנו.

ישראל היא אי גיאופוליטי, הסגור מכל צדדיו על־ידי מדינות שאין לנו עמן קשר יבשתי. חיוניותו של הקשר האווירי התקין לישראל היא בדרגת חשיבות על־יונה. קשר זה מקוים באורח סדיר, נוסף על "אל על", על־ידי 16 חברות תעופה זרות, וכן בבעגה מסויימת על־ידי כ־6 חברות־שכר נוספות. הטיסות לישראל וממנה

— הצעות לסדר-היום (יעקבי, קשת, דרניצקי); חוק פיצויי פיטורים (תיקון) (קשת, שחל, אמיר, גיבלבר, ברעם) —

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון.

היו"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת דרניצקי (יודין), האם אתה מסכים להצעת השר?

יהודה דרניצקי (יודין) (המערך):
אני מסכים.

היו"ר ב. צ. קשת:

לפנינו הצעה אחת — להעביר את ההצעה של חבר-הכנסת דרניצקי (יודין) לוועדת החוץ והבטחון. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

אשר החליטו להיאבק במשותף נגד גנע זה, אירגון נגד טרור, אירגון אשר יהווה מסגרת לחילופי מידע על איומים בעוד מועד, לשיתוף פעולה בפיתוח אמצעים וכלים להגברת בטחון התעופה, להתנגדות לכל סחטנות ואיום, להעמדה לדיון בכל חומרת הדיון של פושעי השוד האווירי שהפך למכת העולם של מינו.

ראשית התעוררות מבורכת היא ההחלטה שקיבלו אתמול תשעה ראשי ממשלות של מדינות השוק האירופי המשותף — להילחם נגד חטיפת מטוסים וחטיפת בני-ערובה, והעמדתם לדיון של חוטפים.

לישראל, אשר יותר מכל מדינה אחרת פועלת להגברת בטחון התעופה והשליכה חיי בניה מנגד לא אחת על-פי צו מוסרי ולאומי עליון נגד סחטנות ואיום — לישראל זכות וחובה לתבוע שיתוף פעולתן של מדינות העולם החפשי במאבק זה.

ז. חוק פיצויי פיטורים (תיקון), תשל"ו—1976 *

(הצעת חבר-הכנסת מ. שחל)

יצטרף לשורת המקרים המזכים אדם לקבל פיצויי פיטורים. זו הפכה להיות זכות אלמנטארית ביחסי עובד ומעביד, והייתי מבקש שהכנסת תאשר את הצעת החוק ותעביר אותה לוועדה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

האם לא רצוי להרחיב את זה גם על משרות ציבוריות אחרות?

משה שחל (המערך):

אני מציע לא לערב שמחה בשמחה. יש תיזה האומרת שאולי חוק פיצויי פיטורים ייבלע בחוק הפנסיה הנדון עתה. אני מתקרבם בינתיים לבחירות לרשויות המקומיות. מקום התיקון הוא בחוק פיצויי פיטורים. אני מבקש מאת השר להסכים להעברת החוק לוועדה.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות הדיבור לשר העבודה, לתשובה.

שר-העבודה מ. ברעם:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דברי הפתיחה הקצרים של חבר-הכנסת שחל מחייבים גם תשובה לא פחות קצרה. אנחנו אמנם נזהרים עכשיו מלהיטות לחיי-זק המגמה של פיצויי פיטורים, כאשר אנחנו דנים על חוק הפנסיה. אולם מה שמציע חבר-הכנסת שחל זה דבר שנוגע למגזר מסוים. עלינו לעודד הליכה של אנשים לעבודה ציבורית, וחשוב שהם לא ייפגעו כתוצאה מכך. אין כל יסוד שנחשוב שתוך שנה או שנה-יחצי חוק הפנסיה יאושר עלי-ידי הכנסת. ואני מסכים עם המציע שבהתחשב בזה תעביר הכנסת את הצעת החוק שלו לוועדת העבודה, להכנה לקריאה ראשונה. אין ספק שהוועדה, לאחר דיון ושיקול מעמיק ולאחר שמיעת נציגי המעסיקים וההסתדרות, תביא את החוק לקריאה ראשונה. אני תומך במגמה שבחוק זה ומציע להעבירו לוועדת העבודה.

היו"ר ב. צ. קשת:

הנושא הבא בסדר-היום — הצעת חוק של חבר-הכנסת שחל: חוק פיצויי פיטורים (תיקון), תשל"ו—1976. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אפטור את הכנסת מחלק של הזמן שמוקצב לי במסגרת זו, ואסתפק בדקות מספר כדי להסביר את הצעת החוק.

מדובר בתוספת לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963. ההצעה היא להוסיף בסעיף 11ב סעיף שיקבע פיצויים לנבחר לרשות מקומית, בזו הלשון: "מי שנבחר לכהן לתפקיד ציבורי ברשות מקומית והפסיק את עבודתו על-מנת לכהן בתפקידו כאמור, יהיה הוא או שאיריו זכאים לפיצויי פיטורים אם נתקיימו בו אחת מאלה: (א) פרש מעבודתו לצורך מילוי כהונה נבחרת ברשות מקומית; (ב) סירב מעבידו לשמור את זכויותיו במקום עבודתו ולהתיר לו לצאת לחופשה ללא שכר".

לקראת מועד הבחירות לרשויות המקומיות מתעוררת הבעיה של זכאות לפיצויי פיטורים או חובת השמירה של מקום עבודתם הקודם של הנבחרים לתפקידים ראשי הרשויות המקומיות או סגניהם. כיום אין חובת תשלום פיצויי פיטורים לאדם שנבחר לכהונה בשכר ברשות מקומית, ואף אין חובה לשמור את מקום עבודתו. עובדה זו מצמצמת את מספר המועמדים שברצונם להיבחר לכהונה ברשות מקומית.

הצעת החוק באה לכלול בחוק פיצויי פיטורים זכאות לפיצויי פיטורים לאדם שנבחר ומכהן בשכר ברשות מקומית, כאילו פוטר, או לחייב את המעביד לשמור לו את זכויותיו במקום עבודתו, אם וכאשר יסיים את כהו-נתו.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהתיקון נחוץ כדי לעודד אנשים רבים ככל האפשר להתמודד על בחירה לראש רשות מקומית או סגן בשכר. אני מניח שהתיקון

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק פיצויי פיטורים (תיקון), תשל"ו-1976, לדיון מוקדם בוועדת העבודה נתקבלה.

ח. הצעות לסדר-היום

1. הרחבת החניכות והגדלת שעות הלמידה

היו"ר ב. צ. קשת:

נשמע עתה הצעה לסדר-היום, של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, בנושא: הרחבת החניכות והגדלת שעות הלמידה.

שושנה ארבל-אלמולינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפי הנתונים הסטטיסטיים שפורסמו על-ידי משרד החינוך והתרבות היו בשנת תשל"ו-1976 221,200 צעירים בגיל 14 עד 17. אלה ארבעה שנתונים המהווים את העתודה לצה"ל וכוח העבודה למשק בשנים הקרובות. התפלגות המחזוריים האלה בהתאם לעיסוקם של הצעירים היתה: 169,000, המהווים 76.5%, למדו בבתי-ספר על-יסודיים, עיוניים, מקצועיים וחקלאיים; 15,000 נערים, המהווים 6.7%, נמצאים במסגרת החניכות. זאת אומרת, הם עובדים וחייבים ללמוד יום בשבוע; 17,000 נערים עובדים, אך אינם כלולים במסגרת החניכות, ורק מועטים, כ-2,000 מהם, לומדים יום בשבוע, וזה אף שהכנסת קיבלה חוק שלפיו יש לכלול את כולם תוך 5 שנים במסגרת לימודי יום בשבוע; 20,200 חניכים, המהווים 9.1%, אינם עובדים ואינם לומדים, עם כל המסקנות הקשות הנובעות מעובדה מצערת זאת.

כבוד היושב-ראש, ברצוני להתעכב בדברי על שלוש הקבוצות האחרונות שכלולים בהן כל אותם נערים שאינם נמצאים במסגרת בתי-הספר העל-יסודיים ושרק חלק מהם נמצאים יום בשבוע בבית-הספר לחניכות. רבות דובר על הנוער במצוקה. יש לציין שגם נעשה לא מעט בטיפול וטיפול נוער זה, אך עם זאת הפער בין ההכרחי למצוי עדיין גדול מזה שהחברה הישראלית יכולה להרשות לעצמה.

אני רואה חובה נעימה לעצמי לציין בהערכה את הגישה החיובית, את הרגישות והמסירות של עובדי האגף להכשרה והשתלמות מקצועית במשרד העבודה, בגישתם ובטיפולם בבעיית החניכות. כמו כן ראויות להערכה הרשתות המחזיקות בתי-ספר לחניכים, כמו "עמל", "אורט", מועצת הפועלות ואחרים.

אך עם זאת מקננת בלבי לא אחת ההרגשה שהמורסדת והחברה לא מקדישים תשומת-לב מספקת לבעיה זו, ואין איוון בהקצאת משאבים כספיים לטיפול מסגרתם של בתי-הספר לחניכות, וקיימת כעין השלמה עם העובדה של קיום 2 רבבות נערים שנשלטו ממסגרת הלימודים ולא נקלטו עדיין במסגרת העבודה. חסרה בציבור הרחב תודעה לגבי חשיבותם של בתי-הספר לחניכות, וכמו כן חסרה הערכה של חשיבות העבודה הנעשית במסגרת חניכות זו, שהיא לגבי חלק מהתלמידים הלומדים בה קרן אור. במסגרת החניכות לומדים נערים שהגורל התאכזר להם, והם נאלצים עוד בגיל צעיר לנטרש את ספסל הלימודים ולהתחיל בעבודה, לא תמיד באווירה

מחנכת. נערים אלה הם פרי של מצוקת החברה הישראלית, דבר המחייב דאגה וטיפול הן בין כתיב בית-הספר, הן במקום העבודה והן במשפחה.

ניתוח המצב המשפחתי של התלמידים מבחינת ההכנסה, צפיפות הדיור ורמת ההשכלה של ההורים מבליט בצורה ברורה שיותר מ-95% מהתלמידים הלומדים בבתי-הספר לחניכות כלולים בקטגוריה של נוער במצוקה, שהמאפיינים שלו הם: הכנסה נמוכה של המשפחה, צפיפות בדיור וחוסר יכולת של ההורים לסייע בלימודים. ברצוני להוסיף מרכיב נוסף, שרוב המטפלים במסגרת נוער במצוקה מתעלמים ממנו ללא הצדקה, והוא: המצוקה הסביבתית. זאת אומרת, השכונה, ההווה החברתי בשכונה, ברחוב ובבית המגורים. לא אחת מתבטל אחד או שניים מהמרכיבים המאפיינים את המצוקה, אך נשארת המצוקה הסביבתית, והיא מטביעה את חותמה על עיצוב דמותו הרוחנית ואופיו של הנוער הצעיר.

לפי נתונים שנאספו בבתי-ספר של רשת "עמל" של ההסתדרות, בהם לומדים כ-60% מכלל החניכים במדינה, מתברר ש-81% מכלל החניכים הם ממשפחות שבהן יותר מ-5 נפשות; 50% הם ממשפחות מעל 7 נפשות, כשיותר משני-שלישים מהם מתגוררים בצפיפות של שלוש נפשות ויותר בחדר אחד. השכלתם של 92.4% מהורי החניכים היא יסודית ולמטה מזה, כאשר רק 3.7% הם בעלי השכלה על-יסודית.

נתונים אלה של הכנסה, צפיפות, רמת השכלה של ההורים צריכים לשמש סימני-דרך לפעולה שחייבת להיות עשות בבתי-הספר לחניכים, במקום העבודה ועל-ידי המחנכים גם בקרב המשפחות, וזאת תוך דאגה לכלול בבתי-הספר את כל הנערים העובדים, ולא רק את אלה שחוק החניכות חל עליהם. יש להרחיב ולהעמיק את הפעולה החשובה והמבורכת הנעשית על-ידי משרד העבודה בשיתוף רשת "עמל" והנוער העובד, באירגון ובטיפול בקבוצות עבודה המורכבות מנערים שאינם עובדים ואינם לומדים והמועסקים לרוב במחנות צה"ל. אני רואה כחובה נעימה לעצמי לציין בהערכה והוקרה את הטיפול המסור של אנשי הצבא בנערים אלה.

אדוני היושב-ראש, בתי-הספר לחניכים, שבהם לומדים יותר מ-12,000 תלמידים יום אחד בשבוע, משמשים לגבי הנערים הלומדים בהם את המסגרת החינוכית היחידה שלא רק רוכשים בה השכלה וידע מקצועי אלא גם מקנים בה ללומדים ערכים חברתיים ותודעה לאומית. לגבי רוב רובם של החניכים יום הלימודים, שבו הם מרגישים את עצמם כתלמידים לכל דבר, הוא פינה חמה שבה הם זוכים ליד מחנכת ומכוונת, ליחס חם ולתשומת-לב ולכוננות לסייע להם לפלס דרכם בעתיד.

על-מנת להרחיב את ההשכלה והידע המקצועי המוקדם לנערים ולהעמיק את הפעולה היתכנית-חברתית

ובצורה מתוכננת בהתאם לפונקציות שהם חייבים למלא. אך אסור להתעלם מכך שחלק מבתי-הספר נמצאים במבנים שאינם הולמים את התפקידים המוטלים עליהם. המחסור בכיתות לימוד והעדר סניטאריות גורמים צפיפות וקשיים בביצוע מערכת הלימודים. הגדלת מספרן של שעות הלימוד, כפי שאני מציעה — ואני מקווה שגם שר העבודה תומך בכך — מחייבת הרחבת בתי-הספר הקיימים והקמת בתי-ספר נוספים.

ברצוני לציין בסיפוק שנמסר לי שבשנת תשל"ז ייפתחו שישות השרב נוספים לחניכים, דבר שיאפשר קליטת תלמידים נוספים ושיפור תנאי הלימוד. אך עם זאת עדיין רב החסר. רוב בתי-הספר לחניכים מחוץ סרים אולם ספורט ומגרשי ספורט שבהם אפשר לרכז פעולה גם בימים שבהם החניכים אינם לומדים.

מכל הבחינות רצוי שבית-הספר לחניכים יהיה מרכז קהילתי בשעות הערב לתלמידים הלומדים בו. כי נוכחנו לדעת שרוב התלמידים של בתי-הספר לחניכים אינם נקלטים במתנ"סים הקיימים, ורצוי שבית-הספר ייפחך בשעות הערב למועדון חינוכי, ועל-ידי כך ישתחרר את הנער מתהשפעה ההרסנית של הרחוב.

הציוד המצוי בסדנאות בחלק גדול מבתי-הספר איננו מספיק ואיננו חדיש. אמצעי ההמחשה אינם מספיקים, וכל זה מחליש אצל החניכים את המוטיבציה ללמידה ולהתמחות מקצועית.

נוכח העובדה שחלק גדול מהחניכים עובדים בבתי-מלאכה שלא תמיד מצוידים בציוד חדיש יש הכרח מבחינה מקצועית ומבחינה פדגוגית להקנות להם את הידע לשימוש במכונות חדישות בבתי-הספר, ועל-ידי כך להכשיר אותם ליעדים שיצטרכו למלא בתעשייה.

אדוני היושב-ראש, לפי המספרים שמסרת בראשית דבריך יש עוד כמה אלפי נערים החייבים ללמוד בהתאם לחוק, אך הם לא הגיעו לבית-הספר או הפסיקו את לימודיהם במשך השנה. הסיבות לכך הן שתיים: חוסר נכונות מצד המעסיק לאפשר לחניך להיעדר מהעבודה ליום אחד וחוסר נכונות מצד החניכים ללכת לבית-הספר באשר הם מעדיפים להתחבר יום נוסף או לראות ביום הלימודים יום מנוחה נוסף. אני יודעת שנעשית פעולה על-ידי משרד העבודה וקציני ביקור מיוחדים לאתר את החניכים במקומות העבודה ולדאוג שיבקר בבתי-הספר. אך פעולה זו, בגלל מחסור בכוח-אדם מספיק, אינן כבוחה לאתר את כל החייבים ללמוד ולת-בוע לדין את המעסיקים המונעים מהחניכים את יום הלימודים.

רצוי, לדעתי, שהסמכות לפיקוח במקום העבודה תוקנה למורים בבתי-הספר ולמדריכי הנוער העובד, ועל-ידי כך יתאפשר פיקוח רצוף וצמוד ויישום החוק כל-שונה.

ברצוני להפנות את תשומת-לבו של שר העבודה לכך שחוק החניכות מחייב את המעסיק ללמד את החניך ולא לנצל אותו כעובד בשכר נמוך לעבודה פשוטה. ויש לי רושם שלא כל המעסיקים ממלאים את התפקיד המוטל עליהם. בתחום זה רצוי שילמדו מעמיתיהם בשווייץ, בצרפת ובגרמניה, הרואים תועלת כבד לעצמם ללמד ולהדריך את החניכים המועסקים על-ידם, לעקוב אחרי הלימודים בבית-הספר ולעודד את החניכים להמ-שיך בלימודיהם גם אחרי תום תקופת החניכות.

בקירבם, יש צורך להגדיל את סך כל שעות הלימוד במערכת השנתית. כיום לומדים החניכים מאקסימום 240 שעות לשנה, במסגרת 30 ימי לימודים, דבר שאיננו מועיל במידה מספקת. כבוד השר, הגיע הזמן שנלמד מהמצב הקיים בתחום החניכות במדינות מערב-אירופה ונגדיל בהדרגה את שעות הלימוד השנתית של החניכים. בטוחני שבסיוור שערך בבתי-הספר לחניכות התרשמת לחיוב מהנסיון שנעשה ב"מקס פיין" של רשת "עמל", אשר בו יש כיתות שתלמידיהן לומדים 3 ימים בשבוע ועובדים 3 ימים, כאשר שני חניכים צמודים למקום עבודה אחד ומתחלפים ביניהם במשמרת. מהדו"ח שנמסר מהנהלת בית-הספר נוכחתי לדעת ששיטה זו התקבלה ברצון על-ידי המעסיקים, על-ידי המחנכים, ומעל לכל על-ידי התלמידים והוריהם.

יודעת אני שקיום כיתות הלומדות 3 ימים בשבוע מחייב הרחבת המבנים, אך התוצאות מצדיקות כל מאמץ על-מנת להגדיל את מספר התלמידים הלומדים בשיטה זו. אני מציעה להגדיל בשלב הראשון את שעות הלימוד בשבוע ל-12 שעות, לעומת 8 שעות כיום. הגדלת מספר השעות לא תפגע במעסיקים, כי כיום עובדים החני-כים 40 שעות במשך 5 ימים, בו בזמן שנערים זכאים לעבוד 7 שעות ביום על-פי החוק, ויצא איפוא שהמ-עסיק משוחרר כמעט לחלוטין מלתת את חלקו בחינוך הנער שעובד אצלו.

בהזדמנות זו ברצוני להדגיש וגם להציע לאמץ לעצמנו את השיטות הקיימות בצרפת ובשווייץ, שבהן נושאים המעסיקים בחלק הארי של ההוצאות לחניכות על-ידי תשלום אחוז מסויים ממחזור שכר העבודה המשולם על-ידם לקרן ממשלתית, המממנת את החני-כות. הגיע הזמן להטיל במידה מסוימת על המעסי-קים את הדאגה גם לימון הוצאות החינוך המקצועי, ויהיה זה על-ידי השתתפות בקרן המיועדת למטרה זו או על-ידי תשלום שכר לימוד בעד החניך לבית-הספר שבו הוא לומד. כי אין ויכוח שכיום, יותר מאשר בעבר, ממלאים החניכים תפקיד חשוב במערכת העבו-דה, בתעשייה ובמלאכה.

כבוד השר, הנני מציעה גם שכל חניך, בתום תקו-פת החניכות וטרם גיוסו לצבא, יקבל חופשת לימודים פת שבועיים על חשבון המעסיק, בשבועיים אלה ילמד החניך בבית-הספר לחניכות לימודים מרוכזים, יקנה לו ידיעות בתחום האזרחות, תולדות העם, ידיעת הארץ, ועל-ידי כך יוכשר מבחינה ערכית וחינוכית לתפקידים ולמשומות שיוטלו עליו בשנות שירותו בצה"ל.

אדוני היושב-ראש, הרחבתה והעמקתה של החני-כות, והשיתובת האזרחית והחברתית היא צו השעה, מותנות בכמה תנאים: (1) הבטחת תנאים פיסיים נאותים לבתי-הספר לחניכות, ציוד משובל וחדיש ואביזרי המחשה; (2) מערכת חינוך המותאמת להרכב האוכלוסיה של בתי-הספר, תוך ציבת מוטיבציה ללימוד; (3) הע-מקת הפעולה החברתית בבתי-הספר; (4) שיתוף ההורים והפעלתם בדאגה לקידום הנער בעבודה ובלימודים; (5) הגברת הפיקוח על מקומות העבודה ודאגה לכך שכל הזכאים והחייבים ללמוד יעשו כך; (6) דאגה שמקום העבודה והמעסיק ימלאו את חובותיהם לגבי החניך כפי שהחוק קובע; (7) העלאת התדמית והיוקרה של החניכות בכלל ושל בתי-הספר לחניכים בפרט.

אדוני היושב-ראש, אפשר לציין שמספר בתי-ספר לחניכים שהוקמו בשנים האחרונות נבנו בטוב טעם

נכון הדבר שהמבנים בבתי-הספר לחניכות בכמה מקומות אינם מניחים את הדעת ומקשים קיום פעולה תקינה. לצערי הרב אין מודעות לבעיותי של חלק זה של הנוער, שהוא אולי הנתון במצוקה הגדולה ביותר. אני יודע שיש רגישות בבית זה כאשר דנים על התינוך בכיתות י"א של בית-הספר התיכון העיוני. אינני חש ברגישות זו לגבי הנוער הנמצא במסגרת החניכות לא אצל המטפלים בנושא ולא אצל הקובעים מדיניות העדיפויות במסגרת התקציב.

אציע בסיום דברי להעביר את הצעתה של חברת הכנסת ארבלי-אלמוזלינו לוועדת העבודה, אבל ברצוני לומר מלים מספר כדי להגמיל את הפרופיל וכדי שלא תהיינה ציפיות רבות מדיון זה, כי אחרי הכל ה"עוגה" מחולקת מראש. מספרים שהמנות קפלו, שר האוצר הראשון של מדינת ישראל, היה אומר שלגבי מי שבא לבקש הקצבה של מיליון לירות הוא היה במצב מצויין, כי הוא יכול היה לומר: אין לי. מה שמציעה חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו הוא ממש סוציאליזם בימינו. אינני רוצה ליצור ציפיות. אינני מציע שאנחנו בצורה כל כך מהירה וכל כך מזורזת נעשה כמה וכמה דברים, שאני אמנם מסכים אתם. נכון שאין מודעות מספקת בנושא זה.

אני מציע שלא נרבה כל כך לומר מה מוטל על נותן העבודה בעניין החניכות, די אם נקים את החוק. אני איש "הנוער העובד" מלפני הרבה שנים. טיפלתי בעניין זה. יש הרבה הישגים שהשגנו, ואנחנו רוצים לסגת קצת מהם.

החובה שחייבנו מעביד לקבל לעבודה נער לפני גיוס לא הביאה לנו תועלת. מי הוא נותן העבודה? או שאתה מטיל זאת על הייצור או שאתה מטיל זאת על התקציבים. אין מקורות נוספים. אם אתה מטיל על הייצור, הוא עומד בהתחרות קשה. אם אתה מטיל על מעסיק ציבורי — אתה מכביד עוד יותר.

אם תהיה המלצה כזאת בוועדת העבודה, אני רוצה ליישם אותה. אם ההצעה היא להטיל את חובת הפיקוח על המורים ועל המנהלים — הלוואי, חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, והיתה מודעות בקרב המדריכים כפי שהיא באה לידי ביטוי בדבריה, אני הייתי או לא רק שמח, אלא אף מאושר. לצערנו זה לא תמיד כך.

לא הייתי רוצה שאנחנו נחשוב שאפשר להחליט על כך ברגע אחד. העניין הזה טעון שיפור ותיקון יסודי מאוד. הודעתי שאני לא אלך לכנסת בטרם תהיה החלטה מוסכמת של ועדת השרים, שהיא תהיה בסמכות הממשלה כולה. אם אני באה את הדברים לוועדת הכנסת, אני רוצה שהם ייושמו.

הואיל והשאלה רצינית למדי, אני רוצה למסור בהודמנות זו: אני בהחלט בעד עשיית מיפקדים, לא סקרים, של נוער שאיננו עובד ואיננו לומד. אם אני קורא בעתון 52 בן-נוער בקטמון אינם לומדים ואינם עובדים, זה כנראה מוזר בעיני. יכול להיות. כל אחד עושה לעצמו סקרים.

לאור חשיבות הנושא ולאור העובדה שהנושא עומד גם לפני ועדת השרים לענייני רווחה וגם לפני הממשלה כולה, טוב יהיה אם ועדת העבודה של הכנסת תשמע את כל הגורמים הנוגעים בדבר. צריך לחשוב גם על החינוך העל-יסודי העיוני, מקומו ומעמדו, לעומת החינוך המקצועי. היו שנים כשנער או נערה, כשנשלחו

בשנה האחרונה התבשרנו על נוהג חדש — שמפ"עלים גדולים הלכו בעקבות מפעלים בחוץ-לארץ באי-מוץ קבוצות ספורטיביות כאמצעי פרסומי וכעידוד לענפי הספורט, ועל מגרשי הכדורגל והכדורסל מופיעים ספורטאים כשעל חולצותיהם שמותיהם של מפעלים שונים. איני עיני צרה בכל פעולה שיש בה עידוד של הספורט והספורטאים. אולם מפליא אותי שלא נמצא עדיין מפעל בישראל — לא בסקטור הציבורי ולא בסקטור הפרטי — שיגלה יוזמה לאמץ בית-ספר לחניכים או בית-ספר מקצועי, ובכך יתרום תרומתו לקידום החינוך המקצועי במדינה, דבר המקובל בכל הארצות המתועשות בעולם.

אדוני היושב-ראש, הכל מדברים על הצורך בהגדלת הייצור התעשייתי, דבר שביא להגדלת היצוא. מוסכם על הכל כי זהו האמצעי הבדוק לפתרון הבעיה האקונומית של הגרעון במאזן המסחרי. כולם חוזרים על הסיסמה "עם הפנים אל הייצור". מתוך סקר חלקי, שנעשה לפני שנתיים על-ידי רשת "עמל" במספר מפעלי תעשייה באזור דן, מתברר שרוב רובם של הפועלים שנקלטו בתעשייה בחמש השנים האחרונות באו ממסגרת החניכות ומבתי-הספר התיכוניים-מקצועיים. תלמידים שלמדו בבתי-הספר העיוניים כמעט ולא נקלטו בתעשייה. הגיע הזמן שבמקום דיבורים על "עם הפנים לייצור" נרכז את הדאגה להבטיח ידיים לייצור. וידיים אלה מצויות בראש וראשונה בבתי-הספר לחניכים. על-ידי הרחבת התשכלה והידע לחניכים הולמים בבתי-הספר המקצועיים, וחינוכם לראות בעבודה היוצרת ערך עליון בחברה הישראלית, נתרם תרומה נכבדה למשק, לחברה ולמדינה. דבר זה מחייב הקצאת משאבים כספיים ליישום המטרה. אינני מבינה עד היום מדוע מתקציב הרווחה המוקדש לטיפול בנוער המצוקה לא הוקדשו סכומי כסף לפעולה בתחום בתי-הספר לחניכים, שמרכז בהם רוב רובו של הנוער במצוקה. אני מקווה שדבר זה יבוא על תיקונו עכשיו.

יש הכרח להעלות את יוקרת החניכות ואת יוקרתם של בתי-הספר לחניכים. אני מציעה לשר העבודה להגדיר בתי-ספר אלה כבתי-ספר מקצועיים לחניכים, כפי שנהוג בארצות מספר באירופה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת לקיים דיון במליאה בנושא זה.

היו"ר ב. צ. קשת :

שר העבודה ישיב על ההצעה.

שר-העבודה מ. ברעם :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני משבח את חברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו על ההרצאה הממצה והמקיפה על בעיות הנוער והחניכות. לצערי, אף שהשעה איננה כל כך מאוחרת, מקשיבים להצעה בין חברי הכנסת לא היו. דבר זה יש בו כדי להדאיג.

אני מסכים עם דבריה של חברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו, שהציגה את הבעיה בכל חומרתה. ואני מצטער לומר לבית שעדיין אנו רחוקים מיישום החוק בנושא זה הלכה למעשה. אולם ביזמת משרד העבודה הוצג הנושא לפי ועדת השרים לענייני רווחה, הפועלת כממ"שלה בנושא זה. אני רוצה לקוות שיעלה בידינו להביא לכך שוועדת השרים לענייני רווחה תקבל החלטות מעשיות אחדות בשניים, שלושה תחומים הנראים לי כחשובים ביותר.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):
אני מסכימה.

היו"ר ב. צ. קשת:

לפנינו הצעה אחת — להעביר את ההצעה של חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו לוועדת העבודה של הכנסת.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה נתקבלה.

לחינוך מקצועי, ראו בזה פחיתות כבוד. אני חושב שאנחנו עברנו את התקופה הזאת.

העניין עצמו נכבד מכדי שיבורר בפורום רחב. אני מציע לחברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו לדון בוועדת העבודה במקום דיון כללי.

בהודמנות שנציג את תקציב 1977 נוכל לדון במלי-אה. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה.

היו"ר ב. צ. קשת:

חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, את מסכי-

מה?

2. ניצול פועלים ובני משפחותיהם במושב אשכול

אנחנו משופעים בבעיות קשות וחמורות, אין זה עניין לכנסת אלא למי שמטפל בכך. אני מרשה לעצמי להגיד שזה עניין לכנסת. נכון, רק 60 משפחות, אמנם משפחות ברות ילדים — על 60 משפחות יש יותר מ-400 נפש במושב הזה. אבל גם מצערן של 60 משפחות אסור להתעלם.

מי שקורא על מה שנעשה שם, על האווירה שקיימת שם ועל הניצול שקיים שם, רואה שיש להתעלמות לחלוטין מהחוק במדינת ישראל, מהנורמות המקובלות של מדינת ישראל.

איש ציבור בכיר בנגב אמר, ואני מצטט ממה שנכתב בעתון "מערב": "במספר מושבים בנגב נעשים מעשים שקשה להאמין שחברי מושבים במדינת ישראל הם העושים אותם... "המעשים מעידים על חולי וניוון חברתי מתקדם. משרד החקלאות, הסוכנות ותנועת המושבים אינם תופסים עד היכן מגיעה ההתדרדרות. מושבים אלה, במיוחד אשכול, מפקיעים את עצמם מכל הנורמות שהיו מקובלות בתנועת ההתיישבות. את אשכול צריך לחזור ולספח למדינת ישראל".

אבל אשכול היא חלק ממדינת ישראל, והכנסת אחראית גם לרמה החברתית הקיימת שם. ואין אנו יכולים לעמוד מנגד במצב שקיים תקופה ארוכה, כש-אנשים במושב עוד לפני ארבע שנים כתבו מכתבים לנשיא המדינה, לראש הממשלה, לשר החקלאות, לתנועת המושבים, לברית פיקוח הקואופרציה, למשטרה — והכל ללא מענה?

מאיר פעיל (מוקד):

חברת-הכנסת בן-מאיר, באתי זה עתה מתל-אביב. שמעתי שאמרת שאני בתל-אביב.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אמרת שעזבת את ירושלים. לא ציינתי תל-אביב; אינני יודע לאן. אבל אני בכל זאת שמח שהגעת. התגעגעתי אליך. כשאתה אינך כאן ומפריע לי — אני ממש לא מרגיש בבית. עכשיו אני מרגיש יותר נוח. אני מבין שבאת מהאוכל. גם זה לגיטימי.

מאיר פעיל (מוקד):

לא. באתי מתל-אביב.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

במיוחד בשבילי? — כל הכבוד. במיוחד בשבילי? — אני באמת מעריך את זה.

היו"ר ב. צ. קשת:

הצעה אחרונה לסדר-היום, של חברת-הכנסת יהודה בן-מאיר: ניצול פועלים ובני משפחותיהם במושב אשכול. רשות הדיבור לחברת-הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחד מההישגים היפים ביותר של מדינת ישראל, אחת מהיציירות היפות ביותר של מדינת ישראל ושל הישוב היהודי המתחדש בארץ ישראל, זו ההתיישבות העובדת, על התנועה הקיבוצית ועל התנועה המושבית. זהו דבר שאין לו אח ורע בעולם. ההישגים החברתיים, החינוכיים, התרבותיים והכלכליים של ההתיישבות העובדת הזאת, של הקיבוץ והמושב היהודי בארץ-ישראל, הם באמת דברים לתפארת, שכל יהודי צריך להיות גאה בהם. משום כך, אדוני היושב-ראש, חמור הדבר שבעתים כאשר מתברר שבנוף היפה של ההתיישבות העובדת בארץ-ישראל קיימות, לצערנו, מובלעות, אזורים צחיחים, מובלעות שכאילו אינן חלק ממדינת ישראל.

בנוף היפה הזה של תנועת ההתיישבות קיימות מובלעות מסוימות שאין הדעת סובלתן. כאשר אנחנו קוראים מה שנעשה שם, קשה שלא להזדעזע — אפילו כאשר המדובר בחברי כנסת שאינם רגילים, בדרך כלל, להזדעזע כאשר נודע להם על תופעות חמורות בחיינו החברתיים ובאיכות החיים במדינת ישראל. אני, כמו חברי כנסת אחרים, מודה ומתוודה שלא היו ידועים לי הדברים, עד שקראתי את סידרת המאמרים מאת ישראל הראל בעתון "מערב", לפני שבועיים-שלושה שבועות, על מושב אשכול ועל המצב השורר שם. זוהי מובלעת של ניצול — ניצול מביש של ערבים, וגם ניצול ערבים צריך להוקיע כאן במדינת ישראל — ניצול של מיעוט על-ידי רוב, מובלעת של שחיתות, של הפקרות, של אלימות, של הפרת חוק בגלוי, כאשר גם המפירים מודים וגם המופקדים על שמירת החוק מודים שיש הפרות חוק למכבי; וכאשר בעצם לא נעשה שום דבר לתיקון המצב, שקיים זה שנים במושב זה.

אדוני היושב-ראש, נכון שבמושב אשכול חיות 60 משפחות בלבד, וזה לא הנושא הראשון של איכות החיים שאני מעלה כאן בכנסת, ואני יודע שיש חברי כנסת שאינם רואים זאת בעין יפה. חבל שחברת-הכנסת פעיל מיהר היום לעזוב את ירושלים; שאם לא כן ודאי היה מציע להוריד את הנושא מסדר-היום. יש חברים הסבורים שנושאים כאלה לא צריכים להטריד אותנו,

מצטט: "לפני חמש שנים בא מישוהו (לא אוכיר את השם) לאחותי באב"ר-כביר, ואמר שיש לו בחור טוב בשבילי, שעובד אצל מישוהו באשכול. אחרי כמה זמן לקחו אותי למשק של אותו אדם, והוא נתן אותי לאותו אדם לאשה. האיש הבטיח לי להביא במתנה בגדים ורהיטים. הוא לקח אותנו באוטו לבאר-שבע כדי לקנות לנו, בסוף אמר: אין רהיטים; וקנה לנו מיטה ישנה וכו'. אני אצלו אשה כל התקופה הזאת."

כנראה שהמושב לא רק דואג שיהיו לו ערבים שיעבדו אצלו בחצי-הינם, בלי תנאים סוציאליים, והוא משכן אותם בשטח; הוא גם דואג שיהיו להם נשים.

מאיר פעיל (מוקד):

איך אמר אליאב? עשה — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אתה מצטט מאחד מספריו, או ממה שאמר בעל-פה?

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת פעיל, אל תכניס כל דבר לוויכוח פוליטי. הרי גם לדידך, כשנחזיר את כל השטחים, יהיו כמה עשרות אלפי ערבים במדינת ישראל, וצריך למנוע שינצלו גם אותם. מה זה קשור לשטחים? צריך למנוע מצב של ניצול בידי הכפר.

דיברתי עם אנשים, חברי מושב, שדיברו בכאב לב, בחוסר יכולת להשתלט על הדבר.

ואני רוצה לקרוא, אדוני היושב-ראש, מה שאמר אריה נחמקין, מזכיר תנועת המושבים. הוא בעצמו ממונה על נושא זה, ואני מצטט: "בגלל הנעשה במושב זה, במיוחד בגלל הלנת הערבים והעסקתם בתנאי ניצול, הפסקנו כל מגע עם המושב. סובלים מכך, לצערי, גם חברים שאינם אשמים בנעשה. יש לנו דרכים מספר לטפל בפרשה, אם החברים השולטים לא יבינו שעליהם לחסל את התופעה". גם הוא אומר שיש חברים השולטים על אחרים. "אנחנו יכולים, למשל, למנות ועד ממונה, גוף הדומה לוועדה קרואה בעירייה שלא מאנשי המושב. אין ויכוח שהעסקת הערבים ומשפחותיהם תביא להרס המושב. אנחנו מקוים לגשת מיד למעשים באשכול ולא להסתפק בדיבורים".

אבל אני שואל: איך זה יכול להיות? ואני חוזר ואומר: אני משבת את העתונות הישראלית שמפנה את תשומת-לבנו לתופעות כאלה, למובלעות שקיימות בתוך חיינו, מובלעות מכוערות שצריך לשרש אותן. אבל איך זה בכל זאת ייתכן שמצב כזה קיים שנים, ונשלחים מכתבים לתנועת המושבים, לראש הממשלה ולכל אנשי המדינה, ועד שלא הגיע העניין וקיבל את הכיסוי בתענוג ועמד להיות מועלה בכנסת — לא התעוררו? מדוע צריך לחכות בדבר זה לרגע האחרון?

העתונאי שאל את מזכיר המושב: "האם זה מצדיק פלישה לקרקעות, פגיעה במיכסות המים וכל מה שכרוך בפלישה לקרקע של הכלל? עונה רחמים יונה: "כך זה מקובל: אנשים עושים דין לעצמם; מה לעשות?"

ובשאלה אחרת, בנוגע לפלישה לקרקעות, מזכיר המושב עונה: "נכון, כל אחד במושב שחלקתו גובלת בשטח שאין סביבו משבצת של חבר אחר במושב, כלומר בשטח ציבורי או ממשלתי — עושה דין לעצמו ופולש לקרקעות שאינן שלו". את זה אומר האיש עצמו. "אבל

ב-24 באפריל 1972, לפני יותר מארבע שנים, נכתב לראש-הממשלה דאז, גולדה מאיר, על-ידי מתיי-שבי המקום, תוך תיאור המצב המחפיר, הנורא, המדכא שקיים במושב הנה, שהוא חלק ממדינת ישראל, ולצערי הדברים נותרו ללא מענה. ואנחנו קוראים שם על תופעות שבאמת קשה להאמין בהן. קודם כל, תופעות של ניצול עבודה ערבית בצורה שכמעט אין לה אח ורע. ואני חושב שמעבר למחלוקת הפוליטית שלנו, של ניצים ויונים ושלמות הארץ, כולנו צריכים להיות מאוחדים בדעה שאזרחיה הערבים של מדינת ישראל זכאים להגנה בכל הדברים, ואנחנו צריכים להיאבק — וביתר שאת דווקא משום הגישות שבעניין — בכל תופעה של ניצול ערבים. וכאן אנו קוראים שתושבי המושב מכניסים למושב עשרות משפחות של ערבים, תוך ניצול מוחלט. ואגב, כששואלים אותם — מיד אמצא את הציטטתה —, כששואלים אותם כאן מדוע משלמים לערבים כאלף לירות לחודש בעד עבודה קשה במושב, הם אומרים: בעצם, כך צריך להיות. אבל כאשר כתב "מעריב" שאל את מזכיר המושב, יונה רחמים: "ותנאים סוציאליים וביטוח לאומי וקופת-החולים — אתם משלמים?" — ענה האיש: "לערבים — לא". כולם מודים שדבר כזה לא יכול להיות, שזהו מצב שנוגד את חוקת המושבים, שהוא מצב שנוגד את חוק המדינה. לא רק שיש כאן ניצול של עבודה ערבית, אלא יש פה הפליה אף בתוך המושב.

חביב שמעוני (המערך):

חבר הכנסת בן-מאיר, חוץ מאשר לקרוא את המאמר — האם טרחת גם לבדוק את העובדות?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כן. נפגשתי היום עם אנשים מהמושב. שוחחתי אתם, שמעתי אותם, ואתה יודע כמוני שאני לא בא במקום המשטרה, וגם אינני מציע שכאן נקבע את העובדות. נדמה לי שעל בסיס התיאור, על בסיס מה שאמר האנשים עצמם, אפשר לקבוע. ועוד מעט אצטט מזכיר המושב עצמו שאמר: אצלנו מפירים את המיכסות. "60%—70% של התוצרת של אחי, דודי ואבי, שמעבירים בשותפות את האדמה, משווקים בשיווק מאורגן; היתר הולך ישר לחנות שלנו בבאר-שבע". ויש תיקים של מועצת הירקות, שיש כאן שיווק בלתי-מאורגן. וחברים אחרים, שאינם נמנים עם החמולה השלטת, אינם מגיעים לכך. האמינו לי שאינני יודע באמת מי שייך לאיזו עדה; אין זה משנה.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת-ביניים)

אני שמח. זה בסדר. ואם יש דבר כזה — לפחות אני חושב שהדבר ראוי לדיון רציני. ואני לא מציע לקבוע את העובדות. אני לא מציע דבר אחר. אני מקווה שהשר יציע בשם הממשלה להעביר את העניין לוועדה, ונדון בכל התופעות הללו של ניצול הערבים, של ניצול עבודה ערבית, דבר מחפיר שצריך להיאבק נגדו, השתלטות של רוב על מיעוט. יש פה ניצול מזועזע. ושוב, אינני נכנס לפרטים. אני חושב שאין ויכוח גדול בכנסת כבנושא של גישוואין, של גישוואי תערובת. נדמה לי שכל העם היהודי יודע, ותמיד הדגשנו את עמדתנו בנושא. אבל מעל ומעבר לכך, יש כאן תיאור מזועזע של בחורה יהודיה המתארת איך באו אליה — והיא עצמה מתארת זאת — או היה תמורת 800 לירות. ואני

שר-העבודה מ. ברעם:

אדוני היושב-ראש, נכנסת נכבדה, אני חושב שחבר-הכנסת בין-מאיר נהג נכונה בהעלותו את הנושא הזה לדיון, אם כי אני חייב לתקן אינפורמציה ולציין כי העניין לא התעורר עם הפירסום ב"מעריב", וגם לא עם ההצעה לסדר-היום.

במסגרת החוק אנחנו נאבקים עם התופעות שבמושב זה במשך תקופה ממושכת למדי, אנחנו פועלים באמצעים החוקיים העומדים לרשותנו. לא עומדים לרשותנו אמצעים אחרים.

אני מבקש להביא לידיעתם של חברי הכנסת ולידי-עתו של היושב-ראש שרק בתודש האחרון תבענו לדין— לפני שהיתה רשימה כזו, כי, כפי שאמרתי, לא הכל התחיל עם הפירסום ב"מעריב" — פלושה מתיישבים אשר קיבלו קנסות בשיעורים משמעותיים למדי, של 3,000 לירות ושל יותר מ-2,000 לירות, אבל נראה שההכנסה שלהם מניצול היא גדולה פי כמה.

כאשר אומרים: הבה נדון, אני שואל, מה נדון? יש כאן עניין לא רק של אשכול, אם כי באשכול קיימת התופעה הבולטת ביותר. מכל מקום, אני מציע לא להר-חוב את היריעה אלא להתמודד עם הבעיה שבאשכול, כי שם, כפי שאמרתי, המצב חמור ביותר. לפי האינפורמציה שקיבלתי עובדים שם בניגוד לחוק שירות התעסוקה, יש שם ראיסים, יש שם משפחות של בדואים. אני מתפלא על שבמצב תעסוקה כה טוב כמדינת ישראל אפשר להשיג עובדים כאלה. נבצר מבינתי להבין היכן משיגים כוח עבודה כזה.

המרכז התקלאי, תנועת המושבים — כולנו בדעה שצריך להילחם בתופעה הזאת. אני מזכיר שבמושבים קיימת חובה של עבודה עצמית. אני חושש לומר שבהזדמנות יהיה עלי להביא לכנסת הצעה לדון בתופעות חמורות, אבל דייה לצרה בשעתה.

אדוני היושב-ראש, אינני רוצה שתהיה הרגשה כאילו העניין עלה והתעורר רק נוכח דבריו הכנים של חבר-הכנסת בין-מאיר. אנחנו נאבקים בנושא זה זה זמן. אם הכנסת תוכל לצייד אותנו בחוקים יותר מעשיים — מה טוב. אדרבה, שתהיה יומה של חברי כנסת, כי לשר, כידוע, יותר קשה להציע הצעת חוק פרטית. הוא צריך לעבוד "ייה דולורוזה", תזכירם למשרדים וכו'.

חוק שירות התעסוקה איננו מאפשר לנו להוריד אנשים העובדים בניגוד לחוק. זה היה דבר מקובל בשעתו, כשהיתה מלחמה על עבודה עברית ועל עבודה מאורגנת. אנחנו יכולים להביא את העברייני לדין, אבל לשופטים יש מצפון והגיון משלהם והם חושבים שקנס בסכום של 2,000 או 3,000 לירות הוא דבר משמעותי שצריך להרתיע. נראה שהעבירה משתלמת יותר.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה, שם יתקיים בירור ודיון ענייני.

בעד אי-תשלום תמורת אספקת מים אפשר להפסיק את אספקת המים, אבל אין עונשים למקרה של ניצול ועבירות הקשורות בחוקים ובתקנות.

אני חושב שאם ועדת העבודה תזמין את הגורמים השונים, את אנשי המרכז התקלאי, את אנשי תנועת המושבים ואנשי המושב — כי אין להסתפק במה שנאמר בעתונים — גם אנשים שלנו, וגם אנשי שירות התעסוקה, אולי תועלינה מחשבות לתיקון.

לא רק חברים מהחמולה שלי עושים זאת יש ביניהם גם מבני המשפחות של אלה שבאו אליך להתלונן".

אדוני היושב-ראש, אני חוזר ואומר: ברקע הכללי, בנוף היפה של תנועת המושבים, אין ספק שבעיה זו איננה ספציפית רק לאשכול. כתוב כאן, ומאשרים זאת גם אנשים אחרים, שבקרוב מושבים מספר בנגב מתפשט הגנע של ניצול מחפיר של ערבים. אבל לא רק ניצול ערבים לגופו; כי ניצול ערבים מביא גם לניצול יהודים, וניצול יהודים מביא לניצול ערבים, ואי-אפשר להפריד.

מאיר פעיל (מוקד):

והיה טוב אם הדיון היה יותר כולל. למשל: מה שעושים בקריית-ארבע, מה שעושים במושבים במקור מות אחרים, במפעלי תעשייה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

חבר-הכנסת פעיל, באמת. היום לא היתה לך הזדמנות לדבר באחד הנושאים, באיו הימנעות, או לדרוש הורדת הצעה? את המיכסה היומית של התקפה על קריית-ארבע גמרת. איזו מין השוואה היא זאת בכלל? חבר-הכנסת פעיל, אני רוצה לומר לך שמה שאתה עושה, זה מחפה על מה שקורה שם.

מאיר פעיל (מוקד):

לא.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כן, כי כאשר אתה אומר שהכל לא בסדר, אתה מחפה. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שנתרכז בנושא הזה.

אני שייך לאלה אשר חושבים שלערבים מגיעה הזכות לעבוד במדינת ישראל. זכותם לעבוד בתנאים שווים לאלה של היהודים, ולפנינו מצב שיש ניצול מחפיר של ערבים, ויש התעלמות מוחלטת מן החוק, יש הפקרות מוחלטת, יש קבוצה קטנה אשר משתלטת בכוח האלימות ואיננה מאשרת מיכסות מים וכל אחד יודע מה פירוש הדבר כאשר מקצצים למשפחה במושב את מיכסת המים שלה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע שהכנסת תדון בנושא זה. אני חושב שהיות שקיים מצב כזה, טוב שמישהו הפנה את תשומת-הלב לבעיה של אשכול, שהיא אינדיקטור לגנע חמור העלול להתפשט. אם לא ניאבק נגדו ואם הכנסת, באמצעות ועדותיה, ומוסדות אחרים לא יילחמו בתופעות אלה עד חרמה, הן עלולות להביא להיס של החיים החברתיים, לגיוון ולשחיתות שאין להם מקום במדינת ישראל. אם לא נצליח לעקור תופעות אלה מן השורש, הן עלולות להתפשט ממושב למושב, כי יראו שלית דין ולית דיין. זו בעיה חברתית ממדרגה ראשונה.

משום הנקודה היפה והחשובה של תנועת ההתיישבות צריך לדון בבעיה שהעליתי, כי אין בה מקום לתופעות האלה. אני סבור שמן הדין שניתן דעתנו לתופעה הזאת כדי לפגוע בשרשי הבעיה, לטפל בה ולמצוא את הדרך כים שבאשכול לא תהינה תופעות עגומות וחמורות כפי שהן קיימות שם, שאכן אשכול תחזור להיות חלק ממדינת ישראל.

הי"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לשר העבודה, לתשובה.

חוברת ל"ו, ישיבה שי"ט, ט"ז תמוז תשל"ו (14 יולי 1976)
— הצעות לסדר-היום (ברעם, קשת, בן-מאיר) —

היו"ר ב. צ. קשת :

חברי-הכנסת בן-מאיר, האם אתה מסכים להצעת
השר ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מסכים, אבל אולי מוטב שהנושא יידון גם
בוועדת הכלכלה. לכן כדאי אולי להעביר את הנושא
לטיפול של ועדה משותפת.

היו"ר ב. צ. קשת :

נעביר את ההצעה לוועדת הכנסת, והיא תקבע איזו
ועדה תדון בעניין. נעמיד להצבעה את ההצעה הזאת.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה
שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ב. צ. קשת :

הישיבה הבאה ביום שני, בשעה ארבע אחר-הצהריים.
ישיבה זו נעולה.

אני סבור שיש לחזק את חוק שירות התעסוקה כדי
שיהיו בו לא רק קנסות. אם כיום אפשר להעסיק
עובד תמורת שכר של 1,000 לירות, בלי תנאים סוצי-
אליים, והקנס הוא בסכום של 3,000 לירות — וכאשר
מדובר על העסקתם של עשרה עובדים יהא הקנס של
אפילו 30,000 לירות — נראה שזה כדאי.

עצם העובדה שבשנת 1976 יכול להיות מצב שבנגב
שבמדינת ישראל יש תופעה כזו של ניצול מחפיר —
ועל כך אין חולקים — מחייבת דיון מעמיק ויסודי.
יש ניצול מחפיר במושב הזה, ואנשים נקנסו על כך.
מוסכם על כל הגורמים שמטפלים בעניין — תנועת
המושבים, משרד החקלאות והמרכז החקלאי — שהעניין
מחייב בירור יסודי. אינני יכול להעלות על הדעת שמדי-
נת ישראל, הרוצה ביצירה המפוארת של ההתיישבות
המושבית והקיבוצית גם יחד, לא תוכל למצוא דרכים
אפקטיביות להתגבר על כך.

על כן אני מציע לכנסת להעביר את ההצעה הזאת
לדיון בוועדת העבודה של הכנסת כדי שתמצא דרכים
נוספות, אולי יותר יעילות, להילחם בנגע הזה. אני
רוצה להבטיח נאמנה שמשרד העבודה יעשה כל אשר
לא ידו כדי לעקור מהשורש תופעות שבניגוד למוסר
ובניגוד לחוק.

הישיבה ננעלה בשעה 15:12.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שי"ז—שי"ט

- א. ציון מלאת מאתיים שנה להכרות עצמאותה של ארץ-העברית.
- ב. סקירת שר המסחר והתעשייה על פעולות משרדו—תשובת השר.
- ג. חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 8), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 6), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 10), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק שיפוט בתביעות קטנות, תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק לתיקון ולהארכת תוקף של וקנות-שעת-חירות (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- ט. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו.
- י. סחבת בבתי המשפט — דיון.
- יא. הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב התחברה הישראלית — דיון.
- יב. שאילתות ותשובות.
- יג. הצעות לסדר-היום.
- יד. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 6), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוגי צד שלישית) (מס' 3), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק מס מכירת צמודים, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — תשובת שר האוצר.
- יז. חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופות (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- יח. חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת א. שכטרמן.
- יט. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כ. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 3), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כד. היקפן של השקעות במפעלים פטרוכימיים — דיון.
- כה. השיבושים התמורים בשירותים הציבוריים — דיון.
- כו. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- כז. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — דיון.
- כח. הודעת הממשלה בדבר ההחלטה להפסיק את פעילותו של מפעל מכרות הנחושת תמנע — דיון.
- כט. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — דיון.
- ל. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ג—1970 (קריאה ראשונה).
- לא. פיטורי עובדים דרוזיים בנמל חיפה — דיון.
- לב. מעמד האשה בישראל — דיון.
- לג. בעיית העובדים היומיים — דיון.
- לד. אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות — דיון.
- לה. עליית יהודים מארצות המערב וקליטתם — דיון.
- לו. בעיית הירידה מהארץ — דיון.
- לז. התנחלויות בשומרון — דיון.
- לח. חילול שבת הפוגע ברגשות הציבור הדתי בבני-ברק — דיון.
- לט. מדיניות פיזור האוכלוסיה ואיכלוס הגליל — דיון.
- מ. חוק העתיקות, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- מא. חוק המועצה לענף הלול (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- מב. חוק השופטים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- מג. חוק רישוי בעלי מלאכה, תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- מד. חוק החוזים האחידים (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- מה. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).

- מו. הצעות חוק של חברי כנסת.
- מו. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעת חוק האיגוד השיטופי, תשל"ב—1971.
- מח. חוק ביטוח פקדונות, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונית).
- מט. חוק לתיקון פקודת הטלגראף האלחוטי, תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- נ. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- נא. חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 7), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נב. חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נג. חוק הפסיכולוגים, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- נד. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- נה. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- נו. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- נז. חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חרום (הגבלת התנועה של כל רכב), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- נח. הודעת הממשלה בדבר העלמה של הגב' דורה בלון באוגאנדה.
- נט. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ש"ז—ש"ט

655. מ. בגין (הליכוד): הצורך בקביעת קווים לדיוני הכנסת.
656. א. כץ (הליכוד): הפליה בתשלומי מסים בין סוחרים מזרח ירושלים ומערבה.
657. מ. פרידמן (סיעה סוציאליסטית עצמאית): הכאת נשים על-ידי בעליהן.
658. א. לין (הליכוד): הלוחמה בטרור הערבי ודרכי הענישה כלפי המחבלים.
659. יהודה דרניצקי (יודין) (המערך): זיל-זול משווע של חברות תעופה זרות בבטחון נוסע עיהן בכלל והנוסעים הישראלים בפרט.
660. ש. ארבל-אלמוזלינו (המערך): הרחבת החניכות והגדלת שעות הלמידה.
661. י. בן-מאיר (חזית דתית לאומית): ניצול פועלים ובני משפחותיהם במושב אשכול.

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 11), תשל"ו—1976

1. הוספת סעיף 13א
- בפקודת הבנקאות, 1941¹, אחרי סעיף 13 יבוא:
- "13א. חשבון משותף
- קיבל בנק כספים, ניירות ערך או מסמכים סחירים אחרים בחשבון משותף שלגביו הוטנה עם הבנק, כי בפטירת אחד מבעלי החשבון יהיה בעל החשבון בן הנותר בחיים, או מי שפועל מכוחו כדין, זכאי
- 1 ע"ר 1941, תוס' 1, עמ' 85; ס"ח תשל"ו, עמ' 210.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

2) האמור באותו סעיף יסומן (א) ואחריו יבוא: "ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו, בשינויים המחויבים לפי העניין ובלי לגרוע מהוראות סעיף 13(ב) לחוק מס עזבוני, תש"ט—1949, על כספת שבנק השכיר לשני אנשים או יותר בתנאי האמור."

ש. ז. אברמוב, נ. אליער, א. אנקוריון וש. גרוס מציעים:

1) לכתרת השוליים של סעיף 13א ייוסף "וכספת משותפת";

ד. הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 8), תשל"ו—1976

(2) לערוך בכתב את עיקר תכנה של עדות מומחה, שהנאשם מתכוון להשמיע, ולאפשר לתובע בכל זמן סביר לעיין בו;

(3) לאפשר לתובע להעתיק מסמכים כאמור.

(ב) העיון יהיה במעמד אדם שהנאשם או סניגורו רשאים לצורך זה או בכל דרך אחרת שיקבע בית-המשפט.

(ג) מועד העיון ומקומו יהיו כפי שיקבע בית-המשפט, ובלבד שמועד העיון יהיה לאחר שניתנה לנאשם או לסניגורו — לפי בקשתם — האפשרות לעיין בחומר החקירה לפי סימן ג'.

74. סיג להבאת ראיות

לא יגיש נאשם לבית-המשפט חוות דעת בכתב או תעודת רופא ולא ישמיע עדות מומחה שלא קויים לגביהם צו שניתן לפי סעיף 74, אלא בהסכמת התובע או ברשות בית-המשפט.

5. תיקון סעיף 82

האמור בסעיף 82 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא :

"(ב) בית-המשפט רשאי לתקן כתב אישום אף אם העבירה שלפי התיקון היא בגדר הסמכות של בית-משפט אחר או של הרכב אחר, ואם עשה כן יעביר את העניין לאותו בית-משפט או הרכב, אולם אם העבירה היא בסמכותו של בית-משפט בעל סמכות שיפוט מצומצמת יותר, רשאי בית-המשפט גם להמשיך לדון בה.

(ג) בית-משפט שהועבר אליו עניין לפי סעיף קטן (ב) רשאי להמשיך בדיון מן השלב שאליו הגיע קודמו, ורשאי הוא, לאחר שנתן הזדמנות לבעלי הדין להשמיע טענותיהם לעניין, לנהוג בראיות שגבה קודמו כאילו הוא עצמו גבה אותן, או לחזור ולגבותן, כולן או מקצתן."

6. הוספת סעיף 120

אחרי סעיף 120 לחוק העיקרי יבוא:

"120. שפיטה שלא בפני הנאשם ממעמי בריאות (א) בית-המשפט מוסמך להורות שהדיון, כולו או מקצתו, יהיה שלא בפני נאשם, אם ביקש זאת סניגורו של הנאשם ובית-המשפט סבור שהדיון בפני הנאשם עלול להזיק לבריאות, גופו או נפשו. (ב) דיון לצורך החלטה לפי סעיף קטן (א) רשאי בית-המשפט לקיימו שלא בפני הנאשם ורשאי הוא לקיימו בדלתיים סגורות."

7. תיקון סעיף 136

בסעיף 136 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "ובין אם לאו" יבוא "השיב הנאשם באחת הדרכים האמורות, רשאי

1. החלפת סעיף 32

במקום סעיף 32 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965¹ (להלן — החוק העיקרי), יבוא:

"32. סמכות בעניין שיחרור

(א) הוגשה בקשה לשיחרור עצור בערובה וטרם הוגש עליו כתב אישום, ידון בה בית-משפט שלום; הוגש עליו כתב אישום, ידון בה בית-המשפט שלפניו הוגש, ואם החל השופט או המותב היושב בדין בשמיעת ראיות — אותו שופט או מותב או שופט או מותב אחר של אותו בית-משפט.

(ב) הוגשה הודעת עירעור על פסק-הדין או בקשת רשות לערער עליו וטרם הוחל בשמיעת העירעור, ידון בבקשת השיחרור בית-המשפט שנתן את פסק-הדין או בית-המשפט שלעירעור, ומשהוחל בשמיעת העירעור — בית-המשפט של-עירעור."

2. החלפת סעיף 47

במקום סעיף 47 לחוק העיקרי יבוא:

47. שיחרור באין משפט

נאשם, שלאחר הגשת כתב האישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום תקופה המצטרפת כדי שישים יום ומשפטו לא התחיל — ישוחרר מן המעצר."

3. החלפת סעיף 48

במקום סעיף 48 לחוק העיקרי יבוא:

"48. שיחרור באין פסק-דין

נאשם, שלאחר הגשת כתב האישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום תקופה המצטרפת כדי שנה אחת ומשפטו בערכאה ראשונה לא נגמר במתן פסק-דין — ישוחרר מן המעצר."

4. הוספת סעיפים 74 עד 77

אחרי סעיף 74 לחוק העיקרי יבוא:

"סימן ג' 1: עיון בעדויות מומחים של הסניגוריה

74. הגדרות

בסימן זה, "חוות דעת" ו"תעודת רופא" — כמש-מעותן בסעיף 20 לפקודת הראיות (נוסח חדש), תשל"א—1971².

74. עיון בעדויות מומחים של הסניגוריה

(א) בית-המשפט שהוגש לפניו כתב אישום בפשע או בעוון רשאי — לפי בקשת התובע — לצוות על הנאשם או על סניגורו —

(1) לאפשר לתובע לעיין בכל זמן סביר בכל חוות דעת בכתב או בתעודת רופא, שהנאשם מתכוון להביאם לפני בית-המשפט כראיה;

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 161; תשכ"ט, עמ' 194; תשל"ג, עמ' 224; תשל"ד, עמ' 86; תשל"ה, עמ' 6, עמ' 76, עמ' 130, עמ' 218.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

הכרעת הדין במידה שיסודה בהודיית הנאשם ויחדש את הדין אם הדבר מתחייב מן הנסיבות."

9. תיקון סעיף 145

בסעיף 145 לחוק העיקרי, סעיף קטן (ב) יסומן (ג) ולפניו יבוא:

"(ב) בית-המשפט יסביר לנאשם, כי הוא רשאי לנהוג כאמור בסעיף קטן (א) ואת תוצאות הימנעותו מהעיד כאמור בסעיף 145א."

10. הוספת סעיף 145א

אחרי סעיף 145 לחוק העיקרי יבוא:

"145א. שתירת הנאשם

הימנעות הנאשם מהעיד עשויה לשמש סיוע לראיית התביעה במקום שדרוש להן סיוע, אך לא תשמש סיוע לצורך סעיף 11 לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1975³."

11. תיקון סעיף 206

בסעיף 206 לחוק העיקרי, אחרי "13" יבוא "74ב".

בית-המשפט לשאול אותו שאלות, ובלבד שהשאלות לא יחרגו מהדרוש להבהרת תשובת הנאשם";
(2) סעיפים קטנים (ב) עד (ד) יסומנו (ג) עד (ה) ולפניהם יבוא:

"(ב) הימנעות הנאשם להשיב לאישום או לשאלות בית-המשפט כאמור בסעיף קטן (א) עשויה לשמש חיווק למשקל הראיות של התביעה; בית-המשפט יסביר לנאשם את תוצאות הימנעותו."

8. החלפת סעיף 137

במקום סעיף 137 לחוק העיקרי יבוא:

"137. חזרה מהודיה

(א) הודה הנאשם בעובדה, אם בהודיה שבכתב לפני המשפט ואם במהלך המשפט, רשאי הוא בכל שלב של המשפט לחזור בו מן ההודיה, כולה או מקצתה, אם הרשה זאת בית-המשפט מנימוקים מיוחדים שיירשמו.

(ב) התיר בית-המשפט לנאשם לחזור בו מהודיתו אחרי הכרעת הדין, יבטל בית-המשפט את

³ ס"ח תשט"ו, עמ' 96.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

9. החלפת סעיף 145

במקום סעיף 145 לחוק העיקרי יבוא:

"145. דבר הנאשם

(א) הנאשם רשאי לנהוג באחת מאלה:

(1) להעיד כעד הסנגוריה, ואז יהיה עשוי להיחקר חקירה שכנגד;

(2) להימנע מהעיד.

(ב) בית-המשפט יסביר לנאשם כי הוא רשאי לנהוג כאמור בסעיף קטן (א) ואת תוצאות הימנעותו מהעיד כאמור בסעיף 145א.

(ג) נאשם שבחר להעיד יעיד בתחילת ראיון תיה של הסנגוריה; אולם רשאי בית-המשפט, לבקשתו, להתיר לו להעיד בשלב אחר של פרשת הסנגוריה."

י. ארידור מציע:

אם התקבל ההסתייגות הקודמת, סעיף 11 יסומן 12 ולפניו יבוא:

"11. תיקון סעיף 171

בסעיף 171 לחוק העיקרי, אחרי "כאמור בסעיף 145" יבוא "או למסור הודעה בלי להיחקר."

לסעיף 10

שר-המשפטים ח. י. צדוק, א. אנקוריון וי. גרום מציעים:

בסעיף 145א המוצע, אחרי המלים "עשויה לשמש" יבוא "חיווק למשקל הראיות של התביעה וכן".

ז. ורטהייג, י. ארידור, ש. אלוני וי. בארי מציעים: למחוק את הסעיף.

לסעיף 1

שר המשפטים ח. י. צדוק מציע:

בסעיף 32(א) במקום המלים "או שופט או מותב אחר של אותו בית משפט" יבוא "אולם אם נבצר מהם לדון בה — שופט או מותב אחר של אותו בית משפט".

י. ארידור וי. בארי מציעים:

בסעיף 32(א) במקום הסיפא החל במלים "אותו שופט או מותב" יבוא "שופט או מותב אחר של אותו בית משפט".

לסעיף 2

י. גרום מציע:

בסוף סעיף 47 ייוסף "אולם לא ישוחרר מן המעצר נאשם שיש לו הרשעות קודמות".

לסעיף 3

י. גרום מציע:

בסוף סעיף 48 ייוסף "אולם לא ישוחרר מן המעצר נאשם שיש לו הרשעות קודמות".

לסעיף 5

י. בארי מציע:

בסעיף 82(ג) במקום המלים "לאחר שנתן הזדמנות לבעלי הדין להשמיע טענותיהם לעניין" יבוא "בהסכמת בעלי הדין".

לסעיף 9

שר המשפטים ח. י. צדוק, ש. ז. אברמוב וי. ארידור מציעים:

להחליף סעיף 9 לאמור:

ה. חוק השיפוט בתביעות קטנות, תשל"ו—1976

ברשות בית-המשפט ומטעמים מיוחדים שיירשמו; אולם רשאי בעל דין, ברשות בית-המשפט, להיות מיוצג על-ידי אירגון שקבע לעניין זה שר המשפטים באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, ובמקרה זה ירשה בית-המשפט לבעל הדין שכנגד להיות מיוצג לפניו.

גירסה ב'

6. ייצוג

בעל דין רשאי, ברשות בית המשפט, להיות מיוצג על-ידי אירגון שקבע לעניין זה שר המשפטים באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

7. עירעור

פסק-דין של בית-משפט לתביעות קטנות ניתן לעירער עור לבית-משפט מחוזי ברשות אחד השופטים של בית-המשפט המחוזי; בית-המשפט ידון בעירעור בשופט אחד.

8. בוררות

(א) הוגשה תביעה לבית-משפט לתביעות קטנות, רשאי שופט בית המשפט, בהסכמת בעלי הדין, לדון בתביעה כבורר או להעבירה לבורר אחר שהסכים לדון בה בלי לקבל שכר מן הצדדים.

(ב) הוראות חוק הבוררות, תשכ"ח—1968¹, למעט סעיפים 23 עד 29 ו-31 עד 35, יחולו על בוררות לפי סעיף זה, ככל שהן נוגעות לעניין, אולם —

- (1) בכל מקום שנאמר בו "בית-המשפט" קרי "שופט בית-משפט לתביעות קטנות";
- (2) דין פסק בורר לפי סעיף זה, פרט לעירעור, כדין פסק-דין של בית-משפט לתביעות קטנות.
- (ג) אין סעיף זה גורע מהסכם בוררות שבין הצדדים.

9. מינוי שופט בקיצבה

שר המשפטים, בהסכמת נשיא בית-המשפט העליון, רשאי למנות לתקופה ובתנאים שיקבע שופט בקיצבה שימלא תפקיד של שופט בית-משפט לתביעות קטנות; בשבתו בדין יהיו סמכויותיו של שופט שנתמנה כאמור כסמכויות שופט בית-משפט שלום.

10. ביצוע

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

1. כתי-משפט לתביעות קטנות

שר המשפטים רשאי להסמיק בית-משפט שלום פלוני לשבת כבית-משפט לתביעות קטנות.

2. הסמכות

(א) בית-משפט לתביעות קטנות ידון בתביעה אזרחית לתשלום סכום שאינו עולה על 3,000 לירות ובתביעה שכנגד לסכום כאמור ובלבד שהתביעות אינן בסמכותו הייחודית של בית-משפט אחר.

(ב) בית-המשפט רשאי לא לדון בתביעה או בתביעה שכנגד ולהעביר לבית-משפט שלום אם ראה שהדיון בבית-משפט לתביעות קטנות אינו מתאים להן.

(ג) שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, לשנות את הסכום האמור בסעיף קטן (א).

3. שמירת זכות

האמור בסעיף 2 אין בו כדי למנוע —

(1) בעל דין מהגיש תביעה כאמור בו לבית-משפט אחר במקום להגיש לבית-משפט לתביעות קטנות;

(2) נתבע שהגיש תביעה שכנגד לבית-משפט לתביעות קטנות — מהגיש תביעה נפרדת לעודף תביעתו בין לבית-משפט לתביעות קטנות ובין לבית-משפט אחר.

4. סדר-דין וראיות

(א) בית-משפט לתביעות קטנות יהיה רשאי לקבל ראיה אף אם לא היתה קבילה בבית-משפט אחר; אין בהוראה זו כדי לגרוע מדיני חסינות עדים וראיות חסויות.

(ב) בית-משפט לתביעות קטנות אינו קשור בסדרי הדין הנהוגים בבית-משפט אחר, ובכפוף לסדרי דין שהתקין שר המשפטים לעניין חוק זה יפעל בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה.

5. מקום המשפט

שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות סדרי דין מקום שיפוט לתביעות קטנות, שיהיה מקום השיפוט על אף האמור בכל הסכם שבין בעלי הדין.

גירסה א'

6. ייצוג

בעל דין אינו זכאי להיות מיוצג לפני בית-משפט לתביעות קטנות על ידי עורך-דין או שלוח אחר, אלא

¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 184.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 4

י. בארי מציע:

למחוק סעיף קטן (א).

לסעיף 2

י. בארי מציע:

בסעיף קטן (א), אחרי "בתביעה אזרחית" יבוא "בין מוכר וקונה או בין נותן שירות ומקבל שירות".

ו. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10) (תיקון), תשל"ו-1976

"(ב) הוראות חוק זה יחולו לגבי הזמן שלאחר כ"ג בכסלו תשל"ו (27 בנובמבר 1975), גם על מי שפרש משירות המדינה לפני התאריך האמור ועל שאיריו."

1. תיקון סעיף 2
האמור בסעיף 2 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ו-1976¹, יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

¹ ס"ח תשל"ו, עמ' 10.

ז. הצעת חוק יסוד: משק המדינה (הצעת חברי הכנסת י. פלומין)

דברי הסבר

נוכח תכיפות המקרים שבהם מוגשות לאישור הכנסת הצעות חוק בתחולה רטרואקטיבית התעורר הצורך לקבוע בחוק יסוד הוראה השוללת הטלת מסים או העלאת שיעורי מס בתחולה רטרואקטיבית.

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1, לאחר סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) לא יוטלו מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים למפרע ושיעוריהם לא יוגדלו למפרע."

ח. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון), תשל"ו-1976 (הצעת חברי הכנסת מ. שחל)

דברי הסבר

לקראת מועד הבחירות לרשויות המקומיות מתעוררת הבעיה של זכאות לפיצויי פיטורין או חובת שמירת מקום עבודתם של הנבחרים לתפקידי ראשי רשויות מקומיות או סגניהם בשכר אצל מעסיקהם.

כיום אין חובת תשלום פיצויי פיטורין לאדם שנבחר לכהונה בשכר ברשויות המקומיות ואף אין חובה לשמור את זכויותיו במקום עבודתו.

עובדה זו מצמצמת את מספר המועמדים שברצונם להיבחר לכהונה ברשות מקומית.

מוצע לתקן את חוק פיצויי פיטורים ולכלול בו זכאות לפיצויי פיטורים לאדם שנבחר ומכהן בשכר ברשות מקומית כאילו פוטר או לשמור את זכויותיו במקום עבודתו.

1. הוספת סעיף 11

בחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963, ייתוסף סעיף 11ב רבתי כדלקמן:

"11ב. פיצויים לנבחר לרשות מקומית"

הנבחר לכהן בתפקיד ציבורי ברשות מקומית, והפסיק את עבודתו על מנת לכהן בתפקידו כאמור, יהיה הוא או שאריו זכאים לפיצויי פיטורים אם נתקיימו בו אחת מאלה:

(1) פרש מעבודתו לצורך מילוי כהונה נבחרת ברשות מקומית בשכר;

(2) סירב מעבירו לשמור זכויותיו במקום עבודתו ולהתיר לו לצאת לחופשה ללא שכר."

ט. מסקנות הוועדה לענייני ביקורת המדינה בדבר הגילויים על הנעשה בחברת "עמידר"

הממצאים בדו"ח מבקר המדינה מביקורתו בחברת "עמידר" מצביעים על ליקויים מפליגים במינהל תקין.

1. הסדרים האירגוניים של "עמידר" לא עמדו בשום יחס להיקף הנרחב של פעולותיה. בעבר נעשו בחברה שינויים אירגוניים מקיפים שלא הוכחו את יעילותם. בשנת 1971 בוטל אגף הבקרה של החברה. נתגלו ליקויים חמורים בסדרי המינהל הכספי וגם בסדרי ההתחשבות מכך נוצרו אפשרויות לביצוע פעילות ומעשי שחיתות במשך תקופה ארוכה מבלי שזה נמצא תחת פיקוח נכון.

מליאת הכנסת העבירה בישיבתה מיום כ"ב בכסלו תשל"ו (26 בנובמבר 1975) הצעה לסדר-היום של חברת הכנסת ז. שובל בנושא הנ"ל לוועדת הכנסת.

ועדת הכנסת החליטה ביום כ"ח בכסלו תשל"ו (2 בדצמבר 1975) להעביר את ההצעה לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הוועדה קיימה בנושא מספר דיונים, שבמהלכם שמעו עה את מבקר המדינה, מנהל רשות החברות הממשלתיות, נציגי משרד השיכון, יו"ר מועצת המנהלים ומנכ"ל חברת "עמידר".

לות המשפטיות שהיא נוקטת בנושא הגבייה. הונהג תיאום עם משרד הסעד במתן הנחות מתשלום שכר דירה מסיבות סוציאליות. עתה שוקדים על העלאת רמת עובדי דתם של העובדים.

הוועדה באה לידי המסקנות הבאות:

1. הוועדה לענייני ביקורת המדינה מציינת בדאגה עמוקה את התופעה של קלות-דעת שהתגלה בעבודתה של ההנהלה. הדבר גרם לסיבוכים ונזקים מינהליים, כספיים ואישיים. על מוסדות "עמידר" היה להקדים ולהפיק לקחים ולא להניח למצב שיאפשר מעשי מרמה ושחיתות בממדים אשר אין להבין עד היום כיצד לא עמדו עליהם מראשיתם.

2. יו"ר הדירקטוריון מסר לוועדה, כי 10 עובדים הושעו מעבודתם, ויש כאלה שמושעים שנים רבות ומקבלים משכורת חלקית והתביעות נגדם אינן זוכות לבירור סופי. הוועדה סבורה שגם אם אין מנוס במקרים בודדים שעובד יהיה מושעה מעבודתו לתקופה מסוימת ויקבל חלק משכורתו — אין זאת תופעה סבירה ונסבלת שמספר ניכר של עובדים יהיה זמן רב במצב של השעיה. הנושא הוא בעל משמעות עקרונית ומעשית גם יחד. מן הראוי שהממונים על השירות הציבורי ורשות החברות הממשלתיות יתנו את דעתם לחיסול תופעה זו בהקדם.

3. הוועדה רושמת לפניה את העובדה שהדירקטוריון החדש נרתם לשינוי פני הדברים. הובא לידיעת הוועדה, כי החברה נקטה מספר צעדים אירגוניים העשויים לשפר את דרכי פעולתה. על החברה להתמיד בפעולות אלה.

4. יצויין שהתייחסות הדירקטוריון החדש לדו"ח מבקר המדינה היא דוגמה נאה כיצד יש לפעול לאורה של הביקורת. הוועדה מקווה שמדיניות של "שכר ועונש" תהיה יסוד-מוסד בניהול החברה בעתיד.

2. דירקטוריון החברה לא התכנס במועדים הקבועים. הדירקטוריון לא טיפל בצורה נאותה בדו"חות הכ"ר קורת הפנימית.

3. נזק רב נגרם לרכוש שאבד ערכו משום שפעור לות תחזוקת הנכסים עלידי החברה היו לקויות ובלתי-מספיקות.

4. פעולות הרחבת הדיור שביצעה החברה למען שיפור תנאי הדיור נעשו במקרים רבים ללא קבלת היתרי בנייה. סדרי תכנון והפיקוח עליהן לא היו ברמה הדרושה. ממצאי ביקורת מצביעים על ליקויים גם בסדרי ההתחשבות של החברה עם משרד השיכון ולב-חינת עלותן של הפעולות.

5. פעולות הגבייה וסדרי מתן פטורים והנחות מתשלום שכר דירה לא נמצאו בביקורת נאותה ובלטה בהם הזנחה.

6. ממצאי הביקורת מצביעים על ליקויים הנובעים מעירוב תחומים בין התפקיד העסקי של החברה ובין שליחותה הסוציאלית שתורמה להקלה באזורים רגישים.

7. הוועדה מציינת בצער כי שר השיכון, שחברת "עמידר" נמצאת בתחום משרדו, לא מיצה את סמכויותיו בפקוח על החברה ופעולותיה בתקופת הביקורת.

יו"ר הדירקטוריון ומנכ"ל חברת "עמידר" מסרו בוועדה, שכתוצאה מהביקורת הופקו לקחים. לקחים אלה מקיפים תחומים שונים, ביניהם הפעלה שוטפת של הדי-רקטוריון וועדותיו ובהן הוועד המנהל וועדת משמעת. ועדת הביקורת של הדירקטוריון פועלת באופן רצוף. נעשו פעולות לשיפור סדרי המנהל הכספי ושיטת ההת-חשבות עם משרד השיכון; שופרו שיטות הפיקוח על הרכוש, בין היתר עלידי חידוש תקופתי של החוזים עם הדיירים. החברה איננה מבצעת עוד פעולות בנייה ללא היתר והיא מעסיקה בעבודות הבנייה רק קבלנים מורשים. החברה הנהיגה מעקב ממוכן אחר מהלך הפעור

י. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין עודפי בשר מהייצור המקומי

ללא אפשרות שיווק

חיים אינו מצדיק הרחבת היבוא על חשבון הייצור המקומי.

3. הוועדה קובעת שעל הבשר המיובא לבוא כמש-לים לייצור המקומי המתוכנן ולא כתחליף לו.

4. נוכח המלאי שהצטבר אצל היצרנים והגורם הפ-סדים קשים למגדלים ולמשק המדינה תובעת הוועדה מהממשלה לנקוט אמצעים מידיים לחיסול העודפים שהצטברו במשקים.

כן קוראת הוועדה לדאוג בעתיד לשיווק הייצור המתוכנן של הבשר המקומי במועד.

5. הוועדה רשמה לפניה את הודעת מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה ד"ר מ. מנדלבאום, כי בדעת המשרד להגביל בזמן הקרוב את שיווק בשר הקפוא ל-2,500—3,000 טון לתודש.

בישיבת הכנסת ביום ב' בתמוז תשל"ו (30 ביוני 1976) העלה חבר-הכנסת ע. הדר (הורביץ) הצעה לסדר-היום בנושא הנ"ל. הכנסת העבירה את ההצעה לוועדת הכלכלה.

ועדת הכלכלה דנה בנושא, שמעה את נציגי משרד המסחר והתעשייה, נציגי משרד החקלאות, נציגי מועצת הלול, נציגי החקלאים ונציגי אגודות הצרכנים.

בסיום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. הוועדה קובעת, שעורפי הבשר מהייצור המקומי לא נגרמו מחמת חריגה מעל להיקף הייצור המתוכנן אלא מחמת הגדלתה של מכירת הבשר הקפוא המיובא, והיא תובעת לקבוע מערכת מחירים שתמנע התחרות היבוא בייצור המקומי.

2. הוועדה קובעת שהחסכון במטבע חוץ בייצור המקומי לעומת מחירי הבשר המיובא במחירים הנוכ-

יא. מסקנות ועדת העבודה בעניין השביתות במשרדי הממשלה, בשירותים החיוניים וההחמרה ביחסי העבודה

שנת 1974	שנת 1975
44	60

שביתות מלאות וחלקיות בסקטור הממ-
שלתי הרחב ובשירות המדינה שפרצו
מבלי שנמסרה הודעה לממונה על
יחסי עבודה

א. שביתות בסקטור הממשלתי הרחב (תאגידים, רשו-
יות, חברות ממשלתיות) ובשירות המדינה

מתוך 180 שביתות מלאות וחלקיות במשך כולו בשנת
1975 היו בסקטור הממשלתי הרחב ובשירות המדינה 82
שביתות מלאות וחלקיות. מתוך 82 השביתות הנ"ל היו
46 שביתות בשירות המדינה (בכללן 6 שביתות של מור-
רים) ו-36 בסקטור הממשלתי הרחב.

ב. שביתות לא מאושרות על-ידי הגוף היציג גם תוך
כדי תקפו של ההסכם

מתוך 82 שביתות מלאות וחלקיות בסקטור הממשלתי
הרחב ובשירות המדינה גם יחד פרצו 61 שביתות ללא
אישור אירגון העובדים היציג. 60 שביתות פרצו מבלי
שנמסרה הודעה לממונה על יחסי העבודה. 21 השביתות
אשר הוגדרו כשביתות מאושרות לא אושרו במרבית
המקרים על-ידי גוף הסתדרותי מרכזי יציג.
ג. אופי ומשך השביתות

מתוך 26 שביתות מלאות בשירות המדינה נמשכו
שתיים מעל ליום שביתה אחד. לעומת זאת, מתוך 20
שביתות חלקיות בשירות המדינה נמשכו שש פחות מיום
אחד והנותרות נמשכו מיומיים ועד ארבעים יום.

ד. קבוצות העובדים ששבתו

מתוך כלל השביתות בשירות המדינה יצוינו חמש
שביתות שננקטו על-ידי עובדי המס, שמונה על-ידי
עובדי משרד התקשורת, שתיים על-ידי עובדי אגף מס
הכנסה, חמש פרצו בבתי-חולים ובמשרד הבריאות, שבע
שביתות ננקטו על-ידי המורים. כן פרצו שביתות במש-
רד ממשלה אחרים על רקע תביעות לתוספות +
יחודיות.

ה. המניעים, הרקע ואופי התביעות שהביאו לשביתות

1. מגמה להשיג לקבוצות עובדים הטבות שכר
ותנאי עבודה העולים על תנאי השכר והעבודה של כלל
העובדים.

2. תביעות להשתוות לתנאי שכר ולתנאי עבודה
של קבוצות עובדים אחרות.

3. תביעות לתנאי שכר החורגים מהסכמי השכר
התקפים.

4. שביתות אשר פרצו על רקע תביעות שאינן
מאבחנו בין פנייה למימוש זכויות המעוגנות בהסכמים
לבין דרישה ליצירת זכויות חדשות.

5. תביעות הנובעות ממגמה להאריך ולהרחיב מס-
לולי הקידום והעלאת עובדים בדרגות גם אם לא שונה
תפקידם.

6. תביעות המתעוררות נוכח הצורך בניידות ובה-

מליאת הכנסת העבירה לוועדת העבודה את הדיון
בשלוש הצעות לסדר-היום:

1. בנושא גל השביתות בשירותים חיוניים לציבור
ולמדינה שהעלה חבר-הכנסת מ. נסים ביום כ"ב באלול
תשל"ד (9 בספטמבר 1974);

2. בנושא השביתות במשרדי הממשלה ובשירותים
החיוניים ובנושא ההחמרה ביחסי העבודה בישראל והס-
כנה לשביתות בשירות המדינה שהעלו חברי-הכנסת
ה. זיידל וי. בן-מאיר ביום ח' באב תשל"ה (16 ביולי
1973).

הוועדה מצאה לנכון לאחד את הדיון בשלושת הנוש-
אים הללו מאחר שרוב בהם המכנה המשותף, ולפיכך
המסקנות אף מוגשות באותה עת.

הוועדה קיימה מספר ישיבות שבמהלכן שמעה את
נציגי נציבות שירות המדינה, ההסתדרות הכללית של
העובדים, משרד העבודה, משרד האוצר, המכון לקידום
יחסי עבודה, הסתדרות עובדי המדינה והסתדרות המח"ר.
כן הופיעו לפני הוועדה מרצים מאוניברסיטת תל-אביב
ומן הטכניון בחיפה שתחום עיסוקם הוא בעיית יחסי
העבודה בישראל וחיפוש דרכים לשיפורם.

מבוא ונתונים

ועדת העבודה קיבלה פרטים מתוך נתונים שפורסמו
על-ידי הממונה הראשי על יחסי עבודה במשרד העבודה
בעניין סיכסוכי עבודה בסקטור הממשלתי הרחב (תא-
גידים, רשויות, חברות ממשלתיות) ובשירות המדינה.

להלן מספר נקודות השוואה בין שנת 1974 לשנת
1975:

שביתות בסקטור הממשלתי הרחב (תאגידים, רשויות,
חברות ממשלתיות) ובשירות המדינה

שנת 1974	שנת 1975
97	180
48	82
31	36
17	46

שביתות מלאות וחלקיות במשך כולו

שביתות מלאות וחלקיות בסקטור הממשלתי

הרחב ובשירות המדינה גם יחד

שביתות מלאות וחלקיות בסקטור הממשלתי

הרחב

שביתות מלאות וחלקיות בשירות המדינה

שביתות לא מאושרות על ידי הגוף היציג גם תוך כדי
תקפו של ההסכם

שנת 1974	שנת 1975
48	82
41	61

שביתות מלאות וחלקיות בסקטור

הממשלתי הרחב ובשירות המדינה

שביתות מלאות וחלקיות בסקטור הממ-

שלתי הרחב ובשירות המדינה שפרצו

ללא אישור אירגון עובדים יציג

סבת עובדים וכן בפרישת עובדים.

7. תביעות הנובעות מהרגשת עוצמה של קבוצות לחץ.

8. תביעות הנובעות מתחרות בין איגודים מקצור עיים, ועדי עובדים, מועצות פועלים ודירוגים שונים.

9. התופעות המאפיינות את השביתות לפי רשימת קבוצות העובדים שנקטו בנשק השביתה ובהתאם לפירוט תביעותיהם, להלן מספר תופעות המאפיינות את השביתות שפרצו בשנת 1975:

1. רק איגוד מקצועי ארצי אחד נקט בשביתה. כל השאר במשרדים וביחידות.

2. החלק הארי של השביתות (11) היו בקבוצות עובדים שזכו להטבות שכר ותוספות.

3. מתוך שאר 9 השביתות היו 5 שביתות במגמה להשתוות לאותן הקבוצות שכבר נהנו מהטבות.

4. רוב השביתות היו במשרדים הנהנים מאוטונומיה רבה יותר בניהול ענייניהם.

5. רוב השביתות היו ביחידות בהן ועדי העובדים משולבים ומעורבים יותר במשא-ומתן וכן בביצוע.

6. ככל שרב יותר מספר הוועדים וגדלה מעורבותם כן רבים היסכוסים (5) סיכוסים במשרד התקשורת שבו ועדים רבים).

7. בדרך כלל לא היו שביתות אצל קבוצות עובדים שההסכמים עמם נחתמו בצורה מרכזית ובהם עוגנו כל תנאי השכר והעבודה, ובכלל זה תוספות. מצד שני היו סיכוסים והיו מתיחות באותם מקומות שהיו בהם הסכמים שהשאירו מרחב למשא-ומתן נוסף בדריגים מקומיים.

הוועדה דנה בנושא ובחנה אותו מהיבטי השונים והמורכבים, עיינה בחומר הרב ובנתונים שנמסרו לה. בתום דיונים ממצים וענייניים באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. ועדת העבודה מציינת כי העובדים בשירות המדינה הם רק חלק מכלל העובדים בשירותים הציבוריים; בחינת מערכת יחסי העבודה צריכה להתייחס ולהקיף את כל המערכת הכוללת: את הרשויות המקומיות, מוסדות ההשכלה הגבוהה, המוסדות הלאומיים, מוסדות ההסתדרות והתאגידים השונים.

תנאי השכר והעבודה בשירותים הציבוריים בכללותם יש בהם כדי להשפיע על מערכת יחסי העבודה של העובדים בשירות המדינה, אשר מבקשים להשוות תנאיהם לתנאים שבשירותים האחרים.

הוועדה מוצאת לנכון לציון שיש הבדל במקומות עבודה ציבוריים שונים בתנאי שכר ובתנאי עבודה העדיפים במקרים לא מעטים על התנאים בשירות המדינה ומביעה דאגה מפני חריגים ממדיניות השכר הקיימת בגופים שונים.

2. הוועדה מודעת לדאגה שהושמעה מפי מזכיר הסתדרות עובדי המדינה, עלידי מומחי הטכניון וגם מפי נציגי נציבות שירות המדינה בדבר הפיצולים הרבים בין אירגוני קבוצות עובדים, ריבוי התארגנויות וריבוי הדירוגים.

הוועדה מציינת שאחד הגורמים לסיכוסים עבודה בשירותים הציבוריים נעוץ בעובדות ריבוי מספר ועדי עובדים במקום עבודה אחד. הצורך לנהל משא-ומתן נפרד עם כל קבוצת עובדים מונע קיום מדיניות שכר כוללת, יוצר מתיחות בין קבוצות עובדים ותחרות בהצגת תביעות. מצב זה גורם לכך שכל קבוצת עובדים המיוצגת על-ידי ועדי עובדים רואה זכות לעצמה להכריז על סיכוס עבודה ללא אישור האירגון היציג ולשתק את המפעל או המוסד. שביתה המוכרות על-ידי ועדי עובדים אחד הופכת להשביתה לגבי יתר העובדים מבלי שהם נשאלו או נתנו הסכמתם להכרזת השביתה.

3. הוועדה בדעה שיש לחתור לקיום ועדי עובדים אחיד לכלל העובדים במקום העבודה ללא הבדל השם הייחוס המקצועי והחיצוני אשר מיוצגים בו נציגי הדירוגים והמקצועות השונים. ועד העובדים האחיד הוא הנציגות המקומית הבלעדית והמוסמכת בפני המעסיק והרשאית להכריז על סיכוס עבודה בהסכמת כלל העובדים ובאישור האירגון היציג.

4. הוועדה ממליצה לפני הסתדרות הכללית של העובדים להחיש קביעת תקנון כולל, רחב ומפורט יותר, אשר יגדיר זכויות וחובותיו של ועד העובדים וההסדרים להכרזת סיכוס עבודה במקום העבודה. קיום תקנון כזה יתרום הרבה לשיפור מערכת יחסי העבודה במדינה בכלל ובמקום העבודה בפרט ויסייע לקיום שקט תעשייתי.

5. הוועדה עוקבת בעניין אחר פעולות ההדרכה הנעשות במשרדי הממשלה השונים, בקרב ההנהלות, העובדים וועדי העובדים, הן בנפרד והן בשיתוף עם ההסתדרות הכללית. הוועדה מברכת על הפעולות הללו, אשר יש בהן כדי להקנות מידע וערכים הקשורים בקיום יחסי עבודה תקינים וקוראת להרחבתן.

6. הוועדה מציינת בחיוב הקמת "המכון לקידום יחסי עבודה" המורכב משלושה גורמים: הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים. המכון עוסק בין היתר בהסברה, בהכנת סקרים והדרכה, והוא פתוח לפני כל הגופים הציבוריים והפרטיים, אירגוני העובדים והמעסיקים אשר מעוניינים להיעזר בו בפתרון בעיות ספציפיות.

הוועדה מחזקת את ידי המכון בעבודתו הברוכה ופונה לשר העבודה להפעיל ביתר שאת את המכון לקידום יחסי עבודה, להרחיב ולפתח את תחומי פעולתו.

7. הוועדה מביעה את דאגתה מהתופעה של ריבוי מספר השביתות המלאות והחלקיות בשנת 1975 לעומת 1974 ומספר ימי העבודה שאבדו למשק. כמו כן מביעה היא את דאגתה מן העלייה במספר השביתות המלאות והחלקיות המוכרות ללא אישור האירגון היציג וללא מתן הודעה מוקדמת לממונה הראשי על יחסי עבודה במשרד העבודה ותוך כדי הפרת הסכמים שהם בחוקה.

השביתה היא ביטוי לגיטימי לחופש המאבק המקצועי במשטר הדמוקרטי, ועם זאת רואה הוועדה בשיבת תש נשק חד ופגיע שיש לנקוט בו רק בשלב האחרון של המאבק המקצועי ולאחר שמוצו ההליכים המתחייבים מתוקי העבודה וזה באישור כלל העובדים במקום העבודה ובאישור האירגון היציג.

הוועדה קוראת שלא להפר הסכמים וחוזרת ומדגישה את הצורך החיוני במיצוי כל ההליכים הקבועים בהסכ-

פירוש הסכמים, ממליצה הוועדה לפני הצדדים הנוגעים בדבר כי יעשו כל שבידם כדי לנסח בצורה בהירה וברורה יותר את סעיפי ההסכמים, ניסוח שימנע חילוקי דעות לגבי פירושם.

13. הוועדה מציינת בחיוב את הפעולה החשובה של הממונה הראשי על יחסי עבודה והמחלקה ליחסי עבודה במשרד העבודה, הפועלים הן ליישוב סיכסוכי עבודה על-ידי תיווך ובוררות מוסכמת והן למניעת סיכסוכי עבודה ושיפור המערכת על-ידי פעילות שוטפת ענפה.

14. הוועדה מציינת את חשיבות העלאת פריון העבודה והרחבת הפעילות במישור של גורמות מדורות, אישיות וקבוצתיות. בנוסף לחשיבותה לקידום המשק ולשיפור השירותים יש בפעילות זו כדי לתת תמריצים באפיק הנכון ולהעלות את הכנסתם של העובדים הנכ"ל למסגרת זו — מתן דוגמה חיובית מבלי לחפש הצמדות מלאכותיות.

מישור פעילות זה יביא לחיזוק יחסי הגומלין החיוניים שבין תמורה לתרומה.

15. הוועדה מציינת בהערכה את העובדים בשירות הציבורי העושים רובם ככולם את עבודתם נאמנה. עם זאת מביעה הוועדה את דאגתה נוכח תופעות של ירידה במוסר העבודה וקוראת לציבור העובדים לגלות יתר התעניינות ואחריות לנעשה במפעל ולשמור על מוסר עבודה גבוה.

כן פונה הוועדה להנהלות לשקוד על טיפוח מוטיבאציה חיובית אצל העובדים, מתן תשומת-לב מיוחדת לעובד כפרט ודאגה לקידומו, יצירת כלים ואמצעים אירגוניים להגברת המעורבות וההזדהות של העובד עם תפקידו.

הוועדה רושמת לפניה הודעת נציב שירות המדינה, כי מתנהל עתה משא-ומתן בין הממשלה וההסתדרות לחתימת הסכם ייעול מקיף. הוועדה רואה חשיבות בהסכם זה אשר עשוי להביא להגברת הייעול, לעידוד ניידות בתוך מקום העבודה ומחוצה לו והסבת עובדים. הוועדה קוראת להחשת חתימת ההסכם והפעלתו.

16. הוועדה רואה בחומרה רבה ובדאגה ריבוי התופעות של נקיטת סאנקציות במקום העבודה, האטה בעבודה, הפסקת עבודה וצוריות אחרות של הפרת הסכמי העבודה המחייבים. אין להשלים עם תופעות אלה אשר נעשות ללא הסכמתו ואישורו של האירגון הייצוגי.

אמנם חוקי עבודה אינם באים במקום הליכי הידרור, משא-ומתן ופעילות אירגונית מקצועית, אך מצד שני כאשר אין ממצים הליכים אלה וננקטות סאנקציות לא מאושרות המהוות גם הפרת הסכם עבודה, מחובתה של המדינה להבטיח קיום השירותים החיוניים.

הוועדה ממליצה לפני הממשלה וההסתדרות הכללית לפעול נגד תופעות אלה ולקבוע נוהלים וכללים לגבי הסאנקציות בשירותים הציבוריים אשר יאפשרו תשלום חלקי בלבד לעובדים הנוקטים בסאנקציות והעובדים עבודה חלקית.

מים לפתרון חילוקי דעות אם על-ידי הידברות, אם על-ידי ודורת פאריטטיות, אם על-ידי בוררים ואם על-ידי בית-הדין לעבודה.

8. הוועדה מציינת כי ברוב מגזרי המשק, בתעשייה, בתקלאות ובבניין שרר בשנים האחרונות שקט תעשייתי, דבר הנובע ממדיניות השכר הכוללת של ההסתדרות ומהמאמצים הנעשים על-ידי האיגוד המקצועי ואירגוני המעסיקים להסדרת יחסי העבודה.

עם זאת אין להתעלם מכך שדווקא בשירותים הציבוריים, על אף המאמצים של ההסתדרות, לא עלה בידה למנוע הכרות שביתות על-ידי ועדי עובדים במקומות עבודה מסוימים ללא הסכמתה ואישורה ורובן של השביתות המלאות והחלקיות שהיו בשנים האחרונות הוכרו בניגוד לעמדת ההסתדרות וללא אישורה.

הוועדה סבורה כי מן הרצוי הוא שההסתדרות תקבע את סדרי טיפולה במגזר זה על מנת לחזק את מרותה ולמנוע תופעות בלתי רצויות של עירעור במערכת יחסי העבודה.

9. הוועדה רואה בברכה דרכי הידברות שוטפים ורצופים בין העובדים ונציגיהם לבין המעסיקים. דרכי הידברות אלה יש בהן כדי להמשיך ולשפר את האוויר רה ולחזק את ההזדהות עם מקום העבודה, מהווה בסיס וכלי לבירור סוגיות שונות ומסייעות לביצוע תקין של ההסכם וביצועו.

הוועדה ממליצה על טיפוח מערכת הידברות זו במשרדים ובחידות וכן במישור הארצי עם האיגודים המקצועיים.

10. הוועדה בדעה כי יש מקום ואף הכרח במדיניות שכר כללית. הוועדה הגיעה למסקנה שכלל שמדיניות השכר מרוכזת יותר כן תורם הדבר לאחידות ומנוע סיכסוכים. מצד שני מציצה הוועדה להרחיב בהאצלת סמכויות במישור המינהלי.

הוועדה מציינת את הצעדים שכבר נעשו על-ידי נציבות שירות המדינה בתכניתיה ובמאמציה לאצול סמכויות מינהל במשרדים והיא מבקשת לעודד תהליך זה ולטפחו. אין ספק שיהיה בתהליך זה גם כדי להביא לשיפור נוסף של המינהל.

11. הוועדה מודעת לכך שמדי פעם משולמות הטבות שכר רטרואקטיביות, ולפעמים אף לאחר שנה ויותר, והדבר גורם לשיבושים במערכת יחסי העבודה.

הוועדה מציינת שהדבר נובע הן מהגשה מאוחרת של התביעות והן בגלל התמשכות יתר של המשא-ומתן.

הוועדה ממליצה שתביעות העובדים תוגשנה במועד המתאים וללא עיכובים ודחיות ופונה למעסיקים ולנציגי העובדים כי יעשו מאמץ משותף לסיים את המשא-ומתן בזמן קצוב ולמנוע תופעה של תשלומי שכר רטרואקטיביים. על המעסיקים להקפיד יתר על המידה במתן הבטחות בעת חתימת הסכמי עבודה ולמלא אחר ההבטחות במידה שאלה ניתנו.

12. כדי להביא לשיפור ביחסי עבודה ולסייע בדרכי ביצוע ההסכמים ולמנוע הכרות סיכסוכי עבודה שעילתם

2. ועדת העבודה גורסת כי יש להחיש את חקיקתו של חוק האיגוד המקצועי אשר יקבע בין השאר כי רק כלל ציבור העובדים, בהצבעה חשאית, רשאי להכריז על שביתה.

הצעות מיעוט

ל. דיצ'אן, מ. דרובלס וי. שערר מציעים:
1. ועדת העבודה גורסת כי בשירותים החיוניים ביותר יש להנהיג בוררות חובה, אשר תמונה על-ידי בית-המשפט והחלטתה תהא סופית ומחייבת את הצדדים.

סיכום הישיבות

ישיבה ש"ח (י"ד בתמוז תשל"ו — 12 ביולי 1976)

היו"ר — י. ישעיהו; פ. שינמן.

א. יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו פתח את הישיבה בדברים לציון מלאת מאתיים שנה להכרות עצמי-אותה של ארצות-הברית. מן הדוכן, נקראו מברקים ששיגרו סגן נשיא ארצות-הברית ג'ונסון א. רוקפלר, מר קרל אלברט, יושב-ראש בית הנבחרים, ומ. מנספילד, מנהיג הרוב בסנאט. כן נשאו דברים ראש-הממשלה י. רבין וחבר-הכנסת מ. בגין. יושב-ראש הכנסת קרא מגשר ברכה בשם הכנסת לנשיא ארצות-הברית, ממשלתה, בתי המחוקקים שלה ועמה.
ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ג. כרמל מסר דין-וחשבון על משלחת הכנסת לשווייץ.

ד. בהמשך הדיון בסקירת שר המסחר והתעשייה על פעולות משרדו השיב שר-המסחר-והתעשייה ח. בר-לב למשתתפים בוויכוח.

ה. שר-המשפטים ח. י. צדוק הביא לקריאה ראשונה חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976. בדיון השתתף מ. פעיל. שר המשפטים השיב לו.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ו. שר-התיירות מ. קול השיב על 7 שאלות של חברי הכנסת: י. מ. אברמוביץ, מ. פעיל, ז. שובל, ע. נוף, פ. שינמן, א. הרליץ, י. דרניצקי (יודין).

ישיבה ש"ח (ט"ו בתמוז תשל"ו — 13 ביולי 1976)

היו"ר — ש. ז. אברמוב; מ. שחל.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על העברת הצעה לסדר-היום לוועדה המתאימה.

ג. שר-החוז' י. אלון מסר הודעה בשם הממשלה בדבר היעלמה של הגב' דורה בלוך באוגאנדה. הודעות בשם סיעותיהם מסרו: י. שריד, י. ארידור, י. בן-מאיר, ק. כהנא, נ. אליעד, ת. טובי, ש. אלוני, מ. פעיל.

הצעות סיכום הוגשו על-ידי א. הרליץ בשם הסי-עות: המערך, הליכוד, חזית דתית לאומית, חזית דתית תורתית, המפלגה הליברלית העצמאית, קיד-מה ופיתוח, תנועה לזכויות האזרח, סיעה סוציאל-ליסטית עצמאית, ב. הלוי; א. לבנבראון בשם סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה. מ. פעיל הצטרף להצעת הסיכום של א. הרליץ.

הוחלט: לקבל את ההצעה שהוגשה על-ידי א. הרליץ.

ד. מ. בגין הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הצורך בקבי-עת קוורום לדינוי הכנסת. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

ה. ז. ורהפטיג (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס') (11), תשל"ו—1976. בוויכוח השתתף נ. אליעד. ז. ורהפטיג השיב לו.

הוחלט: 1. לקבל את התיקון של חברי כנסת לסעיף 1; 2. לקבל את החוק.

ו. ז. ורהפטיג (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 8), תשל"ו—1977. בוויכוח השתתפו: י. ארידור, י. בארי. ז. ורהפטיג השיב להם ונימק את הסתיי-גותו לסעיף 10. כן השתתפו: י. ארידור, ש. אלוני, י. בארי. א. אנקוריון השיב להם בשם הוועדה. שר-המשפטים ח. י. צדוק נימק את הסתייגותו לסעיף 10. הוחלט: 1. לקבל את התיקון לסעיף 9; 2. לקבל את התיקון לסעיף 10 המשותף לשר המשפטים וחברי-הכנסת אברמוב וארידור; 3. לקבל את התיקון לסעיף 171 שיוסמן כסעיף 11; 4. לקבל את החוק.

ז. ורהפטיג (יו"ר ועדת החוק, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק שיפוט בתביעות קטנות, תשל"ו—1976. שר-המשפטים ח. י. צדוק נימק את סעיף 6 בגירסה א'. ז. ורהפטיג השיב לו.

הוחלט: 1. לקבל גירסה א' של סעיף 6; 2. לקבל את החוק.

ח. ש. ארבל-אלמולגינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק שירות המדינה (גימלאות) (תי-קון מס' 10) (תיקון), תשל"ו—1976.

ישיבה ש"ט (ט"ז בתמוז תשל"ו — 14 ביולי 1976)
היו"ר — א. גיבלבר; ב. צ. קשת.

ה. י. פלומין הגיש הצעת חוק יסוד: משק המדינה.
שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה. י. פלומין
חזר והשיב לדברי השר.
הוחלט: לא לכלול את הצעת החוק בסדר-היום.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו
על שולחן הכנסת.

ו. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים
שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על 10 שאילתות
של חברי הכנסת: י. בארי, ג. כהן, י. מ. אברמוביץ,
ש. אלוני.

ז. א. לין הגיש הצעה לסדר-היום על הלוחמה בטרור
הערבי ודרכי הענישה כלפי המחבלים. שר-המש-
פטים ח. י. צדוק השיב להצעה. א. לבנבראון הציע
לא לכלול את ההצעה בסדר-היום.
הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק
ומשפט.

שר-המשטרה ש. הלל השיב על 27 שאילתות של
חברי הכנסת: י. בארי, א. לבנבראון, ש. ארבל-
אלמוזלינו, מ. כהן, ש. לוי, ד. זכין, ח. שמעוני,
ש. י. גרוס, א. ורדיגר, א. לין, א. הרליץ, ז. ורהפ-
טיג, י. תמיר, ב. מואב, מ. פרידמן, ת. טובי, ש.
אלוני, א. גמיר.

ח. י. דרגיזקי (יודין) הגיש הצעה לסדר-היום על
זילוזל משווע של חברות תעופה זרות בבטחון נוס-
עיהן בכלל והנוסעים הישראלים בפרט. שר-התח-
בורה ג. יעקבי השיב להצעה.

שר-הדתות י. רפאל השיב על 8 שאילתות של
חברי הכנסת: א. הרליץ, ב. מואב, י. בארי, ג.
קצב, ג. כהן, ש. גרוס.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון.

שר-האוצר י. רבינוביץ השיב על 23 שאילתות של
חברי הכנסת: ע. נוף, ש. לוי, ש. לורינץ, מ. פעיל,
א. אפרת, א. אבטכי, ד. קורן, ב. מואב, ע. אמוראי,
י. גולן, י. פלומין, ש. ארבל-אלמוזלינו, ח. שמעוני,
א. נמיר, י. מ. אברמוביץ, י. תמיר, י. בן-מאיר.

ט. מ. שחל הגיש הצעת חוק פיצויי פיטורין (תיקון),
תשל"ו—1976. שר-העבודה מ. ברעם השיב להצבעה.
הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה.
ש. ארבל-אלמוזלינו הגישה הצעה לסדר-היום בדבר
הרחבת החניכות והגדלת שעות הלמידה. שר-הע-
בודה מ. ברעם השיב להצבעה.

ג. א. כץ הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הפליה בתש-
לומי מסים בין סוחרים מזרח ירושלים ומערבה. שר-
האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה.
הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הכספים.
מ. פעיל מסר הודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצ-
בעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת העבודה.

ד. מ. פרידמן הגישה הצעה לסדר-היום בדבר הכאת
נשים על-ידי בעליהן. שר-המשטרה ש. הלל השיב
להצעה. מ. פעיל הציע להעביר את הנושא לוועדה.
שר המשטרה השיב לו.

יא. י. בן-מאיר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר ניצול
פועלים ובני משפחותיהם במושב אשכול. שר-
העבודה מ. ברעם השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת
הכנסת.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת
הכנסת.